

SUKP:s historia (1962) om Ryska revolutionen 1917

Utdrag ur *Sovjetunionens kommunistiska partis historia*
(Arbetarkultur 1962 – ”Chrusjtjov-upplagan”)

Innehåll

Introduktion	1
Sjätte kapitlet. Bolsjevikpartiet under det imperialistiska världskriget — Den andra revolutionen i Ryssland. 1914—februari 1917	2
1. Det första världskrigets utbrott och orsaker – Andra internationalens sammanbrott.....	2
2. Partiets revolutionära arbete bland massorna under det imperialistiska kriget	5
3. Lenins teori om den socialistiska revolutionen	11
4. Den borgerligt demokratiska februarirevolutionen — Bildandet av arbetar- och soldatdeputerades sovjeter — Dubbelväldet	14
Resumé	18
Sjunde kapitlet. Partiet inspirerar och organiserar den stora socialistiska Oktoberrevolutionens seger. Mars—oktober 1917	19
1. Landets politiska läge när tsarismen störtats – Partiet framträder ur illegaliteten	19
2. Lenins aprilteser — Sjunde allryska partikonferensen (aprilkonferensen) — Partiets kurs på den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska revolutionen	23
3. Partiets kamp för att vinna massorna under dubbelväldet – Julidagarna	30
4. Partiets sjätte kongress — Partiets kurs på det väpnade upproret Krossandet av kontrarevolutionen	35
5. Väpnat uppror förberedes — Den stora socialistiska Oktoberrevolutionens seger.....	38
6. Orsakerna till revolutionens seger — Den stora socialistiska Oktoberrevolutionens internationella betydelse.....	48
Resumé	50

Introduktion

Detta är ett utdrag ur den auktoriserade Chrusjtjov-versionen av *Sovjetunionens Kommunistiska Partis historia*, som framtog under ledning av B N Ponomarjov. Den ersatte den 1938 utgivna och mycket spridda *Sovjetunionens kommunistiska partis (bolsjevikerna) historia*, dvs Stalinupplagan – se utdraget [SUKP\(b\):s historia \(1938\) om Ryska revolutionen 1917](#).

Det finns avsevärda skillnader, men också stora likheter mellan de två historieböckerna. Den viktigaste skillnaden är att Stalin i den föreliggande upplagan fått en mer undanskymd roll och att flera av de allra värsta lögnerna i 1938 års version har avlägsnats eller åtminstone mildrats, men det finns fortfarande många lögner och dumheter kvar.

För en kritisk betraktelse av föreliggande arbete, se Ernest Mandels artikel [30 frågor och svar om Sovjetunionens Kommunistiska Partis historia](#), som även tar itu med en del av de lögner, förvrängningar, felaktigheter och förtiganden som förekommer i de kapitel som återges här.

Vi har nedan lagt till ett några noter som tar upp felaktigheter som vi tycker bör påpekas. Se även dokumentsamlingen [Bolsjevikerna och den ryska revolutionen](#) avsnitten ”Stalinistisk historieskrivning: februari-april” (sid 65-66) och ”Stalinistisk historieförfalskning: oktober 1917” (sid.178-185) som grundligare tar upp några aspekter.

Den som önskar läsa en redogörelse för den ryska revolutionen som är mindre ideologiskt tillrättalagd och förvanskad, dvs förhåller sig mer politiskt ”neutralt” och sanningsenligt till sitt ämne, rekommenderas t ex [Ryska revolutionen, del 1](#) av E H Carr eller [Ryska revolutionen 1917](#) av Marc Ferro – båda dessa författare är historiker. En särskilt intressant framställning är Alexander Rabinowitch, [Bolsjevikerna kommer till makten](#), som ger viktiga inblickar i hur bolsjevikpartiet fungerade omedelbart innan och under revolutionen.

Första delen i Deutschers Trotskij-trilogi, [Den väpnade profeten](#), innehåller också ett välskrivet kapitel (nr 9) om Oktoberrevolutionen.

Bland ögonvittnesskildringarna bör särskilt nämnas den klassiska [Tio dagar som skakade världen](#) av John Reed.

Och så allra sist, men inte minst, så finns Leo Trotskijs – en av huvudfigurerna under Oktoberrevolutionen – utomordentliga historik (i 3 delar): [Ryska revolutionens historia band 1](#), [band 2](#) och [band 3](#). Detta är ett viktigt historiskt verk av en av revolutionens främsta ledare.

Martin F

Sjätte kapitlet. Bolsjevikpartiet under det imperialistiska världskriget — Den andra revolutionen i Ryssland. 1914—februari 1917

1. Det första världskrigets utbrott och orsaker – Andra internationalens sammanbrott

Det imperialistiska världskriget utbröt den 19 juli (1 augusti enligt nya stilen) 1914. Dess orsak var hela den imperialistiska utvecklingen.

Imperialismen är kapitalismens högsta och sista stadium. Den karaktäriseras av att monopolen, dvs syndikaten, trusterna och de kapitalistiska miljonärernas sammanslutningar har makten. Kolossala kapital har hopats hos en liten klick monopolister. Eftersom kapitalet inte nöjde sig med att exploatera den inhemska marknaden, trängde det ut i kolonier och ekonomiskt svagt utvecklade länder. I början av 1900-talet var världen uppdelad mellan ett fåtal stora kapitalistiska stater.

Under kapitalismen förekommer emellertid inte och kan inte förekomma en jämn utveckling. Enskilda företag eller industrigrenar och hela länder går än snabbt framåt, varvid de går förbi dem som släpar efter, än lämnar de plats för dem som rycker fram. Under imperialismen med jättemonopolens herravälde skärpes olikmässigheten både i den ekonomiska och politiska utvecklingen. Utvecklingen antar en mera språngartad karaktär. Den olikmässiga utvecklingen rubbar av och till jämvikten mellan staterna. Förhållandet mellan de ekonomiska och militära krafterna ändras. Ett land som avancerar kräver mer marknader, mer kolonier, ty i ett samhälle, som vilar på privatäganderätten till produktionsmedlen, sker varje uppdelning efter styrka, efter kapital. Sedan hela världen redan uppdelats mellan de största staterna, kan en ny uppdelning endast ske på den ena eller andra statens bekostnad, dvs genom krig.

Lenin framhöll, att bildandet av kapitalisternas mäktiga monopolsammanslutningar och deras kamp för en ekonomisk nyuppdelning av den territoriellt redan uppdelade världen oundvikligen medför krig under imperialismens epok.

Alla imperialister hade sedan länge förberett sig för ett krig för en nyuppdelning av världen. Särskilt aggressiva var dock de tyska militaristerna, som ansåg sig missgynnade ifråga om kolonier. I slutet av förra århundradet hade Tyskland i sin industriella utveckling gått förbi England och börjat tränga undan sin medtävlare från dess gamla marknader. Tyskland eftersträvade en radikal nyuppdelning av världen till sin förmån. Det var just motsättningen mellan de engelska och tyska imperialisterna, som var huvudorsaken till kriget. En betydande roll för krigets lössläppande spelade även motsättningarna mellan andra kapitalistiska makter, mellan Tyskland och Frankrike, Ryssland och Tyskland osv. Redan 1879-1882 ingick Tyskland en allians med Österrike-Ungern och Italien riktad mot Ryssland och Frankrike. Dessa svarade med att i sin tur ingå en allians. De engelska imperialisterna, som fruktade att Tyskland skulle skaffa sig världsherravälde, ingick en överenskommelse med Frankrike (franska: entente) om gemensam kamp mot Tyskland. Alliansen mellan England och Frankrike kallades ”ententen”. 1907 ingicks en överenskommelse mellan England och Ryssland, varigenom Ryssland anslöt sig till ententen. Så uppstod definitivt två fientliga läger i Europa.

Ryssland, som ekonomiskt var mest beroende av franskt och engelskt kapital, drogs in i kriget på ententens sida. Men Tsarryssland hade också sina orsaker att delta i det imperialistiska kriget. De ryska kapitalisterna såg med största misshag de tyska varornas konkurrens på den ryska marknaden. De härskande klasserna i Ryssland ville ha nya marknader, varifrån konkurrenterna avlägsnats. De ryska imperialisterna ville ta Konstantinopel och sunden mellan Svarta havet och Medelhavet samt hela Armenien, dvs också den del av Armenien,

som lydde under Turkiet. Men de tyska imperialisterna var själva inriktade på Främre orienten. Tyskland trängde in i Turkiet och Iran samt fick koncession på anläggandet av Bagdadbanan. På 1900-talet blev motsättningarna mellan Ryssland och Tyskland synnerligen skärpta i Främre orienten. En väsentlig orsak till kriget var också imperialisternas strävan att få bukt med den mäktiga revolutionära rörelsen, som hade ökat starkt under de tio åren närmast före kriget. Den ryska revolutionen 1905-1907 skärpte arbetarklassens kamp i Europa och Amerika samt väckte en nationell frihetsrörelse till liv bland orientfolken. De största staternas regeringar och framför allt tsarregeringen fruktade den framväxande revolutionen och antog, att ett krig skulle avleda folkmassornas uppmärksamhet från den revolutionära kampen. Genom att hetsa olika länders arbetare mot varandra hoppades imperialisterna kunna splittra det internationella proletariats enhet, infektera det med chauvinismens gift, nedgöra en betydande del av de klassmedvetna arbetarna och därigenom undertrycka eller åtminstone försvaga folkmassornas revolutionära anstormning.

Kriget blev ett världskrig. Efter hand blev 28 länder med en befolkning på över 1,5 miljarder indragna i det. För kriget mobiliserades 74 miljoner man.

De borgerliga partierna i alla länder manade folket att stödja kriget. I Tyskland skrev man, att den ryska tsarismen hotade att förinta det tyska folkets demokratiska vinningar. I Frankrike försäkrade man, att den preussiska militarismen skulle krossa den franska demokratin. I Ryssland påstod man, att tyskarna först hade angripit landet och ville förslava det. De borgerliga partierna sökte kort sagt övertyga folket om att kriget fördes för att rädda nationen och uppmanade till försvar av det borgerliga fosterlandet. Man sövde folket med vaggvisor om att detta var det sista kriget. De småborgerliga partierna stödde i sin tur bourgeoisin och rättfärdigade kriget.

Praktiskt taget alla Andra internationalens partier, vilka ansåg sig vara proletariats representanter, följde de borgerliga partierna och stödde kriget, i strid med arbetarnas klassintressen. De tyska socialisterna, vilkas parti under många år var det ledande i Andra internationalen, röstade i parlamentet för krigskrediter åt regeringen. Det franska socialistiska partiets representanter, liksom socialisterna i England och Belgien, röstade inte bara för krigskrediterna utan inträdde också i de reaktionära borgerliga regeringarna för att bistå dem i kriget.

I Ryssland hade den mensjevikiska deputeradegruppen i riks-duman röstat mot krigskrediterna, så starka var de krigsfientliga stämningarna inom det ryska proletariats. Men mensjevikernas åtgärd visade sig vara en manöver, framkallad av fruktan att förlora allt inflytande inom arbetarklassen. I fortsättningen stödde mensjevikerna den borgerliga parollen om fosterlandsförsvaret. Socialistrevolutionärernas parti splittrades på krigsfrågan. Större delen av det stödde tsarismen. Partiets vänsterflygel gick till att börja med mot kriget och deltog till och med i de internationella socialistiska antikrigskonferenserna, men vägrade kategoriskt att bryta med de aktivistiska socialistrevolutionärerna.

Andra internationalen gjorde fiasko och föll sönder: socialisterna i ententeländerna, bland annat de ryska mensjevikerna och socialistrevolutionärerna, godkände försvaret av det borgerliga fosterlandet på sin konferens i London 1915, medan socialisterna i det tyska blocket gjorde samma sak på en konferens i Wien.

Detta var ett öppet förräderi mot arbetarklassens intressen, ett öppet förräderi mot socialismens sak och detta desto mer som de socialdemokratiska ledarna tidigare flera gånger antagit resolutioner mot kriget, varigenom de gentemot sina länders arbetare och den internationella arbetarrörelsen förpliktade sig att kämpa mot det imperialistiska kriget. På alla socialistiska partiers vägnar uppmanade till yttermera visso Andra internationalen vid sina kongresser i Stuttgart 1907 och Basel 1912 högtidligt arbetarna att kämpa inte bara mot uppkomsten av ett krig och för inställande av ett redan påbörjat krig utan även att utnyttja den kris, som skapats av kriget, för att påskynda bourgeoisins störtande. Andra internationalens partier, som för-

rådde proletarietets sak och stödde bourgeoisin i sina länder, bar det politiska ansvaret för att imperialisterna kunde utsätta mänskligheten för ett så ödeläggande och långvarigt blodbad.

Hur skall man då förklara, att de socialistiska partierna, som antagit Baselmanifestet, i handling bröt med det och förrådde socialismen?

Utplundringen av kolonierna gjorde det möjligt för imperialisterna att avstå en del av sina profiler till andra befolkningsskikt. Under årtiondenas lopp hade i de kapitalistiska länderna bildats en arbetararistokrati, funktionärer i de legala fackföreningarna, socialdemokratiska parlamentariker och en apparat, som betjänade dem. Härigenom uppkom de småborgerliga opportunisternas riktning inom Andra internationalen. Genom opportunisterna fick bourgeoisin inflytande i arbetarklassen. Det var inte en tillfällighet, att Lenin kallade opportunisterna för bourgeoisins agenter inom arbetarrörelsen. Opportunisterna gick in för klassarbete och förkastade klasskampen. De avstod från de revolutionära kampmetoderna och hjälpte sin bourgeoisin och sin regering. Bolsjevikerna gick beslutsamt emot opportunisterna på Andra internationalens kongresser och sammansvetsade vänsterelementen i denna kamp. Lenin förklarade upprepade gånger varnande att socialdemokratins ledare endast i ord erkände kampen mot opportunismen men i själva verket ställde sig på bourgeoisins sida.

Eftersom opportunisterna lyckades få övertaget inom de flesta socialistiska partierna, förvandlades deras hemliga allians med bourgeoisin till ett öppet förbund under kriget. Den omständigheten att socialdemokraterna i parlamenten röstade för krigskrediterna och att socialisterna i en rad länder inträdde i regeringarna innebar att de bedrev ett öppet klassarbete med den imperialistiska bourgeoisin, att de i handling bedrev borgfredspolitik och stödde sina imperialistiska regeringar i rövarkriget. I Ryssland förde mensjevikerna (Plechanov, Potresov, Tjcheidze m. fl.) och socialistrevolutionärerna en sådan politik. Opportunismen utvecklades till chauvinism, till direkt förräderi mot de internationella principerna och till öppet stöd för bourgeoisin. Socialchauvinisterna verkställde bourgeoisins vilja och manade arbetarna att försvara det borgerliga fosterlandet, hetsade sitt lands arbetare mot arbetarna i andra länder och manade de arbetande människorna att förgöra varandra.

Utom högerflygeln, som öppet försvarade bourgeoisin, fanns inom Andra internationalens alla partier också en annan form av opportunism, nämligen den centristiska riktningen, som hade framträtt redan före kriget. Genom att centristerna var anhängare av att de öppna opportunisterna skulle kvarstanna i partiet, bevarade de därigenom med de öppna opportunisternas medverkan förbundet med bourgeoisin. Kautsky, Trotskij och Martov var representanter för den centristiska rörelsen. Lenin ansåg, att centrismen var den skadligaste och farligaste varianten av opportunismen, tv centristerna var förstuckna opportunist. De var ”hundra gånger skadligare och farligare för arbetarrörelsen” än de öppna opportunisterna, ty de dolde sitt förräderi mot arbetarna, sitt förbund med bourgeoisin med vänsterfraser. Trotskisterna framförde parollen ”Varken seger eller nederlag” och detta innebar, att allt skulle förbli vid det gamla och följaktligen att också tsarismen skulle finnas kvar. Detta var en klart chauvinistisk paroll, ty i praktiken innebar den försvar av tsarregeringen och tsarismen.

”Den som är för parollen 'Varken seger eller nederlag', han är”, skrev Lenin, ”en medveten eller omedveten chauvinist, han är i bästa fall en medlande småborgare, men i varje fall en fiende till den proletära politiken, en anhängare av de nuvarande regeringarna och de nuvarande härskande klasserna” (Skrifter i urval, b. 9, s. 38).

I hela Andra internationalen fanns det bara ett enda parti som utarbetade ett konsekvent, revolutionärt marxistiskt alliansprogram i frågorna om krig och fred och som hjältemodigt kämpade för att omsätta detta program i praktiken, och det var bolsjevikernas parti. Mot kriget uppträdde Bulgariska socialdemokratiska arbetarpartiet (tesnjakerna) under ledning av Blagojev, Dimitrov och Kolarov och bedrev aktiv propaganda inom armén och folket och väckte masshat mot kriget. Mot kriget uppträdde också Serbiska socialdemokratiska partiet. I

början av kriget intog Italienska socialistiska partiet en internationalistisk ståndpunkt. Men det övergav denna ståndpunkt och övergick liksom övriga socialdemokratiska partier till fosterlandsförsvar. I Tyskland uppträdde Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Klara Zetkin och Franz Mehring mot det imperialistiska kriget. Men inte heller de stödde Lenins och bolsjevikernas paroller om den egna regeringens nederlag och det imperialistiska krigets förvandling till ett inbördeskrig.

För kriget och därmed för imperialismen eller mot kriget och därmed för revolutionen, det var vattendelaren mellan partierna under denna period. De flesta av Andra internationalens partier var i själva verket för kriget, för stöd åt sin bourgeoisie, åt sin regering, för seger över andra folk.

Lenin och bolsjevikerna gick ”mot strömmen”. Bolsjevikernas parti med Lenin i spetsen manade till kamp mot kriget, för det imperialistiska krigets förvandling till ett inbördeskrig, till ett krig mot den egna landets regering, mot den egna landets bourgeoisie och godsägare. Ur den allmänna kören av imperialismens lakejer, som sjöng lovsånger till kriget, hördes den modiga stämman av dem som kämpade för socialismen och för folkets intressen. I opportunnismens hav, som för lång tid tycktes ha översvämmat hela den internationella arbetarrörelsen, höjde Lenin och bolsjevikernas parti högt marxismens och internationalismens fana och gav ett föredöme för trohet gentemot den internationella proletära solidaritetens sak.

2. Partiets revolutionära arbete bland massorna under det imperialistiska kriget

När kriget bröt ut befann sig Lenin i Österrike-Ungern, i det lilla samhället Poronin, där han blev arresterad. Sedan han frigetts, kunde han resa till Bern i Schweiz. I slutet av augusti 1914 lät Lenin den därvarande bolsjevikgruppen ta del av sina teser om kriget. Lenins teser skickades till Ryssland med Samojlov som var medlem av riksduman. De diskuterades i Rysslands största partiorganisationer, nämligen i Petrograd, Moskva, Charkov, Kiev och andra. Alla anslöt sig till teserna, men gjorde vissa ändringar i dem. I oktober 1914 publicerade partiets centralorgan, tidningen Sotsjaldemokrat, ett manifest från bolsjevikpartiets CK, kallat ”Kriget och Rysslands socialdemokrati”.

Olika partier gav olika definitioner av krigets karaktär. De flesta fastställde krigets karaktär med ledning av vem som börjat och indelade det från denna utgångspunkt i angreppskrig och försvarskrig. Andra sökte definiera krigets karaktär med ledning av på vems territorium det fördes. De borgerliga pacifisterna manade till kamp mot varje krig, därför att varje krig enligt deras mening endast medför våld, plundring och erövring av främmande territorier. De drömde om en evig fred utan att kapitalismen störtades.

Bolsjevikernas parti ansåg, att man måste studera varje enskilt krigs historiska orsaker och karaktär. Bolsjevikerna förkastade som oriktig krigens indelning i angreppskrig och försvarskrig. I varje krig förekommer både försvar och angrepp. Aggressorer är ofta tvungna att övergå till försvar, liksom det ofta förekommer angrepp i ett frihetskrig. Vid en definition av krigets karaktär spelar det inte heller någon roll vem som först började kriget, vem som angrep vem. Alla imperialister förberedde det första världskriget. Men Tyskland började det, när det fann ögonblicket lämpligast.

Det avgörande är *vilken klass* det är som för kriget, *vilken politik* kriget är en fortsättning på och *vilket politiskt syfte* den härskande klassen fullföljer i det ifrågavarande kriget. Från denna ståndpunkt indelar de revolutionära marxisterna kriget i rättfärdiga och orättfärdiga krig. Den förtryckta klassens krig mot den förtryckande, slavarnas krig mot slavägarna, de livegna böndernas mot godsägarna, lönearbetarnas mot bourgeoisin, nationella frihetskrig, folkens krig mot hotet om nationellt underkuvande, det segrande proletariatets krig för att försvara socialismen mot de imperialistiska staterna -sådana krig anser marxisterna vara rättfärdiga.

Det imperialistiska världskriget, liksom alla krig, var en fortsättning av den politik, som de styrande klasserna hade fört före kriget. Imperialisternas politik inom landet gick ut på att stärka sin ställning, att intensifiera exploateringen av det arbetande folket. Denna politiks fortsättning på den internationella arenan utgjordes av kampen för världsherravälde, för världens omfördelning till förmån för de starkaste staterna, jakten efter nya marknader, efter nya kolonier, och den intensifierade utplundringen av de beroende länderna. Världskriget var därför ett imperialistiskt krig från båda sidor.

Bolsjevikpartiets inställning till kriget härleddes av dess imperialistiska karaktär. Troget arbetarklassens intressen och socialismens idéer manade bolsjevikernas parti inte bara till kamp mot kriget, till ett omedelbart slut på det, utan också till att alla svårigheter, som var förknippade med kriget, skulle utnyttjas för att störta tsarismen. I motsats till mensjevikernas och övriga socialchauvinisters paroll om borgfred och klassamarbete var partiets viktigaste paroll, att det imperialistiska kriget skulle förvandlas till inbördeskrig, till en revolution mot de härskande klasserna. Partiet rekommenderade en rad konkreta åtgärder för att man skulle uppnå detta mål: 1) ovillkorlig vägran att rösta för krigskrediterna och ett obligatoriskt utträde av de socialistiska partiernas representanter ur de borgerliga regeringarna, 2) fullständigt avståndstagande från samförstånd med bourgeoisin och "borgfreden", 3) bildande av illegala organisationer i de länder, där det inte fanns några sådana och där arbetet i legala organisationer försvårats, 4) stöd för soldaternas förbrödning vid fronten och 5) stöd av alla slags revolutionära massmanifestationer av proletariatet.

Folkmassornas revolutionära kamp underlättades av tsarismens nederlag vid fronten. Som motvikt till socialistrevolutionärernas och mensjevikernas paroll om försvaret av bourgeoisins och godsägarnas fosterland uppställde därför bolsjevikernas parti parollen om *tsarregeringens nederlag i kriget*. Parollen om nederlag innebar inte alls, att partiet uppmanade folket till sabotagehandlingar, till sprängningar av förråd och dylikt. Den innebar, att proletariatets parti inte i något fall får stödja regeringsåtgärder, som stärker denna regering. Parollen om den egna regeringens nederlag i det imperialistiska kriget innebar en fortsättning av den revolutionära kampen. Nederlag i kriget försvagade tsarismen och främjade därigenom den revolutionära kampen, underlättade tsarismens störtande och revolutionens seger. Motståndarna till den bolsjevikiska taktiken sökte tillskriva Lenin den slutsatsen, att politiken för tsarismens nederlag skulle innebära Tysklands seger. Men de förteg, att Lenin framförde parollen om nederlag för den egna regeringen i kriget inte bara för Rysslands del utan för alla länder, som deltog i kriget, och att det var häri som den bolsjevikiska taktikens internationalism kom till uttryck.

Den tredje paroll, som partiet framförde under kriget, var slutligen parollen om fullständig brytning med Andra internationalen, som lidit sammanbrott, ty ett bevarande av enheten med opportunisterna skulle ha inneburit att man i praktiken upprätthållit förbund med bourgeoisin. Lenin ställde uppgiften att bilda en ny international, Tredje internationalen.

Bolsjevikerna, som gick emot den borgerliga parollen om fosterlandsförsvar under det imperialistiska kriget, beskylldes av de borgerliga och småborgerliga partierna för likgiltighet gentemot fosterlandets intressen, för förräderi och bristande patriotism. De, som genom sin folkfientliga politik hade förvandlat ett stort land till en lekboll i händerna på de imperialistiska staterna England och Frankrike, spred lögnen att bolsjevikerna inte hade någon nationalstolthet. Lenin tillbakavisade föraktfullt detta förtal. I sin artikel "Om storryssarnas nationalstolthet" skrev han:

"Är då känslan av nationalstolthet främmande för oss, storryska klassmedvetna proletärer? Naturligtvis inte! Vi älskar vårt språk och vårt hemland, vi arbetar mest av allt på att höja dess arbetande massor (dvs nio tiondelar av dess befolkning) till ett medvetet demokratiskt och socialistiskt liv. Det plågar oss mest av allt att se och känna det våld och förtryck, den

förödmjukelse som tsarbödlarna, adelsmännen och kapitalisterna utsätter vårt sköna hemland för. Vi är stolta över att dessa våldshandlingar utlöst motstånd i vår mitt, bland storryssarna, och att från dem utgått sådana män som Radisjtjev, dekabristerna och 70-talets revolutionärer från medelklassen, att den storryska arbetarklassen 1905 skapade ett mäktigt revolutionärt parti, ett massornas parti, och att den storryska bonden vid samma tid började bli demokrat och började jaga bort präst och godsägare” (Valda verk, b. 1,2, s. 422).

Bolsjevikerna uppträdde inte mot fosterlandet som sådant, utan mot godsägarnas och bourgeoisins fosterland, mot strävan att utge Tsarryssland, där godsägarna och kapitalisterna förtryckte och exploaterade det arbetande folket, för att vara fosterlandet. Partiet klargjorde för massorna hur falsk den borgerliga tolkningen av fosterlandet var.

Emedan bolsjevikerna förde en politik, som gick ut på nederlag för det egna landets regering i det imperialistiska kriget, på den folk-fientliga regeringens störtande, var de den verkligt patriotiska kraften i landet. Lenin visade, hur marxisterna förstår förhållandet mellan den proletära internationalismen och patriotismen. Patriot är inte den som är anhängare av ett rövarkrig i godsägarnas och bourgeoisins intressen, av att de härskande klasserna skall få behålla sina privilegier, utan den som kämpar för folkets intressen, som vill ha ”ett fritt och oavhängigt, självständigt, demokratiskt, republikanskt och stolt Storryssland, vilket skall bygga sina relationer till grannarna på den humana principen om jämställdhet och inte på den feodala principen om privilegier, som är förnedrande för en stor nation”. (A. a., s. 423 f.) När det ryska proletariatet, ”huvuddrivkraften i den kommunistiska revolutionen”, reste folket till tsarismens störtande och kämpade för socialismen, kämpade det samtidigt för ett fritt, oavhängigt och demokratiskt samhälle.

”Den storryska nationalstolthetens intressen (inte i trälaktig mening) sammanfaller”, skrev Lenin, ”med de storryska (och alla de andra) proletärerernas socialistiska intressen” (A.a., s. 425).

I februari 1915 hölls i Bern en konferens mellan bolsjevikernas sektioner i utlandet, varvid man diskuterade partiets taktik och fastställde parollerna i frågan om kriget.

På grundval av Lenins riktlinjer utvecklade bolsjevikerna revolutionärt arbete bland massorna.

Tsarmyndigheterna gick till attack mot bolsjevikpartiet med oerhörda repressalier. Polisen företog arresteringar. Ingen partikommitté undgick polisattacker. Petersburgsledningen överlevde mer än 30 arresteringar under kriget. Moskvaorganisationen drabbades hårt av polisens slag och flera försök att återupprätta dess ledning misslyckades. Samarakommittén slogs sönder sex gånger på ett år. Alla bolsjevikiska tidningar och tidskrifter blev förbjudna, däribland den legala tidskriften Voprosy strachovanija. De flesta fackföreningar, som ännu fanns kvar, slogs i spillror. Till och med sådana kultur- och bildningsorganisationer som ”Förnuftig förströelse” i Samara, klubben ”Bildning” i Moskva och ”Bildningsförbundet” i Petrograd (Petersburg) förbjöds därför att myndigheterna fruktade, att de skulle bli härdar för revolutionär propaganda och mötesplats för partiarbetarna.

Inget revolutionärt parti behövde arbeta under så svåra förhållanden. En arbetsgivares förteckning över arbetare, som han ville bli kvitt, var nog för att de omedelbart skulle arresteras.

Men varken polisterrorn, provokationerna eller repressalierna kunde bryta partiets viljestyrka eller stoppa dess verksamhet. Under krigets första vecka utgavs flygblad mot kriget av de bolsjevikiska organisationerna i Petrograd, Jekaterinoslav, Charkov, Kiev, Moskva, Ufa, Tula och Samara.

De bolsjevikiska deputeraderna i riksduman besökte flera industricentra, återupprättade och organiserade partikommittéer samt anordnade många arbetarmöten, som antog resolutioner mot kriget. Den 2 till 4 november 1914 sammankallade de bolsjevikiska deputeraderna en konferens i byn Ozerki nära Petrograd. I konferensen deltog representanter för de

bolsjevikiska organisationerna i Petrograd, Ivanovo-Voznesensk, Charkov och Riga. Konferensen diskuterade Lenins teser om kriget och godkände dem helt.

Provokatörer utlämnade konferensplatsen. Den 4 november arresterade polisen alla deltagarna. Ledamöterna i riksduman visiterades och släpptes, men natten till den 6 november blev de åter arresterade. Efter åtal av tsarmyndigheterna hölls rättegång den 10 till 13 februari 1915. De bolsjevikiska deputeraderna använde domstolssalen för att öppet manifestera partiets paroller mot kriget. Tsardomstolen dömde dem till livstids förvisning i Turuchanskområdet i östra Sibirien.

Också Kamenjev, som deltagit i sammankomsten, ställdes inför rätta tillsammans med de modiga deputeraderna. Kamenjev förnekade partiets paroll om den egna regeringens nederlag i kriget. Som bevis för att han inte var överens med Lenin och partiet åberopade Kamenjev en mensjevikisk försvarsanhängare, som kunde bekräfta hans oenighet med partiets politik.

Partiet fördömde Kamenjevs uppträdande inför rätta som förräderi.

Rättegången mot de bolsjevikiska deputeraderna hade mycket stor politisk betydelse. Den visade det internationella proletariatet hur ett verkligt internationalistiskt parti bör förhålla sig under ett imperialistiskt krig. Opportunisterna i Andra internationalen drog skam över sig genom att inträda i borgerliga regeringar, medan de bolsjevikiska deputeraderna hellre tog straffarbete än att uppge troheten mot socialismens fana.

Arresteringen av de bolsjevikiska deputeraderna minskade partiets möjlighet att legalt leda den revolutionära kampen. Detta försvårade partiets arbete men kunde inte stoppa det. Petersburgskommittén utgav under kriget över 90 flygblad, i genomsnitt tre flygblad i månaden, i en sammanlagd upplaga på över 300.000 ex, som spreds över hela Ryssland. Under kriget utgavs enligt långt ifrån fullständiga uppgifter flygblad av över 40 partiorganisationer. Utom de redan nämnda märktes partiorganisationerna i Jekaterinburg, Zlatoust, Ivanovo-Voznesensk och Krasnojarsk samt partikommittéerna i Donetsbäckenet, Kronstadt, Nizjnij Novgorod, Rostov vid Don, Riga, Baku och Tiflis. Sammanlagt utgavs över 400 olika flygblad.

Bolsjevikpartiet utnyttjade alla möjligheter till revolutionär propaganda. Bolsjevikerna arbetade i de illegala fackföreningar, arbetarkooperativ, kultur- och bildningsorganisationer, som polisen ännu inte hade lyckats slå sönder. I alla dessa organisationer pågick kampen mot socialchauvinisterna för att dra massorna undan deras inflytande. Polisen hjälpte de mensjevikiska försvarsanhängarna. Det förekom ofta att de blev släppta sedan deltagarna i någon sammankomst arresterats, medan bolsjevikerna deporterades till tvångsarbete. Trots de oupphörliga förföljelserna under kriget lyckades bolsjevikerna skaffa sig ett dominerande inflytande inom fackföreningarna och andra arbetarorganisationer.

Strejkrörelsens utveckling var den tydligaste bekräftelsen på att bolsjevikerna var arbetarnas erkända ledare. Kriget medförde hunger, lidanden och otaliga offer för det arbetande folket. Det ruinerade landet ekonomiskt. Befolkningens behov tillgodosågs inte. Trafikväsendet kunde inte sköta livsmedelstransporten. Det rådde stor brist på bröd. Priserna på alla varor steg starkt, medan lönerna förblev oförändrade eller höjdes ytterst obetydligt. Bourgeoisin inhöstade oerhörda profiter, medan de stora folkmassorna fick bära krigets hela börda.

Efter begynnelseframgångarna började tsararmén lida nederlag vid fronten. Tyskarna erövrade Polen samt delar av Baltikum och Bjeloryssland. Miljoner människor fördrevs från sina hem och flydde långt in i Ryssland. Läget för flyktingarna var svårare än för den övriga befolkningen.

Missnöjet med kriget och det tsaristiska självhärskardömets politik blev allt starkare bland folkmassorna. De som först kom i rörelse var arbetarna och de gav genom sin kamp ett exempel för hela det arbetande folket. Antalet strejker ökade oavbrutet. Medan det 1914 efter krigets början genomfördes cirka 70 strejker, i vilka upp till 35.000 arbetare deltog, förekom det

1915 till och med enligt friserade officiella uppgifter över 1.000 strejker, i vilka över 500.000 arbetare deltog. Tsarmyndigheterna undertryckte strejkerna grymt. I juni 1915 gav polisen eld mot en strejkdemonstration i Kostroma, varvid 50 personer dödades eller sårades. I början av augusti besköt polisen ett strejkmöte i Ivanovo-Voznesensk. Över 100 personer dödades eller sårades. Petersburgskommittén organiserade en proteststrejk mot dessa arbetarmord.

Kapitalisterna, som blivit skrämde av den tilltagande strejkrörelsen och tsarismens oförmåga att undertrycka den, tillgrep en slug manöver för att lugna arbetarna och få inflytande över dem. Med myndigheternas tillstånd organiserades 1915 krigsindustrikommittéer. De bildades för att bourgeoisin skulle stödja tsarregeringen och för att intensifiera industrins arbete för kriget, för att öka utsugningen av arbetarna och för att kapitalisterna skulle kunna öva inflytande på fördelningen av de militära beställningarna, som gav väldiga profiter. Bourgeoisin beslöt att i anslutning till kommittéerna organisera "arbetargrupper" med arbetarrepresentanter för att ge sken av att det i Ryssland uppstått borgfred mellan bourgeoisin och proletariatet. Mensjevikerna hjälpte bourgeoisin och uttalade sig för att arbetarna skulle delta i "arbetargrupperna". Faktiskt skilde sig deras ståndpunkt inte alls från de västeuropeiska socialisterna, som inträtt i borgerliga regeringar, eftersom krigsindustrikommittéerna hade halvofficiell karaktär.

Bolsjevikerna uppträdde bestämt emot att arbetarna skulle delta i krigsindustrikommittéerna och bedrev upplysningsarbete på arbetsplatserna. Tsarförvaltningen, bourgeoisin, socialisrevolutionärerna och mensjevikerna uppträdde på enad front mot bolsjevikerna. Likväl lyckades bolsjevikerna omintetgöra bourgeoisins försök att upprätta borgfred med proletariatet. Den allra största delen av arbetarklassen uttalade sig mot deltagande i krigsindustrikommittéerna. Blott till 70 av de 239 regionala och lokala krigsindustrikommittéerna uppställdes arbetarkandidater. Endast till 36 kommittéer eller 15 procent av hela antalet blev emellertid arbetarombud valda. Rysslands proletariat höll stånd mot krigsyrkan.

Bolsjevikerna utförde en omfattande verksamhet bland soldaterna. Till armén mobiliserades industriarbetare och bland dem fanns tiotusentals aktiva revolutionära kämpar, som var partiets huvudstöd i armén.

Partiets arbete i armén hade stor betydelse på grund av att miljoner bönder, huvudsakligen fattiga bönder, enrollerats. Bolsjevikerna utnyttjade detta för att sammansluta arbetarnas och böndernas krafter för revolutionär kamp. I sina flygblad ställde bolsjevikpartiet inte bara frågan om fred utan också om jord.

Partikommittéerna i Petrograd, Moskva, Charkov, Kiev, Jekaterinoslav, Riga och många andra industricentra utgav flygblad för armén. Bolsjevikerna berättade för soldaterna om strejkrörelsen i Ryssland, om det tilltagande revolutionära missnöjet bland de breda massorna och om nödvändigheten av gemensam kamp mot tsarismen samt uppmanade till förbrödning vid fronten. En del fall av förbrödning förekom redan i slutet av 1914, men på våren 1915 rapporterade de militära myndigheterna flera gånger om förbrödning vid den rysk-österrikiska fronten. 1916 blev förbrödning en vanlig företeelse. I en rad militära förband bildades partiorganisationer. N. V. Krylenko, A. F. Mjasnikov (Mjasnikjan), M. V. Frunze och andra kända bolsjevikverkade inom armén och flottan.

Ett stort partipolitiskt arbete utfördes i flottan, som huvudsakligen rekryterades av yrkesarbetare. I Östersjöflottan bildades partigrupper på varje större fartyg. De förenades av "Huvudkollektivet för Kronstadts militärorganisation". Kronstadtskollektivet upprättade förbindelse med den bolsjevikiska Petersburgskommittén militärorganisation.

Redan i oktober 1915 förekom ett matrosuppror på slagskeppet Gangut, som gav sig först sedan det omringats av jagare och ubåtar. Ett hundratal matrosar arresterades. Rättegången mot de revolterande matroserna ägde rum i december. 26 män dömdes till straff arbete.

Med anledning av matrosupproret och rättegången vände sig Petersburgskommittén till armén och flottan med uppmaningen att förena den revolutionära armén med det revolutionära proletariatet och hela folket. I oktober 1916 under en rättegång mot en annan grupp bolsjevikiska matrosar uppmanade Petersburgskommittén på nytt arbetarna att gå ut i proteststrejk. Under tre dagar strejkade nära 130.000 arbetare i Petrograd. Arbetarnas massaktioner satte sådan skräck i regeringen, att krigsdomstolen inte vågade döma matroserna till döden. Förbindelsen mellan arbetarrörelsen och aktionerna i armén visade tydligt att förbundet mellan proletariatet och bönderna växte sig starkare.

Bolsjevikernas offerfyllda och hjältemodiga insatser under tsarismens terror och provokationer visade, att arbetarklassen i bolsjevikerna hade ett parti berett och skickat att leda folkmassorna till kamp för en segerrik revolution.

Partiet utnyttjade varje chans att upplysa det internationella proletariatet om bolsjevismens idéer och därigenom hjälpa de socialdemokratiska arbetarna att frigöra sig från opportunisternas inflytande.

I mars 1915 deltog bolsjevikerna i Internationella socialistiska kvinnokonferensen i Bern, där 25 delegater från 8 länder var närvarande. Konferensen hade sammankallats på initiativ av bolsjevikernas kvinnoorganisationer. Partiets representanter Inessa Armand och Nadezjda Krupskaja spelade en framträdande roll på konferensen. Delegationen från bolsjevikernas centralkommitté framlade ett resolutionsförslag, som fördömde socialchauvinismen och föreslog att konferensen skulle anta parollen om det imperialistiska krigets förvandling till ett inbördeskrig. Lenin och bolsjevikerna gav den revolutionära ungdomen stor hjälp i dess organisationsarbete. Bolsjeviker talade på Internationella socialistiska ungdomskonferensen, som hölls i Bern i slutet av mars 1915. I konferensen deltog ombud från 10 länder. Konferensen beslöt att Internationella ungdomsdagen skulle genomföras årligen.

Fastän båda dessa konferenser inte helt antog bolsjevikernas förslag, utövade dock bolsjevikernas framträdanden ett starkt inflytande på den internationella revolutionära rörelsens utveckling. I slutet av augusti 1915 hölls Internationella socialistiska konferensen i den schweiziska byn Zimmerwald i närheten av Bern. I den deltog 38 delegater från 11 länder. De flesta var centrister, som delade Kautskys åsikter. Konferensen antog ett manifest, vars huvudkrav var kampen för fred. Men i manifestet fanns varken parollen om det imperialistiska krigets förvandling till ett inbördeskrig eller parollerna om nederlag för det egna landets regering och fullständig brytning med opportunismen.

Bolsjevikpartiet deltog i konferensen, trots att den dominerades av inkonsekventa och vacklande element. Bolsjevikerna ansåg, att det var möjligt och nödvändigt att åstadkomma ett närmande till dem i kampen mot socialchauvinisterna. Lenin föreslog emellertid att man i plattformen inte skulle begränsa sig till vad som var lämpligt och antagbart för dessa element utan att man skulle kritisera deras vacklan, konstatera deras kluvenhet och klargöra, att endast det imperialistiska krigets förvandling till inbördeskrig kan medföra en demokratisk fred.

På Lenins initiativ bildades på konferensen Zimmerwalds vänstergrupp, som bestod av 8 delegater. Denna grupp framlade ett resolutionsförslag, som i huvudsak stödde Lenins paroller och i en speciell förklaring konstaterade bristen på konsekvens i manifestet och ovilja hos dess upphovsmän att bryta med opportunismen. Samtidigt röstade gruppen för manifestet, eftersom det innebar ett första steg i kampen mot kriget.

Vid en speciell sammankomst efter konferensens slut sammanslöt sig Zimmerwaldvänstern organisatoriskt och valde ett ledande organ, byrån. Gruppen förklarade att samtidigt som den i huvudsak stödde Zimmerwaldsammanslutningen skulle den bedriva självständigt arbete i internationell måttstock på grundvalen av de förslag till resolution och manifest, som vänstergruppen framlagt på konferensen. Vänstergruppen utgav på tyska tidningen Vorbote. Den ledande kraften i gruppen var bolsjevikerna, som intog den enda konsekventa ståndpunkten.

Kring Zimmerwaldvästern började också en internationalistisk rörelse att uppstå i alla länder. Framgångarna för denna verksamhet kom till uttryck på Zimmerwaldarnas andra internationella socialistiska konferens, som hölls i april 1916 i den schweiziska byn Kienthal. Av de 43 delegaterna på konferensen tillhörde 12 Zimmerwaldvästern och i en rad frågor samlade den upp till 45 procent av rösterna.

Bolsjevikerna gjorde sin internationella plikt. Deras självupppoffrande insatser bidrog till att det senare uppstod kommunistiska partier i alla kapitalistiska länder.

3. Lenins teori om den socialistiska revolutionen

Imperialismen förde mänskligheten helt fram till den socialistiska revolutionen och gjorde den till en dagsaktuell praktisk uppgift. Kriget gjorde att revolutionens förutsättningar mognade fortare. De nya förutsättningarna för proletariats klasskamp krävde att det marxistiska partiet omprövade revolutionsproblemen och förmådde fruktbart tillämpa marxismens huvudprinciper på det förändrade läget.

Marxismens grundare upptäckte lagarna för det kapitalistiska systemets uppkomst, utveckling och undergång. Men under den epok, då Marx och Engels levde, var den socialistiska revolutionen inte någon omedelbar uppgift för dagen. Lenin var den förste marxist, som gav en ingående analys av den nya epoken. 1916 skrev han sitt verk "Imperialismen som kapitalismens högsta stadium". När Lenin analyserade det av honom samlade stora konkreta och historiska materialet, drog han slutsatsen, att kapitalismen vid övergången till 1900-talet inträtt i ett nytt stadium, imperialismen, och "vuxit över i ett världssystem av kolonialt förtryck och finansiellt förkvävande av det överväldigande flertalet av jordens befolkning genom ett fåtal 'framskridna' länder" (Valda verk, b. 1,2, s. 451).

Imperialismen skärpte alla kapitalismens motsättningar till det yttersta. Framför allt tillspetsades dess huvudmotsättning. Produktionen blev i allt större utsträckning samhällelig, medan tillägnet fortfarande var privat och produktionsmedlen var en klick monopolherrars privategendom. Den gigantiska utvecklingen av produktionskrafterna skedde inte i det arbetande folkets utan i monopolens intressen. De allsmäktiga monopolen, hos vilka kolossala rikedomar koncentrerats, rådde faktiskt över hela statsmakten. Den politiska reaktionen skärptes överallt. För det arbetande folket medförde monopolens herravälde en oerhörd skärpning av dyrtiden jämte arbetslöshet och outhärdliga skatter för arméns och statsapparats underhåll. Den oerhörda skärpningen av förtrycket och exploateringen tillspetsade i synnerligen hög grad motsättningen mellan arbete och kapital, mellan bourgeoisie och proletariat.

Samtidigt tillspetsades motsättningarna mellan enskilda imperialistiska stater eller statsgrupper på grund av världens omfördelning så starkt, att världskriget uppstod.

Och slutligen tillspetsades i oerhörd grad motsättningarna mellan ett fåtal imperialistiska stater å ena sidan och å andra sidan de många kolonierna och halvkolonierna, där hundratals miljoner arbetande människor var förslavade. De kapitalistiska förhållandenas utveckling ledde till att det i kolonierna uppstod ett inhemskt proletariat, som var i stånd att ställa sig i spetsen för folkmassorna.

Den oerhörda tillspetsningen av alla motsättningar under kapitalismen är också bestämmande för dess karaktär av kapitalismens sista stadium. Imperialismen är "den döende kapitalismen", skrev Lenin.

Från första början av sin revolutionära verksamhet koncentrerade Lenin huvuduppmärksamheten på att utreda sådana mycket viktiga teoretiska revolutionsproblem som proletariats hegemoni, förbundet mellan proletariatet och alla arbetande bönder och dessa klassers revolutionära demokratiska diktatur under den borgerligt demokratiska revolutionen, den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska och proletariats förbund med de

fattigaste bönderna samt proletarietets diktatur och partiets ledande roll i revolutionen. Under krigsåren utvecklade Lenin på basis av sin analys av imperialismen teorin om den socialistiska revolutionen, berikade den med nya satser, som i huvudsak innebär följande:

1. Imperialismen har skapat de objektiva förutsättningarna för att den socialistiska revolutionen skall kunna genomföras. "Imperialismen är tröskeln till proletarietets sociala revolution" — så karakteriserade Lenin kapitalismens sista stadium (Valda verk, b. I, 2, s. 455). Men revolutionen faller inte färdig från himmelen, den kan inte som en konstprodukt beställas eller importeras från ett annat land. Revolutionen mognar inom ett samhälle, den uppstår ur objektivt mognade kriser. Revolutionen är otänkbar utan en allmän politisk kris, som omfattar alla befolkningsskikt. En sådan kris skapades också av detta imperialistiska krig.

Kriget framkallades av förhållandena under den epok, då kapitalismen nått sitt högsta stadium, då monopolens och finanskapitalets herravälde uppstått, då exporten av kapital fick större betydelse än varuexporten, då en ekonomisk uppdelning av världen mellan de internationella monopolerna begynte och den territoriella uppdelningen av världen mellan de största kapitalistiska staterna avslutats. Imperialismen, som karakteriseras av att alla motsättningar skärpes, var orsaken till kriget. Det imperialistiska kriget tillspetsade i sin tur oerhört alla motsättningar inom imperialismen och blottade dem. Kriget blev därigenom en yttring av och inledning till *kapitalismens allmänna kris*. Det skapade en revolutionär situation i de flesta länder. Det imperialistiska kriget gjorde att kapitalismens utveckling gick snabbare. Lenin bevisade, att monopolkapitalet under kriget började förvandlas till statsmonopolistisk kapitalism. Monopolisterna slog i allt större utsträckning under sig statsmakten. Samtidigt spände kriget det arbetande folkets alla krafter så hårt, att det ställdes inför ett val: antingen dö under imperialismens spira eller ge proletarietet ledningen för övergång till socialismen.

2. En revolutionär situation utmärkes av tre huvudkännetecken: för det första att det är omöjligt för de styrande kretsarna att fortsätta sitt herravälde i den tidigare formen. "För att revolutionen skall bryta ut", skrev Lenin, "är det i allmänhet inte tillräckligt att 'underskikten inte vill', det fordras också att 'överskikten inte kan' leva på det gamla sättet." (Skrifter i urval, b. 9, s. 70). För det andra att de arbetande massornas elände och lidande ökar häftigt genom krisen. För det tredje att missnöje med de styrande klassernas uppträdande tar sig uttryck i stora folkmassors aktiva aktioner.

Det är de objektiva, dvs av enskilda personers, partiets och klassers vilja oberoende förhållandena, som skapar en revolutionär situation.

Men inte varje revolutionär situation förvandlas till en revolution. För att förvandla en revolutionär situation till en revolution fordras, förutom objektiva orsaker, även subjektiva, nämligen den framskridna klassens förmåga och vilja att resa sig för att störta de härskande klasserna. Och dessa egenskaper förberedes och utformas, såsom Lenin framhöll redan i sina tidigare arbeten, av arbetarklassens parti som står på den revolutionära marxismens ståndpunkt.

3. För den socialistiska revolutionen krävs inte alls att proletarietet förvandlas till en majoritet av befolkningen, såsom kautskyisterna påstod. Den socialistiska revolutionen är inte heller bara en enda aktion eller en enda drabbning. Den bildar en hel epok av ekonomiska, politiska och ideologiska klasstrider. Lenin lärde, att revolutionen kommer att bestå av ett flertal strider av alla förtryckta och missnöjda klasser, grupper och befolkningselement, framför allt proletarietet och dess bundsförvant bönderna emot de härskande klasserna, av de halvproletära massornas rörelse mot godsägarnas och bourgeoisins nationella och andra former av förtryck, av kolonialfolkens uppror och andra slag av masskamp. Det är proletarietets uppgift att leda alla dessa strider för att inrikta dem mot ett enda mål, nämligen imperialismens störtande och genomförandet av den socialistiska revolutionen. "Den som väntar på en 'ren' social revolution kommer aldrig att få uppleva den", skrev Lenin. "Den som gör det är en revolutionär i ord, som inte förstår den verkliga revolutionen" (Verk, b. 22, s. 340).

4. Den nationella frihetsrörelsen emot imperialismen skakar och försvagar dess krafter och gör det därmed lättare för arbetarna i mera utvecklade länder att angripa imperialismen. Å andra sidan tryggar arbetarnas revolutionära kamp framgång för de förtryckta nationernas nationella frihetskamp.

Ledarna för Andra internationalens bankruttrade partier erkände inte den nationella frihetsrörelsen som en beståndsdel av den socialistiska revolutionen och dömde sålunda revolutionen till nederlag. Trotskisterna förnekade, liksom alla centristiska element, de nationella frihetskrigen under imperialismens epok. Även Bucharin och Pjatakov ansåg, att nationella frihetskrig var omöjliga under imperialismen och gick emot programkravet på nationernas självbestämmanderätt.

Lenin bevisade, att den som inte erkände de nationella frihetskrigen under imperialismen faktiskt försvarade och rättfärdigade imperialismen och avvisade en så viktig reserv för revolutionen som de förtryckta folkens kamp mot imperialismen. Lenin skrev 1916, att partiet går in "för att *alla* nationella rörelser mot imperialismen befördrar den socialistiska revolutionens syften" (Verk, b. 22, s. 27 f.).

5. Imperialismen är ett världssystem. Under dessa förhållanden är det inte alls nödvändigt, att revolutionen skall äga rum i det mest utvecklade kapitalistiska landet. Den imperialistiska kedjan kommer att genombrytas i sin svagaste länk om vederbörliga objektiva och subjektiva förutsättningar finns, om kapitalismen nått en viss utvecklingsnivå och om ett proletariat och dess parti finns och kan leda de icke-proletära massorna, i första hand bönderna. Där motsättningarna framträtt skarpast och där det finns förberedda krafter, där kan också den socialistiska revolutionen äga rum.

6. Imperialismen och det imperialistiska kriget skapade ett nytt läge. Med utgångspunkt från den marxistiska teorin omvärderade Lenin i enlighet med detta läge Marx' och Engels' tes om socialismens samtida seger i alla kapitalistiska länder eller i de flesta av dem, vilken tes alla marxister lät sig ledas av före kriget. En konsekvens av denna teori var, att det var omöjligt för socialismen att segra i ett enda land. Detta var riktigt för den förimperialistiska kapitalismen, då den utvecklades längs en uppåtgående linje. Då kunde en framgång för den socialistiska revolutionen säkerställas endast under en samtidig revolutionär aktion mot kapitalets herravälde av proletariatet i alla eller de flesta kapitalistiska länderna. Denna sats överensstämde inte med den imperialistiska kapitalismens epok. Den var föråldrad och måste ersättas.

Tack vare sina undersökningar av imperialismen bevisade Lenin, att kapitalismens olikmässiga ekonomiska och politiska utveckling under kapitalismen fick en särskilt katastrofal och språngartad karaktär. Med utgångspunkt från denna lag drog Lenin slutsatsen, att socialismen inte kan segra samtidigt i alla länder under imperialismens epok, att det är möjligt att socialismen först segrar i ett enda enskilt land eller i några länder. Lenin framlade dessa åsikter i artiklar "Om parollen Europas förenta stater" (1915) och "Den proletära revolutionens militärprogram" (1916).

"Den ekonomiska och politiska utvecklingens olikmässighet är en absolut lag för kapitalismen", skrev Lenin. "Härav följer, att socialismen till en början kan segra i några eller till och med i ett enskilt kapitalistiskt land" (Valda verk, b. 1,2, s. 431).

När Lenin återkom till denna fråga i artikeln "Den proletära revolutionens militärprogram" framhöll han:

"Kapitalismens utveckling försiggår ytterst olikmässigt i skilda länder. Annorlunda kan det inte heller vara under varuproduktionen. Härav följer den ofrånkomliga slutsatsen, att socialismen inte kan segra samtidigt i alla länder. Den kommer först att segra i ett eller i några länder, medan de övriga för en viss tid kommer att förbli borgerliga eller preborgerliga" (Valda verk, b. 1,2, s. 592).

7. Sedan proletariatet segrat i den socialistiska revolutionen, upprättar det sin diktatur, utan vilken klassernas likvidering och övergången till socialismen är otänkbar. Allt efter den ekonomiska utvecklingsnivån, klassförhållandena och de historiska traditionerna är det möjligt att övergången till socialismen kan anta ena eller andra särskilda formen i olika länder.

”Alla nationer kommer till socialismen, detta är oundvikligt, men alla kommer inte att nå den på alldeles samma sätt, var och en kommer att sätta sin speciella prägel på den ena eller andra formen av demokrati, den ena eller andra varianten av proletariatets diktatur, det ena eller andra tempot i de socialistiska omdaningarna av samhällslivets olika sidor”, skrev Lenin (Verk, b. 23, s. 58).

Samtidigt som Lenin noterade att övergången från kapitalismen till kommunismen måste ske under många olika politiska former, framhöll han att innehållet i alla dessa övergångsformer kommer att vara ett och detsamma, nämligen proletariatets diktatur: ”Proletariatets diktatur, dvs den enda konsekvent revolutionära klassens diktatur, är nödvändig för att störta bourgeoisin och avvisa dess kontrarevolutionära försök” (A. a., s. 57).

8. Socialismens seger i ett land föranleder försök av imperialisterna att slå ned den socialistiska staten. Därför måste den försvaras av proletariatet med vapen i hand.

”Detta”, skrev Lenin i ”Den proletära revolutionens militärprogram” om socialismens seger i ett enda land, ”måste utlösa inte bara friktioner utan också en direkt strävan av bourgeoisin i andra länder att krossa den socialistiska statens segerrika proletariat. I sådana fall skulle ett krig från vår sida vara rättmätigt och rättvist” (Valda verk, b. 1,2, s. 592).

Tesen om det väpnade försvaret av den socialistiska staten, om rättvisa krig för att försvara den segerrika socialismen är således en integrerande del av Lenins teori om den socialistiska revolutionen, som direkt framgår ur läran om att det är möjligt för socialismen att segra i ett enda land.

Detta var en ny teoretisk lärosats, *en ny teori av Lenin om den socialistiska revolutionen*.

Lenins teori om den socialistiska revolutionen var ett nytt steg i marxismens skapande utveckling, i utvecklingen av Lenins idéer i arbetet ”Socialdemokratins två taktiska linjer i den demokratiska revolutionen” och andra. Lenins teori tog hänsyn till det nya läge, som imperialismen skapat, och till de nya erfarenheterna av världsproletariatets revolutionära kamp.

Lenins teori om den socialistiska revolutionen väpnade arbetarklassen i alla länder med en klar uppfattning om revolutionens drivkrafter, om betingelserna för dess seger och perspektiven för dess utveckling. Kraften i den leninska teorin om den socialistiska revolutionen består i att den frigör arbetarnas initiativ i kampen mot det egna landets bourgeoisin och visar arbetarklassen i alla länder vägen till räddning undan de omätliga lidandena, som imperialismen är upphov till.

4. Den borgerligt demokratiska februarirevolutionen — Bildandet av arbetar- och soldatdeputerades sovjet — Dubbelväldet

Historiens objektiva gång bekräftade hur rätt Lenin hade, då han hävdade, att kriget skapat en revolutionär situation. Kriget inverkade särskilt hårt på det efterblivna Ryssland, som var den svagaste länken i imperialismens världsomspännande kedja. Två års krig var tillräckligt för att bryta Tsarrysslands krafter. 1916 började hungersnöd att uppstå i städerna. Det saknades pengar till kriget. Tsarismen var tvungen att uppta utländska lån på nästan 8 miljarder rubel. Detta ökade tsarismens beroende av den engelska och franska imperialismen. Det var risk att den nationella självständigheten skulle gå förlorad. Godsägarna och bourgeoisin sökte stöd hos de utländska imperialisterna mot sitt eget folk. Det var proletariatets uppgift att rädda landet från ruin och från hotet om att det skulle förvandlas till en halvkoloni under de utländska imperialisterna.

Bolsjevikernas parti förstod, att revolutionen stod för dörren. Redan 1915 gav Lenin i sin artikel "Några teser" en skarpsynt analys av den kommande revolutionen. Han visade, att den förestående revolutionen till sin karaktär skulle bli en borgerligt demokratisk revolution. Dess omedelbara uppgift skulle bli att störta tsarismen, att avskaffa de sista reminiscenserna av livegenskapen. Under de tio år, som förflutit sedan den första borgerligt demokratiska revolutionen 1905-1907, hade mycket förändrats. Klassdifferentieringen på landsbygden hade fördjupats, proletariatet hade växt och blivit starkare, det imperialistiska kriget tillspetsade och blottade alla motsättningar i landet. Den historiska utvecklingen skapade gynnsamma förutsättningar för att den borgerligt demokratiska revolutionen snabbare skulle växa över i en socialistisk. Detta var den viktigaste skillnaden mellan första och andra ryska revolutionen.

Arbetarrörelsen växte hastigt i styrka. 1916 förekom det 1.500 strejker, i vilka en miljon arbetare eller dubbelt så många som året förut deltog.

Under arbetarrörelsens tryck förekom det allt oftare soldatakitioner, som blev allt starkare. Vid fronten vägrade inte sällan hela regementen att efterkomma befälet. Tusentals soldater lämnade fronten och begav sig hem. De föredrog att straffas som desertörer istället för att dö i ett krig för andras intressen. Förbrödringen blev allt vanligare på många frontavsnitt.

På landsbygden begynte bönderna konfiskera godsägarnas skördar och inventarier och sätta eld på deras gårdar för att röka ut de hatade godsägarna ur deras adelsnästen.

Även de förtryckta nationerna begynte röra på sig. I mitten av 1916 utbröt ett miljonuppror i Centralasien och Kazachstan. Det var uppenbart att en revolutionär kris höll på att mogna fram.

Oroade av den annalkande revolutionen började de härskande klasserna vidta åtgärder för att stoppa dess utveckling. Tsarregeringen beslöt att upplösa riksduman och överlämna makten till en militärdiktator. För att få fria händer i kampen mot revolutionen inledde tsarregeringen hemliga förhandlingar med Tyskland om en separatfred.

Förberedelserna till fred med Tyskland väckte oro hos ententemilitaristerna och de ryska imperialisterna. Ententen fruktade att mista den ryska arméns stöd, medan den ryska bourgeoisin var rädd för att det skulle bli slut på profitströmmen till deras kassavalv och att deras imperialistiska planer skulle misslyckas. Den ryska bourgeoisin, som stöddes av de engelska, franska och amerikanska imperialisterna, beslöt i sin tur att dämna upp för revolutionen genom att avsätta tsaren. Det föreslogs att Nikolaj II skulle arresteras och tvingas avsäga sig tronen till förmån för sin minderårige son, medan tsarens bror storfurst Michail skulle insättas som regent.

Båda sammansvärjningarna var riktade mot revolutionen, men de kunde inte hejda dess utbrott. Strejkrörelsen tilltog för varje dag. I januari 1917 strejkade 250.000 arbetare och i februari över 400.000. Läget blev ytterligt spänt. Vilken stor strejk som helst kunde växa över i revolution.

Särskilt spänt blev läget i huvudstaden. Den 17 februari strejkade en av avdelningarna på Putilovverken. Företagsledningen beslöt att stänga verken till den 22 februari. Nästa dag, den 23 februari, högtidlighöll det arbetande folket arbetarkvinnornas internationella dag (Internationella kvinnodagen). Bolsjevikernas Petersburgskommitté uppmanade arbetarna att högtidlighålla denna dag med en politisk strejk. Arbetarna på Putilovverken demonstrerade till stadens centrum. På vägen började arbetarna från andra fabriker ansluta sig. Denna dag strejkade nästan 90.000 arbetare på 50 företag. Kvinnor, som stod i livsmedelsköer, slöt sig till demonstrationen. Man bar banderoller med kraven: "Bröd!", "Ned med kriget!", "Ned med självhärskardömet!"

Nästa dag upprepades demonstrationen med än större kraft. Cirka 200.000 personer strejkade i huvudstaden. Bolsjevikerna beslöt att fortsätta strejken, att förvandla den till en generalstrejk

och övergå till uppror. Den 25 februari ägde generalstrejken rum. Sammanstötningar med polisen började. Människor dödades och sårades. Tsarmyndigheterna, som fruktade händelseutvecklingen, kastade fram förstärkningar från fronten. Nikolaj II utfärdade per iltelegram följande order från överbefälhavarens stabskvarter: ”Jag befäller att man redan i morgon gör slut på oordningen i huvudstaden ...” Natten till den 26 februari företog hemliga polisen massarresteringar i arbetarkvarteren. Den lyckades arrestera 5 medlemmar av bolsjevikernas Petersburgskommitté.

På morgonen den 26 februari övergick arbetarna på bolsjevikernas maning från politisk strejk till uppror. De avväpnade polisen och tog deras vapen. Polisen gav eld mot demonstranter. Enbart på Znamenskij torget dödades omkring 40 personer.

Soldaterna började vackla under inflytande av de revolutionära händelserna. Petersburgskommittén appellerade till dem att ansluta sig till revolutionen. ”... Endast ett broderligt förbund mellan arbetarklassen och den revolutionära armén medför det förslavade folkets befrielse och ett slut på det meningslösa brödrasdrödskriget”, hette det i ett flygblad. I reservförband från Petrograd fanns många arbetare från huvudstaden, som inte hade brutit förbindelserna med sina företag. Arbetare trängde in i kasernerna och övertygade soldaterna om att de skulle stödja revolutionen. Ett kompani från Pavlovska regementet vägrade att skjuta på folket.

Nästa dag, den 27 februari, hade upproret gripit omkring sig till hela staden. De upproriska arbetarna erövrade arsenalen och beväpnade sig. Soldaterna började ansluta sig till revolutionen. På kvällen hade över 60.000 soldater från garnisonen övergått till det upproriska folket. Så uppstod arbetarnas förbund med bönderna i soldatrockar. Man stormade fängelserna och befriade de politiska fångarna. Partiets CK-byrå offentliggjorde ett manifest med uppmaningen att göra slut på tsarismen och tillkämpa sig en provisorisk revolutionär regering för att upprätta demokratisk republik, införa 8-timmarsdag, konfiskera godsägarjorden till förmån för bönderna och tillsammans med världens arbetare omedelbart göra slut på det imperialistiska kriget.

Bolsjevikerna var det enda parti, som vände sig till folket med ett revolutionärt program och uppmanade massorna att definitivt krossa tsarismen. Under trycket av folkmassorna, som förts i kamp av bolsjevikerna, störtades Romanovmonarkin.

Den dag upproret segrade manade bolsjevikerna arbetarna att bilda Arbetardeputerades sovjet. De skrev i ett flygblad:

”För att segra behöver vi organisation, vi behöver ett ledande centrum för rörelsen.

Gå genast till val av strejkkommittéer på fabrikerna. Deras representanter bildar *Arbetardeputerades sovjet*, som kommer att bilda den provisoriska revolutionära regeringen.”

På kvällen den 27 februari samlades de första delegaterna från företagen och militärförbanden i Tauriska palatset. Den kampförening mellan arbetarna och soldaterna, som inletts på Petrograds gator och torg, utmynnade i bildandet av en enhetlig revolutionär organisation, Arbetar- och soldatdeputerades sovjet. I 1905 års revolution hade man haft skilda sovjet.

Det segrande upproret i Petrograd fick stöd av den revolutionära omstörtningen i hela landet. I alla guvernement och i större delen av distriktsstäderna valdes arbetar- och soldatdeputerades sovjet. I många industridistrikt, t. ex. i Centrala industriområdet, Ural och Donetsbäckenet, utfärdade sovjeterna förordningar om 8-timmarsdag, upplöste polisen och bildade röda garden för att skydda företagen och försvara revolutionen, avsatte tsardomstolarna och valde folkdomstolar. Sovjeterna avsatte ofta fabriksledning, som farit fram särskilt grymt mot arbetarna, och införde arbetarkontroll. Garnisonerna underställdes sovjeterna. Men också i andra distrikt framträdde sovjeterna som en makt, började bekämpa livsmedelssvårigheterna och stödde arbetarna i konflikter med ägarna. Som organ för förbundet mellan arbetarna och

bönderna var sovjeterna även organ för upproret och maktorgan för arbetarna och bönderna, sedan de segrat i revolutionen.

Men vid sidan av sovjeterna, som representerade proletariats och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur, uppstod den provisoriska regeringen, som representerade bourgeoisins diktatur. Vid de första underrättelserna om revolutionens seger i huvudstaden beslöt riksduman att välja en provisorisk kommitté, som fick i uppdrag att ”upprätta ordning” i staden. Kommittén reflekterade inte alls på att ta makten i sina händer. Kommitténs första åtgärd var att sända delegater till fronten och till Nikolaj II, för att övertala honom att avstå från tronen till förmån för sin son. Detta krav stöddes av befälhavarna för alla fronter. De förklarade för Nikolaj II, att de inte kunde svara för armén. Tsaren undertecknade ett manifest, vari han avstod från makten både för sin egen och sin sons del till förmån för sin bror Michail.

Bourgeoisins försök att bevara monarkin misslyckades. Maktfrågan avgjordes inte i riksduman. Den avgjordes av de upproriska arbetarna och soldaterna. Då medlemmen av riksdumans provisoriska kommitté, kadeten Miljukov, vid ett möte uttalade sig för att monarkin skulle bevaras, greps det upproriska folket av en indignationsstorm. Bourgeoisin beslöt att ta makten i sina händer för att hindra att revolutionen fördes vidare.

Riksdumans provisoriska kommitté beslöt att uppta förhandlingar med Arbetar- och soldatdeputerades sovjet i Petrograd. Socialistrevolutionärerna och mensjevikererna dominerade i sovjeten och i synnerhet i dess presidium. De fruktade revolutionens utveckling lika mycket som de borgerliga partierna och skyndade sig att söka stoppa folkets revolutionära kamp. Socialistrevolutionärernas och mensjevikerernas ledare diskuterade dock inte detta på något sovjetsammanträde, utan beslöt hemligt i kretsen av gelikar att stödja den borgerliga regering, som bildades av riksdumans provisoriska kommitté. De avstod emellertid från att öppet delta i den, för att inte tappa förtroendet bland massorna.

På basis av denna överenskommelse bildades den 2 mars en borgerlig provisorisk regering under ledning av furst Lvov. De flesta ministrarna tillhörde oktjabristernas och kadeternas partier. I regeringen inträdde trudoviken Kerenskij, som inte hade någons fullmakt, utan insatts av bourgeoisin för att bedra massorna, såsom ”garant för demokratin” som den borgerliga pressen skrev. Lokalt avsattes guvernörerna och polischeferna av folket självt. I deras ställe utnämnde den provisoriska regeringen representanter för landskommunerna enligt de gamla, tsaristiska lagarna och sina egna kommissarier, vilka i regel var kadeter eller oktjabrist. Regeringen sökte bevara så mycket som möjligt av den gamla statsapparaten.

Så uppstod dubbelväldet: den provisoriska regeringen samt Arbetar- och soldatdeputerades sovjet. Socialistrevolutionärernas och mensjevikerernas ledare i sovjeten avstod frivilligt makten åt bourgeoisin och förpliktade sig att stödja den borgerliga provisoriska regeringen. Följden blev en ytterst originell kombination av två diktaturer: bourgeoisins diktatur samt proletariats och böndernas revolutionära demokratiska diktatur.

Att bourgeoisin lyckades erövra statsmakten berodde på flera omständigheter.

Februarirevolutionen innebar en tvär omsvängning från tsarismens laglöshet och terror till omfattande politisk frihet. Tiotals miljoner människor, som dessförinnan inte medverkat i politiska livet och inte kände det, drogs med en gång in i politisk verksamhet. I ett sådant småborgerligt land som Ryssland var största delen av dessa miljoner småborgerliga, som vacklade mellan bourgeoisin och proletariats. Detta hade bestämmande inflytande på stora arbetarkretsar.

”Den småborgerliga jättevågen”, skrev Lenin, ”har översvämmat allt. Den har kvävt det klassmedvetna proletariats inte bara med sin massa utan också ideologiskt, dvs den har dragit med sig mycket stora arbetarkretsar och infekterat dem med småborgerliga politiska åsikter” (Valda verk, b. II,1, s. 24).

Den småborgerliga vågen var i sin tur bestämmande för sammansättningen av sovjeternas majoritet och gav övervikt åt de småborgerliga partiernas representanter. Till följd av miljoner småborgerligas framträdande på den politiska arenan fick socialistrevolutionärerna och mensjevikerna temporärt överhanden i sovjeterna. Detta förklarar varför arbetarna och bönderna, som segrat genom sina sovjeter, frivilligt överlämnade makten till bourgeoisins representanter.

Samtidigt som bolsjevikerna i spetsen för massorna kämpade mot tsarismen, skyndade sig socialistrevolutionärerna och mensjevikerna att utnyttja folkets seger och sköts av den revolutionära vågkammen upp till ledningen.

En annan orsak till att bourgeoisin erövrade makten var att proletariats och böndernas organisation och medvetenhet var otillräckliga. Tsarismens repressalier drabbade arbetarorganisationerna med hela sin tyngd. De flesta ledarna för bolsjevikernas parti befann sig i fängelse, förvisning eller emigration. Lenin var tvungen att leva utomlands. Han hade ytterst svårt att upprätthålla förbindelse med Ryssland. Men bourgeoisins politiska organisationer blev inte förföljda. Under kriget stärktes bourgeoisin ekonomiskt och politiskt. Den var vid denna tid bättre organiserad än folkmassorna. Proletariatet var mindre organiserat på grund av tsarismens repressalier. De politiskt mest mogna hade mobiliserats till armén och delvis gått under i kriget. I stället för de arbetare, som mobiliserats på fabrikena, anlände nya från landsbygden. Det behövdes tid för att omfostra dem.

Också de utländska kapitalisternas stöd spelade sin roll för bourgeoisins seger.

Resumé

Det imperialistiska världskriget 1914-1918 uppstod ur imperialismens motsättningar. Det var en följd av kapitalismens olikmässiga utveckling, av monopolherrarnas kamp för att nyuppdela världen och deras strävan att slå ned den revolutionära rörelsen.

Kriget var en provosten för alla partier i Andra internationalen. Under kriget utvecklades socialopportunisten till socialchauvinism. De flesta av Andra internationalens partier för-rådde socialismen och försvarade imperialismen. De är därför ansvariga inför mänskligheten för det blodiga krigets hemska följder. Andra internationalen led bankrutt. Endast bolsjevikernas parti var ett föredöme för trohet mot socialismens sak och revolutionärt arbete bland massorna, för kampen att förbereda massorna, inklusive armén, för revolutionen. Endast bolsjevikernas parti gav riktiga paroller för kampen mot det imperialistiska kriget, för arbetarklassens störtande av regeringen i alla krigförande länder. Partiet utvecklade marxismen och berikade den med Lenins lära om imperialismen, med läran om möjligheten av socialismens seger i ett enskilt land.

Kriget medförde omätliga lidanden för folken. 10 miljoner människor dödades och 20 miljoner sårades. Kriget skärpte alla imperialismens motsättningar. Det var ett klart uttryck för kapitalismens allmänna kris. Kriget visade påtagligt, vart imperialismens herravälde leder. Det påskyndade kapitalismens utveckling och monopolkapitalismens överväxande i statsmonopolistisk kapitalism. Därigenom ökade det de objektiva förutsättningarna för revolutionen. Lenin skrev, att kriget var revolutionens allsmäktige ”iscensättare”.

Den borgerligt demokratiska februarirevolutionen bekräftade att partiets paroller, som utarbetats av Lenin, var riktiga. Den inledde det imperialistiska krigets förvandling till ett inbördeskrig. Revolutionen visade hur rätt partiet hade, då det inriktade sig på nederlag för det egna landets regering. Tsarismens nederlag underlättade massornas revolutionära aktioner, varigenom självhärskardömet störtades. Revolutionen bekräftade att det var riktigt att i tid genomföra den organisatoriska brytningen mellan bolsjevikerna och mensjevikerna och utesluta mensjevikerna ur partiet.

Under februarirevolutionen bildades genom massornas egen skaparkraft arbetar- och soldat-deputerades sovjeter som organ för proletarietets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur. Men mensjevikerna och socialistrevolutionärerna, som hade överhanden i de flesta sovjeterna, förrådde arbetarnas och böndernas intressen och överlämnade statsmakten till den provisoriska regeringen, som var organ för bourgeoisins diktatur. Ett dubbelvälde uppstod i landet. Inför partiet reste sig uppgiften att åstadkomma hela maktens övergång till sovjeterna.

Den borgerligt demokratiska februarirevolutionen löste partiets närmaste uppgift, tsarismens störtande, och gjorde det möjligt att avskaffa kapitalismen och upprätta socialismen.

Sjunde kapitlet. Partiet inspirerar och organiserar den stora socialistiska Oktoberrevolutionens seger. Mars–oktober 1917

1. Landets politiska läge när tsarismen störtats – Partiet framträder ur illegaliteten

Februarirevolutionen 1917 förändrade Rysslands utrikespolitiska läge. Det arbetande folket i hela världen hälsade med glädje den ryska arbetarklassen, som under det imperialistiska kriget först höjde upprorsfanan. Under inflytande av den ryska revolutionen stärktes arbetarrörelsen och antikrigsrörelsen i andra länder, särskilt i de krigförande staterna.

Revolutionen väckte största oron hos de härskande klasserna i de båda imperialistiska blocken, ententen och Tyskland med dess allierade. Imperialisterna fruktade att den ryska revolutionen kunde tas till föredöme av världens arbetande folk och därvid misstog de sig inte.

De krigförande makternas situationer var olika. Tyskland hade vunnit stora framgångar vid fronterna, men dess krafter var ansträngda till det yttersta. Dess industri lyckades med nöd och näppe klara försörjningen av fronten, men folket svalt. Fortsattes kriget på två fronter, både mot England och Frankrike och mot Ryssland, hotades Tyskland med fullständigt nederlag. Tysklands och dess allierades regeringar beslöt att utnyttja revolutionen i Ryssland för att påtvinga detta land en separatfred och därefter vända alla sina krafter mot ententen. Då Tysklands makthavare fruktade, att revolutionen skulle föras vidare och förjaga den borgerliga regeringen i Ryssland med resultat att den revolutionära rörelsen skulle öka i hela världen, ville de sluta fred med den provisoriska regeringen.

Englands och Frankrikes ställning var något bättre än Tysklands och dess allierades. I egna imperialistiska syften inträdde USA med sina enorma industriresurser under april 1917 på ententens sida i kriget. Men ententen fruktade, att revolutionens utveckling skulle influera arbetarrörelsen i deras länder, föra Ryssland ur kriget och följaktligen göra en seger över Tyskland svårare. Ententens imperialister beslöt att stödja den provisoriska regeringen och tvinga Ryssland att fortsätta kriget. Samtidigt räknade Förenta staternas, Englands och Frankrikes imperialister med att utnyttja Rysslands försvagning genom kriget för att ekonomiskt ännu mer fjättra landet och för att kapitalisterna skulle kunna plundra Rysslands folk i ännu större utsträckning.

Bourgeoisin i alla krigförande länder strävade således att hjälpa den provisoriska regeringen att undertrycka revolutionen i Ryssland och därigenom förhindra revolution i sina egna länder.

Sedan Rysslands arbetande folk genomfört revolutionen, hoppades det få fred, jord, röd och frihet. Men den borgerliga regeringen reflekterade inte ens på att göra slut på kriget, utan den ville i stället utnyttja revolutionen för egna erövringsplaner. Den provisoriska regeringen bekräftade för egen del de gamla tsarfördrag, som band Ryssland vid ententen. Bourgeoisin

hoppades att en fortsättning av kriget skulle bidra till att avskaffa dubbelväldet i landet och att hela makten skulle övergå i dess händer. Bourgeoisins paroll var därför: ”Krig till segerrikt slut!”

Den provisoriska regeringen ville inte heller lösa agrarfrågan. Att överlämna jorden till bönderna skulle innebära att utdela ett slag inte bara mot godsägarnas äganderätt utan också mot kapitalisternas. Större delen av godsägarjorden var nämligen in-tecknad i kapitalistiska banker. En konfiskation av denna jord skulle ha medfört att bankkapitalet förlorat många miljarder. Den provisoriska regeringen, som inte öppet vågade förklara för bönderna att den var ovillig att överlämna jorden till dem, sökte bedra dem genom att uppskjuta frågans lösning till sammankallandet av en konstituerande församling och undertryckte böndernas alla försök att konfiskera godsägarjorden.

Bourgeoisin reflekterade inte på att förbättra det arbetande folkets läge. Sedan den fått makten, gjorde den allt för att öka sina profiler. Den borgerliga regeringen avskaffade alla gamla lagar, som stod i vägen för bankernas utveckling, bildandet av aktiebolag och monopolens utveckling. Bourgeoisin började hämningslöst inhösta profiler, som var långt större än dess tidigare skandalprofiter under tsarismen.

Den provisoriska regeringen ämnade inte avskaffa det nationella förtrycket. Den var imperialistisk till sin karaktär och fortsatte i den nationella frågan tsarismens kolonialpolitik. Ute i landet kvarstod hela förtrycksapparaten intakt.

Under det revolutionära tillståndet kunde emellertid den provisoriska regeringen inte öppet ta upp en kamp mot sovjeterna, ty massorna stod på deras sida. Den förde en förstucken kamp mot massornas revolutionära rörelse och sökte vinna tid för att samla krafter till ett öppet framträdande.

I kampen för sitt envælde räknade bourgeoisin med stöd av socialistrevolutionärerna, som ansåg att revolutionen var avslutad och dess mål uppnått, eftersom tsarismen störtats och bourgeoisin satt vid makten, att det inte kunde bli tal om en utveckling av revolutionen och övergång till den socialistiska revolutionen. Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna sökte inbilla folket att kriget ändrat karaktär genom revolutionens seger och inte längre var imperialistiskt samt manade till försvar av det borgerliga fosterlandet. De bedrog folket och kallade sig ”revolutionära fosterlandsförsvarare”. En stor del av folkmassorna, som just kommit med i det politiska livet, förstod inte omedelbart bedrägeriet utan trodde på socialistrevolutionärernas och mensjevikernas deklamationer.

Lenin drog en skarp gräns mellan den ”försvarsvänliga” masstämmningen bland miljonerna bönder och arbetare och socialistrevolutionärernas och mensjevikernas försvarsvänlighet. Arbetarna och de arbetande bönderna hade inte intresse av kriget. Lenin framhöll att massornas ”försvarsvänliga” stämningar berodde på god tro. Men så var det inte med socialistrevolutionärerna och mensjevikerna. Deras försvarsvänlighet förklarades av att en del av småbourgeoisin, som de representerade, ville ha en viss del av de extraprofiter, som kapitalisterna fick på kriget och utplundringen av de förtryckta folken.

Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna sökte maskera sin svekfulla övergång till bourgeoisin genom att lova kontrollera den provisoriska regeringens arbete. De gjorde ”om” till ett slagord: ”om” regeringen löser revolutionens uppgifter bör man stödja den, men om regeringen vill backa till det gamla systemet, bör man kritisera den, men inte under några förhållanden störta den. Detta var bedrägeri mot massorna, ty det är omöjligt att kontrollera utan att ha makten. I praktiken innebar sådan kontroll en överenskommelse med den borgerliga regeringen, att man skänkte den förtroende och stödde den.

Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna sökte tillsammans med den borgerliga provisoriska regeringen att övertala folket att vänta med att ta upp frågorna om fred, jord och

bröd till dess den konstituerande församlingen sammankallades, men själva hade de inte brådska med detta. Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna blev öppna för samverkan med bourgeoisin. De sökte bevara och stärka det kapitalistiska systemet.

Bolsjevikernas parti trädde fram ur illegaliteten och kunde för första gången arbeta öppet och fritt. Den 5 mars utkom första numret av tidningen Pravda, som var organ för bolsjevikpartiets centralkommitté och dess Petersburgskommitté.

Väpnat med den leninistiska teorin om den socialistiska revolutionen kämpade partiet för att befästa den seger, som vunnits under februaridagarna, och för att föra revolutionen vidare. Partiet gick emot förtroende för den borgerliga provisoriska regeringen. Centralkommitténs byrå fördömde i en resolution varje kompromiss med regeringen, som bestod av representanter för storbourgeoisin och adeln. Partiet avslöjade socialistrevolutionärernas och mensjevikernas paroll om kontroll över regeringen. ”Kontroll över den provisoriska regeringen?”, skrev Pravda den 9 mars 1917. ”Vad kommer den att ge dem (arbetarna)? Det är ju uppenbart, att bourgeoisin, även om det finns arbetarkontroll, inte kan genomföra proletära program, och arbetarna inte som bourgeoisin kan räkna med att någon annan skall krasa kastanjerna ur elden åt dem. Arbetarna måste handla själva.”

Bolsjevikernas parti kämpade för fred och mot kriget, som också under den nya regeringen var imperialistiskt. Bolsjevikerna uppmanade arbetarna att fortsätta revolutionen och att skapa ett arbetargarde. ”Proletariatet måste minnas, att det endast med vapen i hand kan befästa sina erövringar och slutföra revolutionens sak”, skrev Pravda.

Partikommittéerna reorganiserades på basis av den demokratiska centralismen. Man fastställde att partiorganen skulle väljas nedifrån och upp. Bolsjevikiska tidningar började utkomma i Moskva och andra industridistrikt. Bolsjevikerna, som arresterats av tsarmyndigheterna, frigavs ur fängelserna. CK-medlemmar och kända partifunktionärer, som Dzerzjinskij, Dzjaparidze, Jaroslavskij, Kujbysjev, Ordzjonikidze, Sjaumjan, Stalin, Sverdlov samt deputeraderna i riksduman Petrovskij, Muranov och Badajev, började återvända från förvisning, fängelser och emigration.

Störtandet av tsarismen avslutade en period i landets historia och inledde en ny. Men det nya läget krävde av partiet en ny orientering, en ny strategisk plan, en annan taktik och andra paroller. Lenin löste dessa frågor. Under revolutionens första dagar, då Lenin befann sig i emigration, skrev han artiklar, som han kallade ”Brev från fjärran”. Däri påvisade han vilken linje partiet borde följa efter februarirevolutionen. Lenin skrev att revolutionen ännu inte slutförts, att blott dess första etapp avslutats och att arbetarna borde fatta mod och vinna seger under revolutionens andra etapp. Lenin ställde uppgiften att skapa arbetarmilis eller arbetarvärn för att hindra den borgerliga regeringen att återupprätta polisen och rädda monarkin. Lenin yrkade på följande taktik, som han framlade i ett specialtelegram för bolsjevikerna i Ryssland: ”... totalt misstroende, inget stöd åt den nya regeringen, vi misstror särskilt Kerenskij, beväpning av proletariatet är den enda garantin, omedelbara val till Petrograd-duman, inget närmande till andra partier.”

Särskilt hårt gisslade Lenin varje försök till sammanslagning med mensjevikerna. De stämningar för en sådan, som fått spridning i en visserligen liten del av partiorganisationerna, var en allvarlig fara för den revolutionära kampens utveckling.

Bolsjevikerna utförde ett enormt arbete bland massorna.

Partiet ägnade huvuduppmärksamheten åt att organisera och sammansvetsa den mest utvecklade samhällsklassen, nämligen proletariatet. Bolsjevikerna appellerade om att bilda sovjeter över hela Ryssland och deltog aktivt i organiserandet av arbetar- och soldatdeputerades sovjeter, kommittéer i armén och bondeorganisationer på landsbygden. På många företag i Petrograd, Moskva, Ural, Donetsbäckenet och andra industridistrikt bildade bolsjevikerna

arbetarförband för Röda gardet, som blev revolutionens stöttrupper.

Partiet manade att bilda fackföreningar som massorganisationer med största möjliga antal arbetare. Bolsjevikerna fick fackföreningarna att verka i nära samhörighet med partiet, som är proletariats ideologiska och politiska ledare.

På bolsjevikernas initiativ bildades fackliga fabriksorganisationer omfattande alla arbetare på ett företag, oavsett vilket fackförbund de tillhörde. Vid denna tid fanns flera fackliga organisationer på företagen: metallarbetarna hade t. ex. sitt förbund, timmermännen tillhörde träarbetarförbundet osv. I Petrograd, Moskva, andra städer och distrikt stod fabriksorganisationerna från revolutionens början under bolsjevikpartiets ledning.

För att leda det politiska arbetet i armén bildade centralkommittén och Petersburgskommittén under revolutionens allra första dagar en militärorganisation under ledning av Podvojskij.

Ett stort arbete utfördes bland kvinnorna. Man återupptog utgivningen av den bolsjevikiska tidskriften *Rabotnitsa* (Arbeterskan). Man begynte bilda ungdomsorganisationer.

Partiet vidhöll sin princip, att man skall arbeta där massorna finns.

Efter februarirevolutionen ställdes partiet inför en i historien så sällsynt situation som ett dubbelvälde. Det var inte alla som omedelbart förstod sovjeternas klassmässiga betydelse och roll. Man måste organisera miljonmassorna, avslöja den provisoriska regeringens politik och kompromissmakarnas förräddarroll. Jätteuppgifterna stod inte med en gång klara för hela partiet.

Under de nya förhållandena intog vissa bolsjevikorganisationer och en del kända partimedlemmar en oriktig ställning till den provisoriska regeringen. De förespråkade ”masskontroll” över den provisoriska regeringens verksamhet. Med detta avsåg de att organisera kampanjer, demonstrationer och uttalanden mot den provisoriska regeringens försök att dra ut på lösningarna av revolutionens frågor, istället för att kämpa för hela maktens övergång till sovjeterna. Deras ståndpunkt innebar, att makten skulle förbli hos den borgerliga provisoriska regeringen, och den alstrade hos massorna den felaktiga föreställningen, att den provisoriska regeringen kunde verka i revolutionens intressen.

Den oriktiga ståndpunkten att man skulle utöva tryck på den provisoriska regeringen och kräva omedelbara fredsförhandlingar intogs av Stalin, som emellertid snart tog avstånd från denna ståndpunkt och anslöt sig till Lenin.

”... detta var en djupt felaktig position”, sade senare Stalin, ”ty den gav näring åt pacifistiska illusioner, göt vatten på fosterlandsförsvarets kvarnar och försvårade massornas revolutionära fostran. Denna felaktiga ståndpunkt delade jag den gången med andra partikamrater och jag gav upp den fullständigt först i mitten av april, då jag anslöt mig till Lenins teser.”¹

Kamenjev, som återvänt från förvisningen, intog en halvt mensjevistisk ståndpunkt. Han skrev artiklar i *Pravda*, i vilka han försvarade ”om”-inställningen. Kamenjev sade inte ett ord om att kriget också under den provisoriska regeringen var imperialistiskt och uppmanade soldaterna ”att besvara kulor med kulor och granater med granater”, dvs att fortsätta kriget. Kamenjevs ståndpunkt visade att han stod fast vid sin gamla opportunistiska linje.

Bolsjevikerna tog avstånd från Kamenjev. I tidningen publicerades inte fler artiklar för fosterlandsförsvaret.

---

¹ I 1938 års version av SUKP(b):s historia förtogs denna för Stalin mindre smickrande detalj – däremot kritiseras Kamenjev m fl. Den citerade självkritiken framfördes av Stalin i ett tal 26 november 1924, som fått rubriken ”Trotskyism or Leninism” i hans *Works* (engelska utgåvan) vol 6 (citatet på sid 348). Det finns en tidigare engelsk översättning av talet, publicerad i maj 1925 i skriften *The Errors of Trotskyism* med Trotskij-kritiska artiklar: [Leninism or Trotskyism](#).

Den 3 april anlände Lenin till Petrograd. Folkmassorna mottog sin ledare med entusiasm. Från alla stadsdelar kom stora arbetardelegationer för att möta honom. I spetsen för dem gick förband ur Röda gardet. Garnisonens regementen sände soldatdelegationer. Soldater från pansarvagnsdivisionen kom med pansarbilar. Matrosar kom från Kronstadt. På kvällen den 3 april var platsen framför Finlandsstationen fylld av arbetare och soldater, som kommit för att välkomna ledaren efter nio år i emigration. Från en pansarbil höll Lenin ett tal, vari han hälsade revolutionens deltagare och uppmanade dem att kämpa för den socialistiska revolutionens seger.

2. Lenins aprilteser — Sjunde allryska partikonferensen (aprilkonferensen) — Partiets kurs på den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska revolutionen

Lenins hemkomst hade en väldig betydelse för revolutionens framtid. Den 4 april höll Lenin för medlemmarna i partiets centralkommitté, Petersburgskommittén och de bolsjevikiska delegaterna i Arbetar- och soldatdeputeradesovjeternas allryska konferens ett föredrag om proletariats uppgifter i den pågående revolutionen. Den 7 april publicerades teserna till föredraget i Pravda. Detta var de geniala aprilteserna, i vilka *partiets kurs på den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska* fastställdes.

I sina teser utarbetade Lenin partiets politiska och ekonomiska plattform under den nya etappen av revolutionens utveckling. Revolutionens huvudfråga gällde makten. Mot vilken klass är revolutionen riktad, till vilken klass övergår makten — svaren på de frågorna bestämmer revolutionens karaktär. Efter februarirevolutionen uppstod ett dubbelväld i Ryssland. Men historien lär, att två diktaturer av två klasser, som enligt sin ställning i samhället är fientliga och antagonistiska, inte länge kan existera samtidigt. Dubbelväldet måste oundvikligen sluta antingen med bourgeoisins diktatur eller med proletariats. Klasskampen avgör, med vilken diktatur dubbelväldet kommer att sluta. Samtidigt som Lenin yrkade på absolut misstro mot den provisoriska regeringen och på att man skulle vägra den varje som helst stöd, uppmanade han partiet att leda massornas kamp och inrikta den på den socialistiska revolutionen.

”Det egenartade i det nuvarande läget i Ryssland”, skrev Lenin i teserna, ”består i övergången från revolutionens första etapp, som till följd av proletariats otillräckliga medvetenhet och organisation förde bourgeoisin till makten, till dess andra etapp, som måste komma att lägga makten i händerna på proletariats och de fattiga bondeskikten” (Valda verk, b. II,1, s. 8).

Under revolutionens nya etapp uppstod också ett nytt förhållande mellan klasserna. Den socialistiska revolutionens drivkrafter var proletariats och de fattiga bönderna, dvs de klasser, som var intresserade av att slutföra revolutionen. Såsom arbetande drogs mellanbonden till fattigbonden, men som självägande stödde han storbonden. På grund av sin dubbelställning intog han en vacklande hållning. Partiet övergick gentemot bönderna till en ny paroll, som motsvarade den nya strategiska etappens uppgifter. Dess nödvändighet under den nya etappen bevisade Lenin redan i sitt arbete ”Socialdemokratins två taktiska linjer i den demokratiska revolutionen”: i den socialistiska revolutionen går proletariats tillsammans med fattigbönderna mot bourgeoisin i stad och på landsbygd och neutraliserar mellanbönderna.

Därvid förstod man, att neutralisering av mellanbonden under den socialistiska revolutionen inte alls kan jämföras med neutralisering av bourgeoisin i den borgerligt demokratiska revolutionen. Bourgeoisins neutralisering under den första ryska revolutionen medförde att dess sammansvärjning med tsarismen avslöjades, den isolerades och hindrades att under den falska skylten ”folkfrihetens parti” bedra bönderna. Mellanbondens neutralisering betydde inte alls att han stöttes bort från revolutionen. Partiet gjorde i stället allt för att dra in mellanbonden i revolutionen, vinna honom från kompromissmakarna, lösrycka honom från

storbonden och göra honom till proletarietets bundsförvant, men partiet glömde samtidigt inte mellanbondens dubbelnatur och räknade med möjligheten att han skulle vackla.

Sedan Lenin i aprilteserna dragit upp kursen för den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska och karakteriserat den nya revolutionens drivkrafter, fastställde han också den politiska formen för maktens organisation. Marx, som utgick från Pariskommunens erfarenheter, talade om en ny form för statsmakten ”av Pariskommunens typ”. Men Andra internationalens ledare, Kautsky, Plechanov m. fl., gjorde en vrångbild av Marx' uppfattning om staten och hävdade att den borgerliga parlamentsrepubliken var den bästa statsformen för övergången till socialismen.

På grundval av erfarenheterna från Pariskommunen och 1905 års revolution avslöjade Lenin opportunisterna och bevisade, att livet fött en ny, ”en högre typ av demokratisk stat” än den demokratiska parlamentsrepubliken. Embryot till denna nya stat var Pariskommunen och sovjeterna. Med utgångspunkt från sina studier av erfarenheterna från revolutionerna 1905 och 1917 kom Lenin till slutsatsen om sovjetrepubliken som den politiska formen för proletarietets diktatur.

”Inte en parlamentarisk republik — att återvända till den från arbetardeputerades sovjeterna skulle vara ett steg tillbaka — utan en republik publik av arbetar-, lantarbetar- och bonde-deputerades sovjeterna i hela landet, nedifrån och upp” (Valda verk, b. II,1, s. 9).

Därmed utvecklade Lenin under nya förhållanden den marxistiska läran om formerna för samhällets politiska organisation under övergångsperioden från kapitalism till kommunism. Detta var en mycket stor vetenskaplig upptäckt, som spelade en väldig roll för den socialistiska revolutionens seger i Ryssland. ”All makt åt sovjeterna!” blev partiets paroll.

Parollen ”All makt åt sovjeterna!” innebar inte blott att de borgerliga ministrarna skulle avlägsnas ur regeringen och att representanter för sovjeternas majoritetspartier, socialistrevolutionärer och mensjeviker, skulle insättas i stället. Förstod man parollen så, skulle hela den gamla statsapparaten bli kvar, bara ministrarna bleve andra. Men ett bevarande av den gamla apparaten med någon minister i spetsen skulle, även om han framförts av sovjeterna, i praktiken just ha betytt att bourgeoisins makt bevarades. Den leninska parollen ”All makt åt sovjeterna!” begränsade sig inte till ett utbyte av personer, till att kadeterna ersattes av socialistrevolutionärer och mensjeviker i den provisoriska regeringen. Denna paroll innebar att dubbelväldet avskaffades och sovjeterna fick hela och fulla makten, att en ny statstyp organiserades, att det gamla statsmaskineriet, som var isolerat från folket, slogs i spillror och en helt och hållet ny statsapparat, som fullt motsvarade folkets intressen, bildades på sovjeternas grundval.

Parollen ”All makt åt sovjeterna!” innebar under då rådande förhållanden inte en uppmaning att omedelbart störta den provisoriska regeringen och inte en uppmaning till väpnat uppror. Att störta den provisoriska regeringen med våld skulle ha inneburit att också vända sig mot sovjeterna, som hade ingått en överenskommelse med den borgerliga regeringen och stödde den. Lenin ansåg liksom Marx att revolutionen och det väpnade upproret var den allmänna regeln, ty ingen döende klass avstår sin makt till en annan klass frivilligt och utan väpnad kamp. Men under Rysslands konkreta historiska förhållanden efter februarirevolutionen hade det skapats en möjlighet, ”ett undantag”, som Lenin skrev, för hela maktens fredliga övergång till sovjeterna. Bourgeoisin vågade ännu inte tillgripa våld mot massorna. Styrkan var på folkets sida. Bolsjevikerens parti kunde verka fritt bland massorna. I motsats till alla tidigare revolutioner hade folket i sina händer en färdig maktapparat, nämligen arbetar- och soldat-deputerades sovjeterna. Om sovjeterna, som representerade arbetarna och bönderna, folkets överväldigande flertal, hade förklarat, att de skulle ta hela makten, så hade ingen vågat motsätta sig dem.

Under den första etappen innebar parollen ”All makt åt sovjeterna!”, att hela makten skulle

övergå till de dåvarande sovjeterna, i vilka socialistrevolutionärerna och mensjevikererna hade majoriteten. Till yttermera visso innebar revolutionens fredliga utveckling inte bara maktens fredliga övergång till ifrågavarande sovjeter. Kampen mellan klasserna och partierna inom sovjeterna, avlösningen av de maktavande partierna kunde, om sovjeterna hade hela makten, ske på fredlig väg. Den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska kunde ske på fredlig väg.

Bolsjevikerpartiet tog hänsyn till att i och med maktens övergång till de socialistrevolutionära och mensjevikeriska sovjeterna skulle mensjevikerpartiet och socialistrevolutionärernas partier inte förändras, deras vacklan och kompromissmakeri skulle fortsätta, men nu i sovjeterna som brutit med bourgeoisin, inför det arbetande folkets breda massor, som hade rätt att återkalla sovjetdeputerade, när de inte uppfyllde förtroendet. Vacklan i de småborgerliga partierna, som vid makten inte kunde ge fred, jord, bröd och frihet åt folket, skulle diskreditera socialistrevolutionärerna och mensjevikererna. Bolsjevikerpartiet, som inte inträdde i regeringen utan förblev i opposition, skulle i sovjeterna kritisera och avslöja socialistrevolutionärerna och mensjevikererna samt kräva att revolutionens alla huvudfrågor löstes av mensjevikerpartiet och socialistrevolutionärernas regering. Men mensjevikerpartiet och socialistrevolutionärerna kunde inte lösa dessa frågor. Genom egna erfarenheter och under inflytande av bolsjevikerpartiets upplysningsverksamhet skulle folkmassorna befria sig från sina illusioner om mensjevikerpartiet och socialistrevolutionärerna, övertyga sig om deras förräddarroll och överlämna ledningen av staten åt det bolsjevikeriska partiet, som ensamt kunde åstadkomma fred, jord, bröd och frihet för det arbetande folket. Avlösningen av regeringen skulle ske genom fredlig kamp inom sovjeterna, som blivit statsmaktens enda och suveräna organ. På så sätt skulle proletariats och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur växa över i proletariats socialistiska diktatur.

Lenin ansåg, att möjligheten till revolutionens fredliga utveckling var ”ytterst sällsynt i historien och ytterst värdefull”. Men den situation, som skapat denna möjlighet, kunde förändras och partiet skulle kunna stå inför nödvändigheten att ta makten på väpnad väg, vilket ju också skedde. Samtidigt som Lenin yrkade på att man helt och fullt skulle utnyttja möjligheterna för en fredlig utveckling, glömde han inte för ett ögonblick revolutionens andra utvecklingsväg, då bourgeoisins diktatur måste störtas genom väpnat uppror.

Lenin krävde uttryckligen att man skulle skapa ett Röda garde, sammansvetsa proletariats, organisera de proletära och halvproletära elementen på landsbygden och vinna soldaterna för bolsjevikerpartiet. Också under revolutionens fredliga utveckling förberedde partiet outtröttligt krafterna till väpnad kamp för den socialistiska revolutionens seger.

Erkännandet av att revolutionens fredliga utveckling var möjlig, i den meningen att makten övergick till sovjeterna och kampen för proletariats diktatur fortsatte inom sovjeterna, innebar att partiet för en tid uppsköt den under kriget uppställda parollen om det imperialistiska krigets förvandling till ett inbördeskrig. Hade denna paroll bibehållits skulle det ha stått i strid med partiets kurs på revolutionens fredliga utveckling. Huvuduppgiften var, att vinna sovjeternas majoritet för partiet. Under denna revolutionsperiod ”förvandlas inbördeskriget för oss till en fredlig, långvarig och tålmodig klasspropaganda”, sade Lenin på aprilkonferensen.

I aprilteserna visade Lenin vilken ställning bolsjevikerpartiet borde inta till kriget sedan tsarismen störtats. Från Rysslands sida hade kriget inte heller under den nya regeringen upphört att vara imperialistiskt, ty regeringen var borgerlig och kriget hade alltjämt erövringssyften. Därför borde bolsjevikerpartiet kämpa mot fortsatt roffar-krig, för en verkligt demokratisk fred, utan några som helst annexioner och skadestånd. Men efter februarirevolutionen hade bolsjevikerpartiet upphört att vara för nederlag åt det egna landets regering, ty självhärskardömet hade störtats i Ryssland och man hade skapat sovjeterna, som representerade arbetarna och bönderna, vilka inte hade något intresse av krig. Sedan sovjeterna tagit makten, kunde de göra

slut på kriget. Men partiet ställde sig inte heller på fosterlandsförsvarets ståndpunkt, ty detta skulle ha inneburit stöd åt det imperialistiska kriget och försvar av bourgeoisins och godsägarnas herravälde. Partiets paroll i krigsfrågan var kravet, att hela makten skulle lämnas sovjeterna. Endast de, folkmassornas representanter, kunde säkerställa en fred i folkets och inte i kapitalisternas intressen. Man måste tålmodigt förklara för ”de godtrogna försvarsvännerna”, att det finns ett oupplösligt samband mellan kapitalet och det imperialistiska kriget, att det är omöjligt att göra slut på kriget genom en demokratisk fred utan att störta kapitalets makt. Ett mycket omfattande arbete för att klargöra krigets karaktär måste utföras inom armén. Man måste på allt sätt uppmuntra soldaternas förbrödringar vid fronten, ty de spred revolutionens anda i de krigförande ländernas soldatmassor.

Det ekonomiska programmet i Lenins teser innehöll följande krav för industrin: sovjeternas kontroll över den samhällseliga produktionen och fördelning av produkterna, omedelbar sammanslagning av landets banker till en allmän nationalbank och sovjetkontroll över dess verksamhet. I agrarfrågan föreslog Lenin konfiskation av all godsägarjord och på basis därav nationalisering av all jord i landet samt överlämnande av dispositionen över jorden till bonde- och lantarbetardeputerades sovjet.

I Lenins teser föreslogs att man omedelbart skulle inkalla en partikongress och granska partiprogrammet utifrån allt det nya, som tillkommit sedan 1903. Lenin föreslog att man skulle ändra partiets namn: partiet borde kallas kommunistiskt i stället för socialdemokratiskt, eftersom ledarna för socialdemokratin i praktiskt taget hela världen hade svikit socialismen och gått över till bourgeoisin. Ett sådant namn karaktäriserar på ett riktigt sätt syftet med partiets kamp, nämligen uppbygget av kommunismen. Lenin manade till att bilda en ny international, Tredje eller Kommunistiska internationalen, fri från opportunism och socialchauvinism.

Lenins teser omfattade alla sidor av kampen för övergången från den borgerligt demokratiska till den socialistiska revolutionen. De fastställde den proletära revolutionens drivkrafter, skisserade övergångens etapper och gav partiet en ekonomisk plattform, bl. a. i agrarfrågan. I Lenins teser bestämdes den proletära diktaturens politiska form, sovjetrepubliken. Teserna gav en teoretiskt motiverad konkret plan för övergången till den socialistiska revolutionen.

De leninska teserna angreps ursinnigt av alla borgerliga partier och klassarbetarpartier. Bourgeoisin sökte inbilla folk, att Lenin inte tog hänsyn till landets historia och intressen. I sitt hat mot Lenin och hans socialistiska revolutionsidé tillgrip bourgeoisin med stöd från socialistrevolutionärernas och mensjevikernas ledare den makalösa lögnen, att Lenin stod i förbindelse med den tyska generalstaben. Mensjevikerna ropade, att Lenin stod ”i tjänst hos reaktionen”, att ”revolutionen otvivelaktigt var i fara” och att man ”på det bestämdaste måste avvisa Lenin och hans anhängare”. Plechanov gick så långt, att han kallade aprilteserna för feberfantasier. Även efter februarirevolutionen upprätthöll Trotskij sin gamla paroll: ”Ingen tsar, utan en arbetarregering”. Den skulle medföra revolutionens nederlag, eftersom den sökte undergräva förbundet mellan arbetarna och bönderna. I sina ”Brev om taktiken” framhöll Lenin speciellt, att hans teser var riktade mot Trotskij, som i sitt schema för den ”permanenta revolutionen” hoppade över den process, som innebär att den borgerligt demokratiska revolutionen växer över i den socialistiska. Inom partiet gick Kamenjev, Rykov, Pjatakov och deras lilla anhängarklick emot aprilteserna och påstod, att Ryssland inte var moget för den socialistiska revolutionen.²

Inom ett par veckor hade hela partiet slutit upp kring Lenins idéer. Det var moget för detta på

² Det är riktigt att Lenin kritiserade parollen ”Ingen tsar, utan en arbetarregering”, men Trotskij hade inte rest denna paroll (det var tysken Parvus år 1905). Den paroll som Trotskij hade framfört löd i stället: ”Varken tsar eller Zemtsi, utan folket!”, vilket knappast kan sägas utesluta bönderna. Myten att Trotskij skulle ha drivit Parvus paroll härrör från Stalin (i ”Oktobrevolutionen och de ryska kommunisternas taktik” 1924).

grund av hela sin föregående historia och sin beslutsamma kamp mot opportunisten. Bolsjevikerna var väpnade med Lenins teori om den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska. Partiet stödde sig på Lenins lära om socialismens seger i ett enskilt land.

Bolsjevikernas Petrogradkonferens, som öppnades den 14 april, tio dagar efter att Lenin proklamerat sina teser, visade klart och tydligt partiets ideologiska sammansvetsning. Efter Lenins referat uttalade sig det stora flertalet konferensdelegater för hans resolutionsförslag i tesernas anda.

Partiets samling i landsmåtstock kring Lenins teser avslutades genom bolsjevikpartiets sjunde allryska konferens (aprilkonferensen), som hölls i Petrograd den 24 till 29 april 1917. Närvarande på konferensen var 133 delegater med beslutande och 18 med rådgivande röst. De representerade 80.000 partimedlemmar. Konferensen diskuterade följande frågor: det rådande läget (kriget och den provisoriska regeringen m. m.), förhållandet till arbetar- och soldat-deputerades sovjeter, granskning av partiprogrammet, läget i Internationalen och partiets uppgifter, agrarfrågan, den nationella frågan osv. Behandlingen av huvudfrågorna, nämligen det rådande läget, agrarfrågan och granskningen av partiprogrammet, inleddes av Lenin. Hans referat var baserat på aprilteserna. Den enhällighet, varmed allryska konferensen antog de leninska resolutionerna, visade partiets politiska sammansvetsning.

Kamenjev uppträdde emot Lenin. Han sade, att den borgerligt demokratiska revolutionen i Ryssland inte var avslutad och att landet ännu inte var moget för den socialistiska revolutionen. Kamenjev uttalade sig mot en brytning med den provisoriska regeringen och stödde det mensjevikiska förslaget om kontroll över regeringen, vilket innebar att makten skulle bevaras i bourgeoisins händer. Kamenjev ville avföra frågan om den socialistiska revolutionen från dagordningen genom att förneka möjligheten för socialismen att segra enbart i Ryssland. Kamenjev stödde Rykov, som förklarade att det inte fanns objektiva förutsättningar för en socialistisk revolution i Ryssland och att initiativet till den socialistiska revolutionen borde komma västerifrån. På aprilkonferensen avslöjade Lenin Kamenjevs, Rykovs och deras fåtaliga anhängares kapitulationsståndpunkt och vände sig skarpt mot förnekandet av möjligheten för socialismens seger i Ryssland: ”... Rykov säger, att socialismen måste komma från andra länder med mera utvecklad industri. Men det förhåller sig inte så. Man kan inte säga vem som kommer att börja och vem som kommer att sluta. Hans tal är inte marxism utan en parodi på marxism.”

Konferensen antog enhälligt en resolution till Lenins referat om det rådande läget. Sedan konferensens resolution konstaterat, att kapitalismens utveckling ställt frågan om statsmaktens övergång i proletariats händer för socialismens genomförande på dagordningen i hela världen, framhöll den det ryska proletariats ledande roll, när det gällde att för folket klargöra, ”att en rad praktiskt genomförbara steg i socialistisk riktning inte får uppskjutas”. Dessa steg var: nationalisering av jorden, upprättande av statskontroll över alla banker och deras förening till en enda centralbank, kontroll över försäkringsinrättningarna och kapitalisternas största syndikat. Jämte nämnda åtgärder skulle sovjeterna kunna övergå till att införa allmän arbetsplikt.

”Alla nämnda och liknande åtgärder”, sades det i resolutionen, ”kan och bör inte bara diskuteras och förberedas i syfte att genomföra dem i statlig måttstock om hela makten övergår till proletärerna och halvproletärerna, utan kan också genomföras av folkmaktens lokala revolutionära organ, då möjlighet uppstår att göra detta.”

Konferensens resolution anslöt sig till Lenins lära att socialismen kunde segra i ett enskilt land, i Ryssland. Denna resolution var riktad mot den halvmensjevikiska ståndpunkt, som intogs av Kamenjev och hans anhängare, vilka tog avstånd från den socialistiska revolutionen, men också mot Trotskijs äventyrliga, för revolutionen fördärvliga politik.

Aprikonferensen antog den av Lenin författade resolutionen om ställningstagandet till kriget. Konferensen framhöll, att övergången av makten i Ryssland till godsägarnas och kapitalisternas regering inte förändrade krigets imperialistiska karaktär. Därför borde det proletära partiet inte stödja kriget, regeringen eller dess krigslån. Konferensen protesterade mot det av kapitalisterna spridda förtalet, att bolsjevikerna hyste sympati för en separatfred med Tyskland. ”Vi anser”, hette det i resolutionen, ”att de tyska kapitalisterna är samma rövare som de ryska, engelska, franska och övriga kapitalisterna och kejsar Wilhelm är samma slags krönte rövare som Nikolaj II och Englands, Italiens, Rumäniens och alla andra monarker”. Kriget kan man få slut på bara genom att hela statsmakten övergår till arbetar-, soldat- och bondedeputerades sovjet.

I referatet om agrarfrågan uppehöll sig Lenin speciellt vid klassinnebörden i kravet om konfiskation av godsägarjorden och nationalisering av all jord. En konfiskation av godsägarjorden utan ersättning skulle först och främst uppfylla böndernas sekelgamla förhoppningar och samtidigt skulle den underminera grundvalarna för godsägarnas och bourgeoisins herravälde. Godsägaregöden var de feodala godsägarnas bålverk och grunden för en eventuell restauration av monarkin. Konfiskation av godsägarjorden är en garanti mot restauration av monarkin. Eftersom godsägarjorden är in-tecknad i bankerna, är konfiskation ett svårt slag också mot bourgeoisins egendom. Nationalisering av all jord befriar jordbruket från alla feodala kvarlevor.

Dessutom skulle, som det heter i den av Lenin föreslagna resolutionen, ”... jordens nationalisering, som betyder att privatäganderätten till jorden avskaffas, i praktiken innebära ett så mäktigt slag mot privatäganderätten till alla produktionsmedel över huvud taget, att proletariets parti måste ge en sådan förändring allt möjligt stöd”. Partiet gick avgjort emot den provisoriska regeringens och kompromissmakarnas försök att förhåla agrarfrågans lösning till den konstituerande församlingen och rådde bönderna att genast ta jorden i organiserad ordning.

Den socialistiska revolutionens seger berodde i hög grad på om det skulle lyckas proletariet att dra med sig de förtryckta nationernas arbetande folk. På konferensen höll Stalin referatet om den nationella frågan. Han presenterade partiets politik i denna fråga, som överensstämde med Lenins principer. Stalin visade, att partiets konsekventa politik för nationernas självbestämmanderätt, inklusive rätt att avskilja sig, är den avgörande förutsättningen för partiet att få stöd från de förtryckta nationerna. Sedan Stalin avslöjat bundisternas nationalistiska paroll om den kulturella nationella autonomin, framlade han följande teser för partiets nationella politik: 1) erkännande av folkens rätt att avskilja sig, 2) regional autonomi för de folk, som kvarstannar inom ifrågavarande stat, 3) särskilda lagar, som säkerställer en fri utveckling för de nationella minoriteterna och 4) alla nationaliteters proletärer i en viss stat skall ha ett enhetligt, odelat proletärt kollektiv, ett enhetligt parti.

Emot partiets nationella politik uppträdde Pjatakov, som upprepade samma argument, som han framfört mot Lenin under kriget. Pjatakov hävdade, att parollen om nationernas rätt till självbestämmande, inklusive rätt att avskilja sig, skulle vara en reaktionär paroll, eftersom nationalstaten är en tillryggalagd etapp och att den är omöjlig under imperialismen, då man måste bekämpa de nationella rörelserna. Lenin riktade en förintande kritik mot denna ståndpunkt, som i praktiken innebar att proletariet avstod från att utnyttja revolutionens nationella reserver och som dömde revolutionen till nederlag.

Konferensen antog en resolution, som författats av Lenin. Dess huvudtes var att man tillerkände alla nationer i Ryssland rätt att fritt avskilja sig och bilda självständiga stater. Endast erkännandet av denna rätt tryggade solidaritet mellan arbetare av olika nationer. Samtidigt sades i resolutionen, att man inte får sammanblanda *självbestämmanderätten* med frågan om avskiljandets *ändamålsenlighet* för den ena eller andra nationen. Denna fråga

måste partiet avgöra i varje särskilt fall utifrån hela samhällsutvecklingen och proletariats socialistiska klasskamp.

Partiet krävde för de folk, som vill kvarstanna inom den gemensamma staten, den mest vidsträckt autonomi samt speciella lagar, som garanterar de nationella minoriteternas fria utveckling och som ogiltigförklarar alla privilegier för någon av nationerna och alla kränkningar av de nationella minoriteternas rättigheter.

Konferensen fördömde mensjevikernas och bundisternas ”kulturella nationella autonomi”, eftersom den sätter en konstlad gräns mellan de arbetare, som bor på samma plats och t. o. m. arbetar på samma företag, och stärker arbetarnas samhörighet med de skilda nationernas borgerliga kultur. I resolutionen konstaterades, att arbetarklassens intressen kräver en förening av alla nationaliteters arbetare i gemensamma proletära organisationer: i politiska, fackliga och kooperativa organisationer, i bildningsföreningar osv.

”Endast en sådan förening i gemensamma organisationer av de olika nationaliteternas arbetare ger proletariats möjlighet att föra en segerrik kamp mot det internationella kapitalet och mot den borgerliga nationalismen”, heter det i resolutionen.

I enlighet med Lenins referat ansåg konferensen det nödvändigt att granska partiprogrammet och visade i vilken riktning detta borde göras. Det var nödvändigt att ge en värdering av imperialismen under de imperialistiska krigens epok i samband med den annalkande socialistiska revolutionen, att korrigera tesen i programmet om staten, att inta kravet om sovjetrepublikens införande, att avlägsna eller korrigera programmets föråldrade delar, bl. a. att göra om agrarprogrammet enligt den antagna resolutionen i agrarfrågan, att resa kravet om nationalisering av de härför mest lämpade monopolerna osv.

I frågan om Internationalen föreslog Lenin, att man skulle bryta med Zimmerwaldsamlingen och omedelbart börja timra en ny international. I yttersta nödfall kunde man kvarstå i Zimmerwald som observatör. Mot detta förslag vände sig Zinovjev, som insisterade på att man skulle upprätthålla blocket med Zimmerwaldarna, som inte brutit förbindelserna med ”försvarsvännerna”.

Konferensen beslöt, att bolsjevikerna borde kvarstå i Zimmerwaldsammanslutningen och där hävda Zimmerwaldvänsterns taktik. Lenin ansåg, att detta beslut var oriktigt. Längre fram erkändes, att Lenins ståndpunkt var riktig. I början av maj beslöt centralkommittén enhälligt att sända delegater till den förestående Zimmerwaldkonferensen, men gav dem rätt att omedelbart lämna konferensen och utträda ur Zimmerwaldförbundet, om det uttalade sig för något som helst närmande till socialchauvinisterna eller någon som helst överläggning med dem.

Konferensen uppdrog åt centralkommittén att ta initiativet till Tredje internationalen och att börja bilda en sådan. Vid konferensen valdes en centralkommitté med Lenin i spetsen.³

Aprilkonferensen var bolsjevikpartiets första legala konferens i Ryssland. Ifråga om sin betydelse var den likvärdig med en kongress. Konferensen väpnade partiet med en kampplan för den borgerligt demokratiska revolutionens övervägande i den socialistiska. Den avslöjade och förkastade Kamenjevs, Pjatakovs och andras opportunistiska ståndpunkter, som dömde revolutionen till nederlag. Aprilkonferensen visade arbetarklassen och hela det arbetande folket landets enda väg bort från krig och ruin, för befrielse från exploatering och för att avlägsna hotet av utländska imperialisters underkuvande av Ryssland, nämligen kampen för den socialistiska revolutionens seger i Ryssland.

³ Observera att det nämns inte vilka som valdes till denna centralkommitté – något som är mycket vanligt i denna officiella historik – anledningen är givetvis att det flesta av dem senare utrensades.

3. Partiets kamp för att vinna massorna under dubbelväldet – Julidagarna

Väpnat med aprilkonferensens beslut utförde partiet ett omfattande arbete bland massorna. Det gick ut till folket med ett klart program, som visade hur fred, jord och bröd skulle kunna vinnas.

Bolsjevikernas parti värnade alla exploaterades och förfördelades intressen och framträdde som deras ledare. Bolsjevikerna reste alla skikt av det arbetande folket till kamp och förde in de olika revolutionära strömmarna i en kampflod mot kapitalismen och för socialismen.

I kampen för hela maktens övergång till sovjeterna var bourgeoisin, som Lenin framhöll, det arbetande folkets direkta huvudfiende. Denne klassfiende stödde sig på klassarbetspolitikerna, som fått överhanden i sovjeterna. Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna var bourgeoisins viktigaste sociala stöd. Uppgiften var att beröva bourgeoisien detta stöd. Man måste rycka ledningen över sovjeterna och andra massorganisationer från socialistrevolutionärerna och mensjevikerna och isolera dem från massorna. I syfte att krossa bourgeoisin riktade bolsjevikerna därför huvudstöten mot dess sociala stöd, mot de ”närmaste motståndarna”, som Lenin skrev, mot klassarbetspolitikerna.

Partiets huvudsakliga verksamhet ägde rum i massorganisationerna, framför allt i arbetar- och soldatdeputerades sovjet, i bondedeputerades sovjet och i soldatkommittéerna. Arbetardeputerades sovjet hade redan i mars bildats i praktiskt taget hela landet, i alla industricentra och industristäder. I guvernements-, krets- och industricentra bildades omkring 400 sovjet. Härtill kom sovjeterna i många gruvor i Donetsbäckenet och i vissa andra distrikt. Bondedeputerades sovjet uppstod senare än arbetardeputerades sovjet, men på sommaren 1917 fanns det redan omkring 400. Inom armén organiserades soldatkommittéer i alla kompanier, regementen och högre förband både vid fronten och i garnisonerna. För armén utgavs tidningarna Soldatskaja pravda (Soldatpravda) och Okopnaja pravda (Skyttegravspravda). Man verkade i fackföreningarna, fabriksavdelningarna och övriga massorganisationer. På så sätt skapade partiet steg för steg en politisk armé för stormningen av kapitalismen.

Partiet övertygade det arbetande folket om att de bolsjevikiska idéerna var riktiga. Händelserna före och under själva aprilkonferensen visade att bolsjevikerna hade rätt.

Den 18 april (gamla stilen) firade Rysslands arbetande folk Första maj. För första gången demonstrerade arbetarna och soldaterna fritt. De flesta fanorna och banderollerna bar krav på demokratisk fred. Just den dagen sände utrikesminister Miljukov en not till de allierade, vari förklarades att den provisoriska regeringen skulle respektera alla fördrag av tsarregeringen och att Ryssland skulle fortsätta kriget tills en avgörande seger vunnits. Den 20 april fick arbetarna och soldaterna, som endast två dagar tidigare demonstrerat för fred, kännedom om Miljukovs not. På dagen gick Petrogradgarnisonens soldater ut i demonstrationer till Mariinskijpalatset, där den provisoriska regeringen sammanträdde. På deras fanor stod kraven och parollerna: ”All makt åt sovjeterna!” ”Ned med kriget!”, ”Ned med Miljukov!”, ”Ned med Gutjkov!”. Arbetarna begynte ansluta sig till soldaterna och möten uppstod i staden.

Emot arbetarnas och soldaternas manifestationer organiserade den provisoriska regeringens anhängare en motdemonstration för förtroende åt regeringen.

Samma dag, den 20 april, sammanträdde bolsjevikpartiets centralkommitté. I en av Lenins skriven resolution påvisade den, att den borgerliga provisoriska regeringen på grund av sin klasskaraktär inte kunde göra slut på det imperialistiska kriget. Samtidigt varnade centralkommittén för sådana paroller som ”Ned med Miljukov!” eller ”Ned med Gutjkov!” Bourgeoisin och dess socialistrevolutionära och mensjevikiska bundsförvanter kunde då företa en manöver. De kunde göra en viss omgruppering i regeringen och säga folket, att regeringspoli-

tiken också förändrats därigenom. Endast det revolutionära proletariatet kan, sedan det med stöd av folkets flertal tagit statsmakten, bilda en sovjetregering, som arbetarna i hela världen får förtroende för och som till skillnad från alla andra regeringar snabbt kan göra slut på kriget.

På bolsjevikpartiets maning lade Petrograds arbetare den 21 april ned arbetet och gick ut i demonstrationer. Över 100.000 demonstrerade för fred.

Hela den borgerliga och småborgerliga pressen började anklaga bolsjevikerna för att förbereda inbördeskrig. Detta var att kasta skulden på andra. Anstiftarna av inbördeskriget skyllde på dem, de ämnade anfälla. Den 21 april antog bolsjevikpartiets centralkommitté en resolution, vari den bestämt tillbakavisade de borgerliga, socialistrevolutionära och mensjevikiska tidningarnas grundlösa påstående, att bolsjevikerna hotade med inbördeskrig. Centralkommittén uppmanade alla arbetare att organisera val av delegater till sovjeterna, avvisa klassarbetspolitikerna och välja verkliga folkrepresentanter.

Under en demonstration den 21 april framförde en liten grupp medlemmar av Petersburgskommittén (Bagdatiev och andra) utan kommitténs samtycke parollen ”Ned med den provisoriska regeringen!” Centralkommittén antog den 22 april Lenins resolutionsförslag, som fördömde denna paroll som oriktig och äventyrlig, ty den innebar en uppmaning till uppror och stod i strid med partiets inriktning på revolutionens fredliga utveckling, på proletariatets fredliga erövring av sovjeternas majoritet.

Demonstrationer ägde rum i Moskva, Ural, Ukraina och andra delar av landet.

Aprilhändelserna var inte en vanlig demonstration. Under aprildagarna framträdde proletariatet och bourgeoisin samtidigt och ställde för de breda massorna följande fråga: Med vem skall vi gå? Många av dem som ”i god tro tagit miste” och trott på klassarbetspolitikerna blev övertygade om att endast proletariatet kunde göra slut på kriget efter att ha tagit makten. Aprildemonstrationen medförde enligt Lenins definition en ”luttring” av mellanskikten, dvs att den påskyndade de vacklandes övergång till det revolutionära proletariatet. April-demonstrationen bidrog därigenom till att påskynda den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska.

Aprildemonstrationen inledde en maktkris. Den provisoriska regeringen trodde att den skulle kunna ta hela makten genom en sammansvärjning, men var maktlös. Den beslöt tillgripa en ny manöver efter utländska imperialisters råd, nämligen att utvidga regeringen och ta med socialistrevolutionärer och mensjeviker för att bedra folket. Den 5 maj ingicks en överenskommelse mellan å ena sidan den provisoriska regeringen och å andra sidan det av socialistrevolutionärer och mensjeviker behärskade verkställande utskottet för Petrogradsovjeten om att representanter för socialistrevolutionärernas och mensjevikernas partier skulle inträda i regeringen. Det bildades en s. k. koalitionsregering med bland annat Tjernov från socialistrevolutionärerna samt Tsereteli och Skobelev från mensjevikerna. Mensjevikerna som under den första ryska revolutionen förklarat det otillåtligt att delta i en revolutionär regering, inträdde nu i bourgeoisins kontrarevolutionära regering. Denna koalition stärkte det block mellan storbourgeoisin och småbourgeoisin, som faktiskt Uppstått redan i revolutionens början. Den borgerliga regeringen räddades av socialistrevolutionärerna och mensjevikerna, som öppet övergick till bourgeoisin.

Koalitionsregeringen avlägsnade inte orsakerna till krisen. Inte en enda av revolutionens uppgifter löstes. Det sönderfall, som börjat långt före revolutionen, blev allt värre. För krav på ekonomiska förbättringar ägde i maj strejker oavbrutet rum i alla industridistrikt. Arbetarna bröt kapitalisternas motstånd och införde på eget bevåg åtta timmars arbetsdag. Strejkvägen åtföljdes av ständigt tilltagande oroligheter på landsbygden. Utan att invänta den konstituerande församlingen fastställde bönderna själva arrendeavgifterna på godsägarjorden, tog ifrån godsägarna obrukad jord och satte plogen i den. I början av juli hade bonderörelserna redan

gripit omkring sig till 43 guvernement. Bönderna reste sig mot godsägarna och mot de socialistrevolutionära ledarna i sovjeterna. För att vinna bondemassorna hade Lenin anförande den 22 maj på Bondedeputerades första allryska kongress mycket stor betydelse. I detta framlade han den bolsjevikiska plattformen i agrarfrågan. Arbetar- och bonderörelsen influerade på armén. Det fortsatta kriget väckte indignation och ökade den revolutionära stämningen bland soldaterna.

Partiets centralkommitté sammankallade i juni 1917 en landsomfattande konferens med de bolsjevikiska organisationerna i armén. I denna konferens, som bidrog att utveckla bolsjevikernas verksamhet bland soldaterna, deltog ombud från 60 av partiets militära organisationer vid och bakom fronten, vilka sammanlagt hade nära 26.000 partimedlemmar. På konferensen höll Lenin ett tal om den aktuella situationen och jordbruksfrågan och appellerade energiskt för att man skulle förbereda proletariats och den revolutionära arméns styrkor för maktens övergång till sovjeterna.

Ju mer revolutionen fördjupades, desto mer sökte bourgeoisin utnyttja det enligt dess mening enda sättet till räddning, nämligen att tvinga armén att gå till offensiv på fronten. Om offensiven hade framgång skulle den stärka regeringens makt och göra det möjligt för regeringen att kasta sig över bolsjevikerna och upplösa sovjeterna. Om offensiven misslyckades, skulle det bli möjligt att vältra över skulden på bolsjevikerna, beskylla dem för upplösningsverksamhet i armén, förbjuda deras verksamhet och därefter också upplösa sovjeterna.

Men bourgeoisin förstod, att man inte enbart med våld skulle lyckas tvinga soldaterna att fortsätta kriget. Kerenskij, som vid denna tid utnämns till krigsminister, hade i förväg utarbetat en order om offensiv, men gav inte anvisning om när den skulle börja. Han ville få sin plan godkänd av den första allryska sovjetkongressen, som samlades den 3 juni. I kongressen deltog över 1.000 delegater, av vilka bara 105 var bolsjevik. De allra flesta var socialistrevolutionärer och mensjevik. Den viktigaste frågan på dagordningen var frågan om inställningen till den provisoriska regeringen. Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna talade för, att koalitionen med bourgeoisin skulle bestå. I sitt försvar av koalitionen förklarade mensjevikernas ledare Tsereteli, att det i Ryssland inte fanns något politiskt parti, som var berett att ensamt åta sig makten. Lenin replikerade: ”Det finns ett sådant parti!” När han fått ordet, utvecklade han bolsjevikernas program och krävde, att hela makten skulle överlämnas till sovjeterna.

Klassarbetarspolitikerna mobiliserade alla krafter för att försöka bevisa att parollen ”All makt åt sovjeterna!” var ogenomförbar. De föreslog en resolution, vari koalitionen med bourgeoisin och den provisoriska regeringens politik godkändes.

Bolsjevikerna beslöt visa kongressen hur mycket kongressmajoritetens ståndpunkt skilde sig från uppfattningen i proletariats och arméns avancerade skikt. Bolsjevikpartiets centralkommitté uppmanade Petrograds arbetare och soldater att den: 10 juni demonstrera under följande paroller: ”All makt åt sovjeterna!”, ”Ned med de tio kapitalistministrarna!”, ”Arbetarkontroll över produktionen!” och ”Mot offensivpolitiken!”

Men 9 juni, dagen före demonstrationen, beslöt socialistrevolutionärerna och mensjevikerna att förhindra den. Den av dem ledda kongressen antog en resolution, som förbjöd demonstrationen.

Det var svårt att inställa demonstrationen. Men om man inte underordnade sig kongressens beslut, betydde det att man gick emot den. Sent på kvällen den 9 juni beslöt bolsjevikpartiets centralkommitté att underordna sig kongressbeslutet och uppmanade arbetarna och soldaterna att avstå från demonstrationen. Medlemmarna i centralkommittén och Petersburgskommittén samt partiarbetare besökte under natten stadsdelar, fabriker och militärförläggningar och förklarade partiets beslut för arbetarna och soldaterna. Inte en enda fabrik och inte ett enda regemente gick ut för att demonstrera. Detta visade partiets växande inflytande, dess förmåga

att hålla förbindelserna med massorna och retirera i rätt ögonblick.

Nästa dag hetsade alla tidningar mot bolsjevikerna. På kongressen beskyllde mensjevikernas ledare bolsjevikerna för sammansvärjning och krävde att de skulle avväpnas. Sedan kongressen hade inställt demonstrationen, uppdrog den åt sina delegater att besöka fabriker, verkstäder och kaserner och där blev de övertygade om att det inte var frågan om en bolsjevikisk "sammansvärjning" utan om stämningarna hos hela proletariatet och hos garnisonen i huvudstaden. Eftersom kongressens presidium fruktade att helt förlora inflytandet bland massorna, beslöt den att anordna en demonstration, men under sin egen ledning. Demonstrationen utlystes till den 18 juni. Det var ingen tillfällighet att kongressledarna valde just denna dag. Sedan Kerenskij fått kongressens stöd, gav han order om att en offensiv skulle inledas på sydfrenten den 18 juni. Demonstrationen, som var utsatt till samma dag, skulle dölja bourgeoisins planer och godkänna offensiven vid fronten.

Den 18 juni ägde en massdemonstration rum i Petrograd, i vilken upp till 500.000 personer deltog. Bolsjevikerna beslöt att delta i demonstrationen under sina egna paroller. De allra flesta av demonstranterna gick under parollen "All makt åt sovjeterna!" Endast en liten grupp bar paroller som stödde den provisoriska regeringen.

Demonstrationens väldiga omfattning och den omständigheten att bolsjevikernas paroller dominerade visade att proletariatet och garnisonen i huvudstaden följde bolsjevikerna. Demonstrationen visade, att massorna varken hyste förtroende för den provisoriska regeringen eller för socialistrevolutionärernas och mensjevikernas samverkan med bourgeoisin.

De ryska truppernas offensiv vid fronten misslyckades. Kontrarevolutionen började omedelbart förverkliga den plan, som den hade i bakfickan i händelse av ett misslyckande, nämligen att kasta skulden på bolsjevikerna.

Den 2 juli, så snart underrättelser ingått till Petrograd att offensiven misslyckats, förklarade kadeterna att de utträdde ur regeringen. Baktanken var att skrämja socialistrevolutionärernas och mensjevikernas ledare med att de skulle bli ensamma vid makten och få dem att i stället samtycka till kadeternas krav på avväpning av arbetarna, de revolutionära truppernas bortdragande från Petrograd och slutligen det viktigaste: förbud mot bolsjevikpartiet.

Men kadeterna hade inte tagit stämningarna bland folket i betraktande. De tänkte skapa en kris inom regeringen och såg inte hur en politisk kris växte fram i huvudstaden och spred sig i hela Ryssland. Vid ett möte på morgonen den 3 juli med kompani- och regementskommittéerna på första kulspruteregementet i Petrograd i samband med valen av delegater till sovjet-exekutivkommittén talade soldaterna indignerat om att det förhatliga kriget fortsatte, att folket svalt, medan bourgeoisin berikade sig och regeringen ledde landet till en katastrof. Det krävdes, att man skulle diskutera frågan om en väpnad aktion och den provisoriska regeringens störtande. Soldaterna sände ombud till andra regementen och till fabriker med förslag att de skulle delta i aktionen. Överallt stöddes initiativet.

Partiet stödde de revolutionära stämningarna bland massorna, men det var motståndare till en omedelbar aktion. Arbetarna och soldaterna i Petrograd hade tillräcklig kraft att störta den provisoriska regeringen och överta statsmakten, men de skulle inte ha kunnat behålla makten, därför att majoriteten av folket då fortfarande följde socialistrevolutionärerna och mensjevikerna. Centralkommittén beslöt därför att avstå från aktionerna och demonstrationerna den 3 juli. Men det var redan omöjligt att hålla tillbaka massorna. På verkstäderna, regementena och östersjöflottans fartyg lyssnade man visserligen på vad partiets representanter sade, men man krävde handling. Det uppstod hot att massorna skulle gå ut på gatorna och att den borgerliga regeringen skulle låta öppna eld mot demonstrationerna, sedan den förklarat dem vara ett väpnat uppror.

Centralkommittén upphävde sitt beslut och beslöt att delta i aktionen för att förvandla den till

en fredlig och organiserad demonstration under parollen "All makt åt sovjeterna!". Nästa dag gick en jättedemonstration med över 500.000 deltagare. Arbetarna marscherade under skydd av det beväpnade Röda gardet. Soldaterna gick med gevär i händerna. I demonstrationen deltog flera tusen matrosar från Kronstadt.

Demonstranterna utsåg 90 representanter att till sovjeternas centrala exekutivkommitté, som sammanträdde i Tauriska palatset, framföra kravet att sovjeterna skulle ta hela makten. Men socialistrevolutionärerna och mensjevikerna hade andra planer. De kom överens med regeringen att demonstrationen skulle slås ned. Det hade befallts att tillkalla de trupper vid fronten, som lydte den provisoriska regeringen. I en del stadsdelar, i hörnet av Nevskij prospekt och Sadovaja, på Litejnij prospekt och andra ställen, sköt officersaspiranter och kosacker på demonstranterna.

De speciellt tillkallade trupperna anlände från fronten. Den borgerliga regeringen övergick till repressalier. I arbetarkvarteren företogs allmänt husundersökningar. Kontrarevolutionärerna avväpnade arbetarna. Man började avväpna de regementen, som deltagit i demonstrationen. Med särskilt ursinne kastade sig kontrarevolutionen över bolsjevikerna. Den 6 juli demolerades tryckeriet Trud, vilket köpts för medel som arbetarna insamlat till bolsjevikpartiet. Pravda förbjöds. Samma dag dödade kontrarevolutionärer arbetaren Voinov enbart för att han från tryckeriet bar ut Listok pravdy (Pravdabladet), som partiet utgav i stället för den förbjudna Pravda.

De kontrarevolutionära myndigheterna började arresterar aktiva partimedlemmar. Order gavs att till varje pris spåra upp och gripa Lenin. Den provisoriska regeringen, vari ingick socialistrevolutionärer och mensjeviker, vilka framställde sig som revolutionärer, drog sig inte för att engagera tjänstemän i den f. d. hemliga tsarpolisen i spaningarna efter Lenin. Man begynte en länge förberedd förtalskampanj om att bolsjevikerna skulle ha förbindelser med Tyskland. Åklagaren förordnade att Lenin och ett flertal andra bolsjeviker skulle arresteras och ställas till ansvar för förräderi och anstiftan av väpnat uppror. Befälhavaren för trupperna i Petrograds militärområde, general Polovtsev, gav order till befälhavaren för den avdelning, som uppsatts speciellt för att spana efter Lenin, att denne skulle låta skjuta Lenin omedelbart efter gripandet.

För att skydda sin ledare lät partiet honom gå under jorden. Först dolde sig Lenin i Petrograd och sedan utanför staden, nära sjön Razliv. Bourgeoisin sökte gillra en fälla. Kadeternas, socialistrevolutionärernas och mensjevikernas hela press krävde att Lenin skulle inställa sig inför rätta. Med socialistrevolutionärernas och mensjevikernas stöd sökte kontrarevolutionen beröva bolsjevikpartiet dess ledare. Kontrarevolutionen rasade nu över hela landet. Krigsministern Kerenskij införde dödsstraffet vid fronten. Med hjälp av socialistrevolutionära och mensjevikiska kommittéer började myndigheterna avväpna revolutionära förband vid och även bakom fronten. Repressalierna blev särskilt intensiva, sedan general Kornilov utnämns till överbefälhavare.

Julidagarna förändrade läget och förhållandet mellan landets klasskrafter. Mensjevikernas och socialistrevolutionärernas klassarbetspolitik övergick definitivt till kontrarevolutionens läger. Efter att ha varit partier, som försonat sig med bourgeoisin, blev socialistrevolutionärerna och mensjevikerna nu lakejpartier åt kontrarevolutionen. Dubbelväldet var slut. Bourgeoisin blev enväldig. Den tog hela makten. De socialistrevolutionära och mensjevikiska ledarna kopplades till den borgerliga regeringen.

Men bourgeoisin lyckades inte undertrycka de revolutionära massorna. Bolsjevikerna förstod att retirera i tid och rädda sina huvudstyrkor.

4. Partiets sjätte kongress — Partiets kurs på det väpnade upproret Krossandet av kontrarevolutionen

Genom förändringen av läget och styrkeförhållandet i landet måste också partiets taktik och paroller ändras. I artikeln ”Om parollerna” visade Lenin att läget i Ryssland efter den 4 juli radikalt skilde sig från läget under tiden den 27 februari till den 4 juli. Slut var nu revolutionens fredliga utveckling, som förut var möjlig och den mest önskvärda. Genom sitt förräderi hade socialistrevolutionärerna och mensjevikerna omintetgjort den fredliga utvecklingsvägen. Nu, då hela makten hade övergått till kontrarevolutionen, kunde arbetarklassen endast ta makten genom väpnat uppror.

Men samtidigt varnade Lenin, att en omedelbar aktion mot regeringen vore ett fel. En avgörande anstormning var möjlig endast under ett nytt revolutionärt uppsving bland de breda massorna.

Lenin föreslog att man temporärt skulle slopa parollen ”All makt åt sovjeterna!” Detta innebar inte att man tog avstånd från sovjetrepubliken som en ny statstyp. Med sin *dåvarande* sammansättning hade emellertid sovjeterna, som leddes av socialistrevolutionärer och mensjeviker, öppet övergått till den kontrarevolutionära bourgeoisins läger och befläckt sina händer med folkets blod. Därför kunde de inte vara folkmaktsorgan.

”Sovjeter kan och måste uppstå i denna nya revolution”, skrev Lenin, ”men *inte* de nuvarande sovjeterna, inte organ för kompromiss med bourgeoisin, utan organ för revolutionär kamp mot densamma. Att vi även då kommer att vara för hela statens uppbyggande enligt sovjettyp, det stämmer. Det är inte en fråga om sovjeterna i allmänhet, utan en fråga om kamp mot den *förhandenvarande* kontrarevolutionen och mot de *förhandenvarande* sovjeternas förräderi” (Valda verk, b. II,1, s. 88 f.).

Partiets sjätte kongress behandlade revolutionens frågor, inklusive den nya taktiken i det nya läget. Kongressen hölls i Petrograd mellan den 26 juli och 3 augusti. Den var nödgad att arbeta under halvlegala förhållanden. I den borgerliga och småborgerliga pressen skärptes hetsen mot bolsjeviker. Den provisoriska regeringen gav krigs- och inrikesministrarna rätt att förbjuda alla slags kongresser, dvs den förordnade faktiskt att sjätte kongressen skulle förbjudas. Det hela gick så långt, att de utländska imperialisterna öppet krävde att kongressen skulle upplösas och delegaterna arresteras.

Kontrarevolutionens planer omintetgjordes. Arbetarna skyddade vaksamt sitt partis kongress.

Lenin kunde inte bevista kongressen, men han ledde dess arbete. CK-medlemmar for till Lenin vid sjön Razliv. Lenin utarbetade de teser, som kallades ”Om den politiska situationen”. Lenins artiklar ”Om parollerna”, ”Revolutionens lärdomar” och andra låg till grund för kongressens resolutioner.

En av de första frågor delegaterna diskuterade var om Lenin skulle inställa sig inför rätta. Kongressen uttalade sig för att Lenin inte skulle inställa sig och protesterade mot den måttlösa hetsen mot det revolutionära proletariats ledare. Kongressen sände en hälsning till Lenin.

Följande huvudfrågor stod på kongressens dagordning: centralkommitténs politiska verksamhetsberättelse och frågan om den politiska situationen. Stalin höll referaten i båda frågorna. Lenins teser låg till grund för referaten.

”För närvarande har”, sades det i kongressresolutionen till referatet om den politiska situationen, ”den fredliga utvecklingen och en friktionsfri övergång av makten till sovjeterna blivit omöjlig, eftersom makten redan faktiskt övergått till den kontrarevolutionära bourgeoisin.

Endast en fullständig likvidering av den kontrarevolutionära bourgeoisins diktatur kan för närvarande vara den riktiga parollen. Endast det revolutionära proletariatet kan, under förutsättning att det stöds av de fattiga bönderna, fylla denna uppgift, som uppställs under ett nytt

uppsving.”

Partiets sjätte kongress påvisade således, att makten endast genom väpnat uppror, genom att bourgeoisins diktatur störtades, kunde övergå till proletariatet och de fattiga bönderna.

Mot partiets inriktning på den socialistiska revolutionen talade Bucharin, som påstod att bönderna höll ihop med bourgeoisin och inte skulle följa arbetarklassen. Stalin vederlade detta opportunistiska påstående och visade, att Bucharin övergett marxismen och att hans inställning till bönderna inte var grundad på en klassanalys. Det finns olika slags bönder: de välbärgade stöder den imperialistiska bourgeoisin, medan de fattiga bönderna stöder proletariatet och dess kamp för socialismens seger. Vid kongressen uppträdde Stalin mot Preobrazjenskij, som föreslog ett tillägg till resolutionen, i vilket påstods att den socialistiska revolutionens seger i Ryssland inte var möjlig och att Ryssland kan föras in på den socialistiska vägen endast under en proletär revolution i Västeuropa. ”Den möjligheten är inte utesluten”, sade Stalin, ”att just Ryssland blir det land, som banar vägen till socialismen ... Man bör lägga bort den föråldrade föreställningen, att endast Europa kan visa oss vägen.”

Kongressen förkastade Preobrazjenskij och Bucharins trotskistiska förslag. Resolutionen godkändes med alla röster mot fyra nedlagda.

Rapporten om centralkommitténs organisationsarbete lämnades av Sverdlov. Under de tre månader, som gått efter aprilkonferensen, hade partiets medlemsantal tredubblats: vid aprilkonferensen var 78 organisationer med 80.000 partimedlemmar representerade, medan partiet vid sjätte kongressen hade 162 organisationer med 240.000 medlemmar. Centralkommittén hade på kort tid sammansvetsat hela partiet. I kongressen deltog aktivt representanter för de polska, lettiska och litauiska bolsjevikerna, vilka antingen ingående i de lokala partiorganisationerna eller som sektioner under de lokala ledningarna utförde revolutionärt arbete bland de arbetande.

Kongressen uttalade sig mot varje slags samröre med försvarsanhängarna och konstaterade, att enhet endast var möjlig med de internationalistiska mensjevikerna, som i handling bröt med de försvarsvänliga mensjevikerna.

Kongressen intog ”mellangruppen” (”mesjräjonterna”) i partiet tillsammans med deras ledare Trotskij. Dess medlemmar hade förklarat att de godkände alla bolsjevikiska teser. Denna grupp uppstod redan före kriget genom samgående av en del vacklande, gentemot opportunisterna försonliga bolsjeviker samt mensjeviker och trotskister. ”Mellangruppen” erkände, att kriget var imperialistiskt. De var försvarsmotståndare men gick samtidigt inte med på att helt bryta med mensjevikerna. Nu bröt de med försvarsanhängarna. Som det visade sig sedan, bröt verkligen en del av ”mellangruppen”, t. ex. Volodarskij och Uritskij, med sin centristiska vacklan, medan Trotskij och hans lilla anhängarskara endast för en tid inställde kampen mot bolsjevismen och inträdde i partiet för att inom detta bekämpa leninismen och påtvinga det sin opportunistiska, antisocialistiska politik.

Förändringen i partiets arbetsförhållanden efter utträdet ur illegaliteten och partiets snabba tillväxt krävde vissa kompletteringar i partistadgarna. I de nya stadgarnas första paragraf, som bestämde, att som partimedlem räknas var och en, som erkänner partiets program, tillhör en av dess organisationer och betalar medlemsavgifterna, gjordes följande komplettering: ”och som underordnar sig alla partibeslut”. I partistadgarna infördes en punkt om att nya partimedlemmar intas av de lokala partiorganisationerna efter rekommendation av två partimedlemmar och efter beslut av allmänt medlemsmöte med organisationen. I stadgarna underströks, att alla partiorganisationer byggs upp på den demokratiska centralismens principer, och det påvisades, att partiorganisationerna sammanföres räjongs- och distriktsvis. Det bestämdes, att kongresser och CK-plena skulle sammankallas regelbundet: partikongress en gång om året och CK-plena en gång varannan månad.

Kongressen fick en rapport och antog en resolution om förhållandet mellan partiet och fackföreningarna. Sedan kongressen fattat beslut i strid med den mensjevikiska teorin om fackföreningarnas neutralitet, beslöt den, att man på allt sätt skulle främja alla arbetares sammanslutning i fackföreningar, att alla partimedlemmar skulle inträda i fackföreningarna och skapa egna fraktioner inom dem, att man skulle kämpa för att bilda en internationell organisation, vari de fackföreningar skulle ingå, som vägrade stödja det imperialistiska kriget och ställde sig på klasskampens ståndpunkt.

Kongressen uppehöll sig speciellt vid arbetet bland ungdomen. Den uttalade sig för att man skulle bilda ungdomsföreningar, som inte var organisatoriskt underställda men ideologiskt lät sig ledas av partiet. Kongressen framhöll, att partiet borde sträva efter att göra dessa föreningar socialistiska redan från början. Deras uppgift var att utveckla de unga arbetarnas och arbeterskornas klassmedvetande och att föra dem i takt med proletariats revolutionära avantgarde.

Sjätte partikongressen diskuterade partiets ekonomiska plattform. I kongressresolutionen konstaterades, att landet genomlever en djup ekonomisk kris och "håller på att rasa ned i den slutgiltiga ekonomiska upplösningens och undergångens avgrund". Denna kris fördjupas avsiktligt av bourgeoisin för att utnyttja den mot revolutionen. Den enda utvägen ur det kritiska läget är att makten övergår till proletariats och de fattiga bönderna. Endast dessa kan, om de tar makten, rädda landet genom följande revolutionära åtgärder: nationalisering och centralisering av bankväsendet, nationalisering av sådana monopol, som olje-, stenkol-, socker-, metall- och transportmonopolen, betalningsinställelse för utrikes- och inrikeskulder med skydd för småföretagarnas intressen, upprättande av verklig arbetarkontroll för att successivt övergå till fullständig produktionsreglering samt varuutbyte mellan stad och land genom Kooperationen och livsmedelskommittéer för att försörja städerna med nödvändiga jordbruksprodukter och landsbygden med industriartiklar, jordbruksredskap och maskiner. Resolutionen uppmanade alla arbetarorganisationer, fackföreningar, fabriksavdelningar och sovjeter, att underlätta genomförandet av dessa åtgärder, ta initiativ i denna riktning och sträva efter att genomföra dem i landsomfattning.

Kongressens resolutioner avspeglade Lenins idé om förbundet mellan proletariats och bönderna såsom en betingelse för revolutionens seger. Sjätte kongressen hölls på tröskeln till ett nytt revolutionärt uppsving. Alla dess beslut var underordnade huvudmålet, nämligen att förbereda proletariats och de fattiga bönderna för väpnat uppror och den socialistiska revolutionens seger. Kongressen riktade ett manifest till hela det arbetande folket, till alla arbetare, soldater och bönder, och manade dem att under bolsjevikpartiets fana förbereda sig till den avgörande striden med bourgeoisin.⁴

Sedan bourgeoisin fått hela makten, sökte den slutföra sin plan på att likvidera revolutionen och restaurera monarkin i Ryssland. Ett av medlen för detta var dess fortsatta ruinerings av industrin. Denna politik uttrycktes fräckt av miljonären Rjabusjinskij, som sade att "svältens knotiga hand" kommer att strypa revolutionen. Kapitalisterna slog igen fabriker och kastade ut tiotusentals arbetare på gatan. Ett makalöst spekulationsvansinne spred sig i hela landet. Varupriserna steg våldsamt. Det arbetande folket led svårt av svält. Landet hotades av fullständig ekonomisk katastrof och höll på att bli underkuvat av utländskt kapital.

Kontrarevolutionen begränsade sig inte till ekonomiska åtgärder utan gjorde sig även redo att införa militärdiktatur. Efter en överenskommelse med de amerikanska, engelska och franska regeringarna anförtroddes rollen som militärdiktator åt överbefälhavaren, general Kornilov.

---

⁴ Kongressen valde en ny centralkommitté med 21 medlemmar. Av dem dog 8 en naturlig död: Sverdlov, Lenin, Dzerzjinskij, Nogin, Artem, Kollontaj, Muranov och Stalin. 2 mördades av kontrarevolutionen: Uritskij och Sjaumjan och 11 blev offer för den stalinistiska terrorn: Trotskij, Zinovjev, Kamenev, Rykov, Bucharin, Miljutin, Krestinskij, Sokolnikov, Bubnov, Smilga och Berzin.

För att maskera förberedelserna av den kontrarevolutionära statskuppen beslöt man inkalla ett riksråd av representanter för de förmögna befolkningsskikten. Eftersom bourgeoisin fruktade Petrograds revolutionära arbetare, beslöt man kalla riksrådet till Moskva, där de ansåg läget vara lugnare.

Bolsjevikpartiets centralkommitté föreslog Moskvakommittén att ordna en 24-timmars proteststrejk mot bourgeoisins sammansvärjning. Den 12 augusti, den dag då riksrådet började förhandlingarna, strejkade över 400.000 arbetare i Moskva. Moskvaarbetarnas enhälliga strejk omintetgjorde kontrarevolutionens planer. Det blev klart, att kontrarevolutionen endast med väpnad kraft skulle kunna genomdriva sin plan. Bourgeoisin beslöt att påtvinga folket ett inbördeskrig. Kornilov började mobilisera behövliga stridskrafter. USA:s, Englands och Frankrikes sändebud lovade honom hjälp. Han förhandlade med generalerna om att dra bort trupper från fronten. Fosterlandsförrädarna drog sig inte för att lägga vägen öppen för fienden till det inre av Ryssland. De ansåg, att det arbetande folket i Ryssland var en farligare fiende än de utländska erövrarna.

Den 25 augusti drog Kornilov bort 3:e kavallerikåren från fronten och förde den mot Petrograd. Läget komplicerades av att Kornilov påstod, att han satte igång upproret mot den provisoriska regeringen. Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna sökte också framställa saken på detta sätt. De manade till försvar av den provisoriska regeringen. Lenin föreslog partiet en klok taktik. Samtidigt som partiet reste massorna mot Kornilov, klargjorde det, att det inte uppmanade till försvar av den provisoriska regeringen, som var medbrottsling till korniloviaden. Partiet bekämpade militärdiktatorn in spe utan att för den skull upphöra med att avslöja den provisoriska regeringen och dess socialistrevolutionära och mensjevikiska medhjälpare. På bolsjevikernas maning reste sig folkmassorna mot Kornilov. Huvudstadens arbetare grep till vapen. Nya förband av Röda gardet började snabbt sättas upp. Korniloviaden undertrycktes av arbetarna och bönderna, som organiserades av bolsjevikpartiet. Under massornas tryck arresterades Kornilov och hans medbrottslingar. Bourgeoisins och godsägarnas försök att krossa revolutionen misslyckades. Den enda utvägen ur det uppkomna läget var att störta den provisoriska regeringen genom väpnat uppror och att upprätta proletariats diktatur.

5. Väpnat uppror förberedes — Den stora socialistiska Oktoberrevolutionens seger

Med hänsyn till den stora risk korniloviaden innebar för revolutionen och med hänvisning till massrörelsens uppsving och många sovjeters uppträdande mot Kornilov, föreslog Lenin socialistrevolutionärerna och mensjevikerna, som fortfarande dominerade i sovjeterna, att sovjeterna skulle ta makten. Partiet ville utnyttja den sista möjligheten till revolutionens fredliga utveckling. Men socialistrevolutionärerna och mensjevikerna, som var fast knutna vid bourgeoisin, förkastade den enda, alltså återstående möjligheten att på fredlig väg överföra makten till sovjeterna.

Genom korniloviadens krossande förändrades läget i landet radikalt. Arbetarna genomskådade klassarbetspolitikerna, som faktiskt skyddade och försvarade bourgeoisin och godsägarna. Bönderna förstod, att godsägarna, som inte ville lämna sin jord, stod bakom generalerna. Soldaterna vid fronten blev övertygade om att man ämnade tvinga dem att tillbringa en fjärde vinter i skyttegravarna och att bourgeoisins och godsägarnas regering drog ut på kriget. Det blev klart för de förtryckta nationernas arbetande folk, att det inte var lönt att hoppas på en avveckling av det koloniala förtrycket, om kornilovanhängarna skulle segra. Det stora flertalet av folket övertygades av egen erfarenhet om att de bolsjevikiska idéerna var riktiga. Det arbetande folket återkallade de socialistrevolutionära och mensjevikiska deputeraderna och ersatte dem med bolsjevikerna. De partilösa deputeraderna började stödja bolsjevikerna. Den 31 augusti antog Petrogradsovjeten för första gången en bolsjevikisk resolution om maktens övergång till sovjeterna.

Den 5 september antogs den bolsjevikiska resolutionen av Moskvasovjeten. Kort efter att den bolsjevikiska resolutionen antagits av huvudstädernas sovjet, antogs liknande av sovjeterna i Kiev, Charkov, Kazan, Ufa, Minsk, Reval, Tasjkent, Samara, Brjansk, Krasnojarsk samt i ett flertal städer i Ural och Donetsbäckenet. Sovjeterna började bolsjeviseras i mycket snabb takt.

På dagordningen ställde partiet ånyo parollen ”All makt åt sovjeterna!” Sovjeterna i landets avgörande centra hade nu fått en annan sammansättning: sovjeterna hade blivit bolsjevikiska. Parollen ”All makt åt sovjeterna!” innebar nu väpnat uppror mot den borgerliga regeringen, för proletariats diktatur. Över 250 sovjet uttalade sig för bolsjevikernas paroll ”All makt åt sovjeterna!”

I september 1917 hade bolsjevikerna genom sitt oförtröttade arbete övertygat folket om, att landets räddning låg i den folkfientliga regeringens avveckling. Landet befann sig i en allmän nationell kris. Folkhushållningen rutschade snabbt utför. De styrande klasserna kunde inte hejda katastrofen. Genom sin politik förde de i stället katastrofen snabbt allt närmare. Folkmassorna ville inte leva på det gamla sättet och tolerera bourgeoisins och dess svansviftares regemente. Alla de kännetecken, som Lenin fastställde för en revolutionär situation, var alltså för handen. Ett klart tecken på krisen var att alla former av folkets kamp intensifierades. Arbetarna började avsätta företagsstyrelserna, fängsla företagsdirektörerna och ta produktionens förvaltning i egna händer. Arbetarrörelsen stod nu direkt inför maktfrågan. Såsom revolutionens ledare och hegemon reste proletariats hela folket till kamp.

”Med oss är majoriteten av klassen, revolutionens avantgarde, folkets avantgarde, som är i stånd att dra massorna med sig”, skrev Lenin i september (Valda verk, b. II, 1, s. 165).

Också bonderörelsen hade fått en annan karaktär. Bönderna började fördriva godsägarna, konfiskera jord och inventarier, dela upp dem mellan sig och bränna slotten. Bondeupproren hade gripit omkring sig till över hälften av landets europeiska del. ”Folkets majoritet är med oss ...”, konstaterade Lenin (A.a., s. 165).

Efter korniloviaden uppstod en ny kampform också i armén. Soldaterna jagade bort de reaktionära befälhavarna och valde nya i deras ställe. Soldaterna vägrade fortsätta kriget. Det verkade som om soldaternas missnöje skulle förvandlas till uppror. På fronterna närmast Petrograd och Moskva, nordfronten och västfronten, anslöt sig en stor del av soldaterna till bolsjevikerna. Och enbart vid dessa fronter fanns över 1.700.000 beväpnade soldater. Alla de över hundra reservregementena stödde bolsjevikerna. Den allra största delen av garnisonerna i Ryssland var för bolsjevikerna. Soldaterna i Moskvagarnisonen gav i valen till stadsdelsdumorna i slutet av september bolsjevikerna alla röster. I reservförbanden och förbanden bakom fronten fanns gott och väl 4 miljoner soldater. Största delen av soldaterna utgjordes av fattigböndernas mest avancerade och aktiva del. Matroserna i östersjöflottan stödde helt bolsjevikerna.

Rörelsen bland de förtryckta nationerna hade också fått en ny karaktär. Det arbetande folkets kamp i de nationella distrikten mot det borgerliga organiserade motståndet flöt samman med den allmänna arbetar- och bonderörelsen till en enad front. Bolsjevikernas parti verkade inte bara bland det arbetande folket i Rysslands alla nationer utan också bland flyktingarna från Polen och Baltikum samt bland de tyska, ungerska, polska, tjeckiska, slovakiska och kroatiska krigsfångarna. Bolsjevikerna medverkade till att bilda kommunistiska grupper bland dem.

Också det internationella läget hade förändrats. Hotade av den tilltagande revolutionära rörelsen i sina egna länder sökte de engelska och franska imperialisterna ingå en sammanväringning om fred med de tyska imperialisterna för gemensam kamp mot revolutionen. Den ryska kontrarevolutionen ville gärna ingå separاتفred med Tyskland för att få fria händer i landet. Rysslands härskande klasser utlämnade Riga till tyskarna. De var redo att utlämna Petrograd och en del av landet i utbyte mot att de fick hjälp att strypa revolutionen. Detta var ett klart och tydligt bevis för bourgeoisins antipatriotism, för dess förrädiska roll gentemot

fosterlandet. De verkliga patrioterna var bolsjevikerna, som räddade Ryssland från att krossas av den tyska imperialismen och från att förslavas av utländska stater. Bourgeoisins svekfulla plan kunde endast omintetgöras genom att förräderiets regering störtades.

Den allmänna nationella krisen kom också till uttryck inom mensjevikernas och socialistrevolutionärernas partier. Båda partierna började falla sönder. Det mensjevikiska partiet splittrades i flera grupper. Inom socialistrevolutionärernas parti uppstod en vänsterflygel, som förklarade sig vara ett självständigt parti. Vänstersocialistrevolutionärerna sökte fånga upp de bondeskikt, som blivit besvikna på socialistrevolutionärerna och gått över till proletariatet. Lenin, som levde illegalt, följde noga läget i Ryssland. Revolutionens ledare reagerade för varje förskjutning, för de minsta förändringar i folkets stämning och i förhållandet mellan klasserna. Under sin illegalitetsperiod, allt som allt 110 dagar, skrev Lenin över 60 artiklar och brev, i vilka partiet fick vägledning och anvisningar. En speciell plats bland dessa arbeten intar boken ”Den hotande katastrofen och hur man bör bekämpa den”. Detta var bolsjevikpartiets plattform, som besvarade folkmassornas fråga: — Hur skall landet kunna räddas från undergång? Sedan Lenin tecknat en bild av det elände och den svält, vartill bourgeoisins och godsägarnas herravälde dömd massorna, föreslog han också de revolutionära åtgärder, som kunde rädda folket från krig och svält: arbetarkontroll över produktionen, nationalisering av banker, syndikat osv, konfiskering av godsägarjorden och nationalisering av all jord. Dessa åtgärder för att bekämpa katastrofen och svälten var fullt realiserbara, och att de inte genomfördes berodde uteslutande på att de antastade den ”heliga borgerliga äganderätten”. De härskande klasserna försäkrade, att landet skulle hotas av sammanbrott och undergång, ifall folket skulle börja genomföra dessa åtgärder.

”Om socialistrevolutionärerna och mensjevikerna i april i stället för 'koalitionen' med bourgeoisin, som bromsar alla kontrollåtgärder och saboterar produktionen, skulle ha förverkligat maktens övergång till sovjeterna ... skulle Ryssland nu ha varit ett land i full ekonomisk omgestaltning, med jord för bönderna, med nationalisering av bankerna, dvs det skulle i detta avseende (och detta är synnerligen viktiga ekonomiska grundvalar för det moderna livet) ha stått högre än alla övriga kapitalistiska länder” (A.a., s. 156).

Hade den bolsjevikiska plattformen genomförts, så hade de arbetande massornas liv omedelbart blivit lättare och bättre. Lenin visade, att socialismens materiella basis hade förberetts i Ryssland inte bara därför att Ryssland var en av länkarna i imperialismens kedja utan också därför att kapitalismen i Ryssland, fastän den var efterbliven jämfört med kapitalismen i de mera framskridna kapitalistiska länderna, likväl var tillräckligt utvecklad. Lenin betecknade Ryssland som ett genomsnittligt utvecklat kapitalistiskt land. Också i Ryssland hade kapitalismen utvecklats till statsmonopolistisk kapitalism. Utgångspunkten för bolsjevikernas plattform inför den stora proletära revolutionen var Lenins huvudtes om att socialismen först kunde segra i ett enda enskilt land.

”Att stå kvar på en och samma fläck är omöjligt — i historien över huvud taget och i krigstider i synnerhet”, skrev Lenin. ”Man måste antingen gå framåt eller tillbaka. Att gå framåt i 20:e århundradets Ryssland, som tillkämpat sig republiken och demokratismen på revolutionär väg, är *omöjligt* utan att gå till socialismen, utan att ta *steg* i denna riktning ...” (A.a., s. 153).

I sitt arbete ställde Lenin en stor uppgift för det segerrika proletariatet:

”Revolutionen har gjort att Ryssland på några månader i fråga om sin *politiska* ordning hunnit fatt de framskridna länderna.

Men detta är inte nog. Kriget är obönhörligt, det ställer frågan med skoningslös skärpa: antingen gå under eller också hinna fatt de framskridna länderna och gå förbi dem *även ekonomiskt*.

Att gå under eller för full maskin ila framåt. Så har frågan ställts av historien” (A.a., s. 160).

I Lenins arbete ”Den hotande katastrofen och hur man bör bekämpa den” motiverades programmet för övergångsåtgärder till socialismen. Sammanlagt innebar de en successiv övergång till nya, socialistiska produktionsförhållanden.

Under denna tid avslutade Lenin sitt geniala arbete ”Staten och revolutionen”, som vidareutvecklade den marxistiska läran om staten. Lenin återställde Marx' bortglömda eller av opportunisterna förvanskade åsikter och utvecklade marxismens lära om staten på basis av de nya revolutionära erfarenheterna, särskilt sovjeternas verksamhet. Som en röd tråd går genom Lenins bok idéerna om beslutsam, oförsonlig kamp på två fronter, såväl mot de opportunistiska förrädarna som mot anarkisterna. Lenin visade, att det utmärkande för båda är att de förnekar proletariatets diktatur. Högersocialdemokraternas ledare, som inte anser att den segerrika arbetarklassen måste krossa den borgerliga staten, har förfallit till direkt försvar av den borgerliga staten. Anarkisterna, som vänder sig mot att den revolutionära proletariatet utnyttjar statsmakten för att bygga upp socialismen, förnekar därigenom *proletariatets diktatur*.

Det segerrika proletariatet måste helt krossa bourgeoisins statliga våldsapparat, dess organ för exploatering av det arbetande folket, och upprätta proletariatets diktatur för hela övergångsperioden från kapitalismen till kommunismen.

”Endast den har tillägnat sig det väsentliga i Marx' lära om staten, som förstått att en klass' diktatur är nödvändig inte bara för varje klassamhälle över huvud taget, inte bara för proletariatet, som störtat bourgeoisin, utan också för hela den historiska period, som skiljer kapitalismen från det 'klasslösa samhället', från kommunismen ... Övergången från kapitalismen till kommunismen kan självfallet inte annat än uppvisa en oerhörd rikedom och mångfald av politiska former, men det väsentliga i dem alla kommer oundvikligen att vara detsamma: proletariatets diktatur” (A.a., s. 231).

I de borgerliga staterna är demokratin alltigenom hycklande och falsk, ty även i den mest demokratiska är den en demokrati för en försvinnande minoritet, för de rika, för exploatörerna och parasiterna. Men den proletära staten är ”på ett nytt sätt demokratisk”, ty demokratin är här till för det arbetande folkets väldiga majoritet, för proletärerna, för de stora bonde-massorna, för alla egendomslösa, och den är ”på ett nytt sätt diktatorisk”, ty detta är en diktatur mot bourgeoisin, folkflertalets diktatur mot minoriteten, mot exploatörerna. Proletariatet använder statsmakten inte bara för att undertrycka exploatörerna utan också huvudsakligen för att leda det arbetande folket under upprättandet av det kommunistiska samhället.

”Proletariatet behöver statsmakten, en centraliserad maktorganisation, en våldsorganisation, både för att undertrycka exploatörernas motstånd och för att leda befolkningens väldiga massa, bönderna, småbourgeoisin, halvproletärerna under den socialistiska hushållningens igångsättande”, skrev Lenin (A.a., s. 221).

När Lenin fastställde den proletära diktaturens roll och betydelse för samhällsomdaningen, framhöll han, att kommunisternas parti är den ledande och styrande kraften vid förverkligandet och genomförandet av proletariatets diktatur. Lenin avslöjade skoningslöst de i Andra internationalen dominerande opportunisterna, som förvanskade partiets roll och förvandlade det till en organisation för ett skikt av väl betalda arbetare, som isolerat sig från massorna och sviker folkets intressen.

”Genom att fostra arbetarnas parti, fostrar marxismen proletariatets förtrupp, som är i stånd att övertaga makten och leda hela folket till socialismen, att inrikta och organisera det nya systemet, att vara lärare, ledare och anförare för alla arbetande och exploaterade vid ordnandet av deras samhälleliga liv utan bourgeoisin och mot bourgeoisin”, skrev Lenin (A.a., s. 221 f.).

Lenins bok skrevs i en brytningstid, nämligen alldeles innan proletariatet tog makten. Den framhäver starkt ett av marxismen-leninismens karaktärsdrag, nämligen det omedelbara sambandet mellan teori och praktik. Lenin konstaterade själv i förordet, att frågan om den socialistiska revolutionens förhållande till staten har "inte bara praktisk politisk betydelse, utan också en högst aktuell betydelse, såsom en fråga om att upplysa massorna om vad de under den närmaste framtiden bör göra för att befria sig från kapitalets ok" (A.a., s. 196 f.).

Mellan den 12 och 14 september skrev Lenin ett brev till bolsjevikpartiets centralkommitté samt partikommittéerna i Petrograd och Moskva: "Bolsjevikerna måste ta makten" och ett brev till central- kommittén: "Marxismen och upproret", i vilka han uppmanade partiet att organisera upproret. Väpnad med rik kunskap om samhällsutvecklingens lagar och mycket stora erfarenheter av revolutionär kamp summerade Lenin i dessa brev sin analys av läget och besvarade enastående klart frågan, varför bolsjevikerna kunde och borde taga makten just vid denna tidpunkt. Ledningen i de båda huvudstadssovjetererna hade övergått till bolsjevikerna. Folkmassorna följde bolsjevikerna. De blev övertygade om att endast bolsjevikernas parti representerade och försvarade deras intressen. Sedan sovjeterna tagit makten, skulle de omedelbart ingå en demokratisk fred, expropria godsägarjorden utan ersättning och överlämna den till bönderna samt upprätta friheten som regeringen trampat under fötter-ha. Allt detta får helt och fullt massornas stöd.

Man måste ta makten nu, framhöll Lenin, ty bourgeoisin bereder sig att överlämna Petrograd till tyskarna, medan de engelsk-franska imperialisterna håller på att ingå en sammansvärjning om separatfred med Tyskland mot Ryssland på det senare landets bekostnad. Så fort bolsjevikpartiet tagit makten, kommer det att kunna omintetgöra denna brottsliga sammansvärjning. Situationen har mognat fullständigt för ett uppror. Partiets uppgift är att förhålla sig till det som till en konst, att noga förbereda det, överväga alla åtgärder för dess framgång och inte lita på att det går av sig själv.

I sina brev utarbetade Lenin också en preliminär plan för det väpnade upproret. Han föreslog, att man omedelbart skulle organisera en stab för upprorstrupperna, fördela styrkorna och koncentrera de pålitligaste förbanden till de viktigaste punkterna, förbereda omringning av regeringsbyggnaderna samt besätta telefonstationen och telegrafan. Lenin rekommenderade, att sätta upp starka förband, som var beredda att hellre dö än att låta fienden tränga in i stadens centrum, att beväpna arbetarna och trygga stadens försvar mot ett eventuellt angrepp av officersaspiranterna och andra kontrarevolutionära förband.

Lenin sade, att hans plan var preliminär, men upprorets faktiska gång visade hur grundligt genomtänkt den var. Lenin utvecklade de tankar om upproret, som ärvts från marxismens grundare, och förvandlade dem till en fulländad lära om upproret.

Aldrig har ett parti varit så väl förberett till uppror som det bolsjevikiska. Tack vare Lenin hade partiet den mest exakta plan för dess organisation och ett genomtänkt, enhetligt program för de politiska och ekonomiska åtgärder som skulle följa efter upprorets seger.

Lenins brev behandlades av centralkommittén den 15 september. Kamenjev, som fortsatte sin kamp mot den socialistiska revolutionen, uppträdde mot Lenins förslag om upprorets organisering och yrkade på att breven skulle förstöras. Ett förslag till kapitulationsresolution av kapitalismens försvarare förkastades. Stalin föreslog, att man skulle sända ut Lenins brev till de viktigaste organisationerna för behandling.

Centralkommittén begynte förbereda upproret. Centralkommitténs militärorganisation fick i uppdrag att i snabbare takt formera nya förband av Röda gardet. I huvudstaden organiserades utbildningskurser för militära instruktörer. Arbetare utbildades i vapnens bruk. Bolsjevikerna i Östersjöflottan fick besked att göra den beredd för upproret. På varje stort fartyg bildades speciella militärenheter, som i varje ögonblick var redo att på partiets maning bege sig till huvudstaden. Bolsjevikorganisationerna vid fronten utvalde stridsförband för stöd åt de

upproriska i Petrograd. Ledarna för de största partiorganisationerna underrättades om förberedelserna till upproret.

Kontrarevolutionen vidtog på sitt håll åtgärder mot den annalkande revolutionen. Kosackförband fördes till huvudstaden. Man beslöt att föra bort de revolutionära garnisonsförbanden från Petrograd för att därigenom försvaga bolsjevikerna. Vid fronten företogs omgrupperingar av förbanden i syfte att omringa och avvärja de bolsjeviktiskt stämda regementena. Kornilov och hans medbrottslingar skulle vara häktade, men stod i verkligheten i förbindelse med generalerna vid fronten och utarbetade en ny plan för kontrarevolutionärt uppror. Den provisoriska regeringen förberedde en ny korniloviad.

Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna deltog i denna sammansvärjning. De kände, att upproret närmade sig och gjorde ytterligare ett försök att hejda mobiliseringen av de revolutionära krafterna: de beslöt att sammankalla en ”demokratisk landskonferens” i Petrograd. I sovjeterna hade de förlorat majoriteten och ville därför inte gå med på en ny sovjetkongress, fastän de hade förpliktat sig att sammankalla en sådan inom tre månader. Klassarbetarspolitikens ledare tillgrep falsarium och inkallade en ”demokratisk konferens” i stället för en sovjetkongress. Meningen med manövern var, att genom förräderi behålla ledningen av massorna och stödja den provisoriska regeringen.

”Den demokratiska konferensen” öppnades den 14 september och var tydligt tendentiöst sammansatt. Stadsdumorna samt de regionala och kooperativa organen, som representerade en ringa del av folket, fick fler röster på konferensen än arbetar- och soldatdeputerades sovjeter och de militära organisationerna, som förenade det överväldigande folkflertalet. Hela armén med dess 10 miljoner man hade endast dubbelt så många röster som de få kosackerna, vilka den provisoriska regeringen betraktade som sitt stöd. Bolsjevikerna deltog i konferensen för att avslöja socialistrevolutionärernas och mensjevikernas planer.

Klassarbetarspolitikerna utnämnde på konferensen ett ”provisoriskt republikråd” eller, som de sade, ett ”förparlament”, varmed de sökte ge sken av att ett parlamentariskt system införts i Ryssland. Kamenjev, Rykov och Rjazanov gav sitt stöd åt socialistrevolutionärernas och mensjevikernas bedrägeri och sökte därigenom avleda arbetarna från upproret. Lenin ansåg, att socialistrevolutionärernas och mensjevikernas upptåg med ”den demokratiska konferensen” bara var en fälla och yrkade kategoriskt på att ”förparlamentet” skulle bojkottas. Att stanna kvar i detta skulle sprida illusioner om, att det kunde lösa revolutionens uppgifter. Centralkommittén diskuterade Lenins förslag. Sedan den övervunnit Kamenjevs och övriga kapitulanters motstånd beslöt den att bolsjevikerna skulle lämna ”förparlamentet”. Centralkommittén föreslog att man skulle sammankalla regionala sovjetkongresser och kräva att andra sovjetkongressen inkallades.

Den 3 oktober beslöt partiets centralkommitté, att Lenin skulle flytta till Petrograd, så att en ständig nära kontakt kunde upprätthållas med honom och han direkt kunde leda upproret. Den 7 oktober anlände Lenin illegalt till en lägenhet i den mest revolutionära delen av huvudstaden, nämligen Viborgska stadsdelen. Den 10 oktober hölls ett sammanträde med centralkommittén, där Lenin talade om den aktuella situationen. Han framhöll, att det politiska läget var helt moget för maktens övergång till proletariatet och de fattiga bönderna. Nu är det fråga om själva upproret. Lenin ansåg, att man måste ställa frågan om det väpnade upproret på dagordningen för hela partiet.

”Centralkommittén anser”, sades det i den av Lenin föreslagna resolutionen, ”att såväl den ryska revolutionens internationella läge (upproret i den tyska flottan som det tydligaste tecknet på den i hela Europa annalkande socialistiska världsrevolutionen samt möjligheten att imperialisterna sluter fred för att kunna kväva revolutionen i Ryssland) som det militära läget (den ryska bourgeoisins samt Kerenskij och Co:s uppenbara beslutsamhet att utlämna Petrograd åt tyskarna) samt också det faktum, att det proletära partiet fått majoritet i

sovjeterna, allt detta i samband med bondeupproret och att folkets förtroende vänts till vårt parti (valen i Moskva) och slutligen det öppna förberedandet av en andra korniloviad (bortdragandet av trupper från Petrograd, dirigeringen av kosacker till Petrograd, Minsk omringning med kosacker osv), allt detta ställer det väpnade upproret på dagordningen.

I det centralkommittén sålunda anser, att det väpnade upproret är oundvikligt och fullständigt har mognat, föreslår den alla partiorganisationer att låta sig ledas härav och ur denna synpunkt behandla och avgöra alla praktiska frågor (Norra områdets sovjetkongress, truppernas bortdragande från Petrograd, moskvabornas och minskbornas aktioner osv)” (Valda verk, b. II,1, s. 185 f.).

Det var bara Zinovjev och Kamenjev, som uppträdde mot resolutionen. De sökte bevisa, att arbetarklassen inte kunde genomföra den socialistiska revolutionen, och förföll därigenom till samma ståndpunkt som mensjevikerna, vilka försvarade den borgerliga republiken.

Detta var förräderi mot socialismen. Det var dock ingen tillfällighet, att Kamenjev och Zinovjev ställde sig på kapitulaternas ståndpunkt. Deras förräderi var en direkt följd av all deras opportunistiska vacklan.

Trotskij röstade inte mot resolutionen om upproret. Men han yrkade att upproret skulle uppskjutas till andra sovjetkongressen, vilket i praktiken innebar att upproret torpederades, ty socialistrevolutionärerna och mensjevikerna kunde uppskjuta kongressen, och den provisoriska regeringen finge möjlighet att före kongressens öppnande koncentrera styrkor för att krossa aktionen.⁵

Centralkommittén godkände Lenins resolution. Den utgjorde partidirektiv att *omedelbart förbereda det väpnade upproret*. Vid sammanträdet valdes politisk byrå under Lenins ledning.

Organ för upprorets genomförande i huvudstaden blev Petrogradsovjetens Revolutionära militärkommitté, som bildats på CK:s förslag med representanter för centralkommittén och Petrograds stadskommitté, sovjeten, fabrikskommittéerna, fackföreningarna, garnisonen, Östersjöflottan och andra organisationer. Revolutionära militärkommittén stod under direkt ledning av partiets centralkommitté.⁶

Inom alla viktigare delar av landet pågick planmässiga förberedelser för det väpnade upproret. I Petrograd hölls bolsjevikernas tredje stadskonferens, som representerade cirka 50.000 partimedlemmar. Den 11 oktober antog konferensen Lenins förslag till resolution om upproret. Samma resolution antogs av bolsjevikernas stadskonferens i Moskva. Moskva-distriktets styrelse, som representerade nära 70.000 partimedlemmar, uttalade sig för upproret. Sammanlagt hölls i september och oktober över 30 regionala konferenser, vilka representerade större delen av bolsjevikpartiet. Partiets överväldigande majoritet förbereddes för de avgörande händelserna.

Överallt bildade arbetarna i snabb takt avdelningar av Röda gardet, som i oktober hade ungefär 200.000 av de bästa arbetarna i sina led, vilka var beredda att ge sina liv för revolutionen och kunde dra med sig det arbetande folket.

Den 16 oktober hölls ett utvidgat sammanträde med centralkommittén. I detta deltog representanter för partiets Petrogradkommitté, militära organisationer, Petrogradsovjeten, Petrograds distriktkommitté, fabrikskommittéer och fackföreningar. Sammanträdet godkände Lenins resolutionsförslag om upproret. Till slut valdes ett revolutionärt militärcentrum för upprorets ledning bestående av Bubnov, Dzerzjinskij, Stalin, Sverdlov och Uritskij. Man

⁵ I själva verket genomfördes upproret i anslutning till öppnandet av andra sovjetkongressen!

⁶ Sin vana trogen så avstår man från att nämna vilka som ingick i den Revolutionära militärkommittén som ledde upproret. Där ingick bl a Trotskij (ordförande), Antonov-Ovsejenko, Dzerzjinskij, Joffe, Molotov, Raskolnikov, Sverdlov och Uritskij. Lägg märke till att i denna kommitté ingick inte Stalin.

beslöt, att centralkommitténs revolutionära militärcentrum skulle ingå i sovjetens revolutionära militärkommitté.⁷

Sedan Zinovjev och Kamenjev slagits tillbaka i centralkommittén begick de ett oerhört förräderi: i *Novaja Zjizn*, som inte var partiets organ utan en halvmensjevickisk tidning, införde de en förklaring att de inte var överens med beslutet om väpnat uppror. Därigenom bekantgjorde de CK:s beslut om upproret för fienden. Lenin brännmärkte indignerat revolutionens strejkbrytare och krävde att de skulle uteslutas ur partiet. Centralkommittén förbjöd Kamenjev och Zinovjev att uppträda i partiets namn.⁸

Varskodd av förrädarna företog den provisoriska regeringen genast åtgärder för att undertrycka revolutionen. Från fronten tillkallades specialavdelningar, hela Petrograd indelades i distrikt och i varje distrikt uppsattes kavalleriförband. Men kontrarevolutionen kunde inte längre hejda mobiliseringen av de revolutionära styrkorna. Partiet reste och organiserade de väldiga folkmassorna till kamp för den socialistiska revolutionen.

Lenin ledde hela arbetet på att organisera upproret. Han kallade till sig medlemmarna av Revolutionära militärkommittén, fick rapporter om vidtagna åtgärder och kontrollerade att allt gjorts för att säkerställa upprorets seger. Lenin gav anvisningar om att man skulle utarbeta en detaljerad upprorsplan och att Röda gardet skulle stärkas och beväpnas. Till Lenin kom bolsjeviker, som verkade i armén och flottan, för att få anvisningar om hur Östersjöflottan skulle utnyttjas och revolutionära förband kallas från fronten. Representanter anlände från Moskva och rapporterade om läget där.

Partiets centralkommitté uppfyllde marxismens fundamentala regel, att betrakta upproret som en konst. Representanter för centralkommittén sändes ut i distrikten för att hjälpa partiorganisationerna att förbereda upproret: Petrovskij sändes till Ukraina och Donetsbäckenet och Ordszjonikidze till Transkaukasien. Representanter för de lokala partiorganisationerna kom till centralkommittén för att få besked. Från centralkommittén utgick brev och direktiv till distrikten. De största partiorganisationerna blev inte bara underrättade om upproret utan fick också praktiska anvisningar om upprorets organisation. Centralkommittén följde "militärkommitténs" verksamhet och hjälpte den, instruerade fackföreningarna och drog in dem i organiseringen av upproret. På ett utvidgat CK-sammanträde den 16 oktober deltog representanter för de största fackföreningarna. CK:s arbete under denna period är ett mönster för kollektiv ledning. Under de tre sista månaderna före Oktoberrevolutionen hölls över 30 sammanträden med centralkommittén, varav två plena och två utvidgade sammanträden.

Lenin yrkade att man absolut skulle börja upproret före andra sovjetkongressen, som var utsatt till den 25 oktober. Det var nödvändigt att överraska fienden, som varnats av förrädarna och väntade en aktion på kongressens öppningsdag.

"... i intet fall", skrev Lenin till CK den 24 oktober, "kvarlämna statsmakten i händerna på Kerenskij & Co till den 25 oktober, under inga omständigheter. Ovillkorligen måste saken avgöras i kväll eller i natt.

Historien kommer inte att förlåta ett förhållande från de revolutionäras sida, när de kan segra idag (och säkert kommer att segra), medan de riskerar att i morgon förlora mycket, riskerar att förlora allt" (A.a., b. II,1, s. 193).

⁷ Det är riktigt att man tog ett sådant beslut, men det förverkligades aldrig, det stannade på papparet. Under Stalin-epoken påstod man dessutom att "detta particentrum utgjorde den ledande kärnan i Revolutionära militärkommittén vid Petrograds sovjet samt ledde praktiskt hela upproret" (citerat från 1938 års SUKP(b):s historia). OBS att den lögnen har man i förliggande historik utelämnat – man nöjer sig med att nämna beslutet.

Observera att man räknar upp de som ingick i detta "particentrum", som aldrig kom att materialiseras, med man inte nämmer vilka som ingick i Petrogradsovjetens Revolutionära militärkommitté, som ledde upproret!

⁸ Men lägg märke till: De uteslöts inte!

Enligt Lenins förslag inleddes upproret den 24 oktober, före kongressens öppnande. Upprorsstaben hade sitt säte i Smolnyj, dit Lenin anlände sent på kvällen för att direkt ta ledningen av upproret. På stabens order besatte förband ur Röda gardet anvisade punkter. Rödgardister skyddade fabrikerna och verkstäderna. Alla tillfartsvägar till huvudstaden bevakades av revolutionära förband, så att inte den provisoriska regeringens förstärkningar skulle kunna ta sig dit från fronten. Matroserna tillkallades från Östersjöflottan. Under natten besattes alla regeringsbyggnader och man omringade Vinterpalatset, dit den provisoriska regeringen tagit sin tillflykt. Upprorets viktigaste stöttrupper var arbetarförbanden i Röda gardet. De delade segeräran med matroserna från Östersjöflottan. Tillsammans med rödgardisterna och matroserna kämpade regementen från Petrogradsgarnisonen med framgång. Folkmassornas stöd åt upproret var så garanterat, upprorsplanen så detaljerat utarbetad, att upproret genomfördes utomordentligt snabbt. På morgonen den 25 oktober hade den provisoriska regeringen störtats. Klockan 10 på morgonen offentliggjordes upproret ”Till Rysslands medborgare”, som var skrivet av Lenin, revolutionens geniale inspiratör och ledare:

”Den provisoriska regeringen är störtad. Statsmakten har övergått till ett organ för Petrograds arbetar- och soldatdeputerades sovjet och Revolutionära militärkommittén, vilket står i spetsen för Petrograds proletariat och garnison.

Tryggad är den sak, för vilken folket kämpat: omedelbart förslag om demokratisk fred, avskaffande av godsägarnas äganderätt till jord, arbetarkontroll över produktionen och sovjetregering.

Leve arbetarnas, soldaternas och böndernas revolution!”

Den störtade regeringen var blott i besittning av Vinterpalatset, vars garnison bestod av officersaspiranter och en stötbataljon av kvinnor. Lenin gav order om att den borgerliga regeringens sista fäste skulle stormas. Från Neva rullade kryssaren Auroras salva, som var signalen till attack. Den förkunnade början till en ny värld. Natten mellan den 25 och 26 oktober föll Vinterpalatset. Ministrarna i den borgerliga diktaturens sista regering greps.

På kvällen den 25 oktober samlades andra sovjetkongressen. Den representerade över 400 sovjeter. Cirka 400 av de 650 delegaterna var bolsjeviker. De flesta övriga var vänstersocialistrevolutionärer. Mensjevikerna och högersocialistrevolutionärerna, som dittills dominerat i sovjeterna, utgjorde en liten grupp på 70-80 personer. På kongressen smalt gruppen ihop ytterligare. En del av dess medlemmar gick över till vänstersocialistrevolutionärerna och de internationalistiska mensjevikerna. De ömkliga resterna av de partier, som var för en kompromiss med bourgeoisin, lämnade kongressen.

På andra sovjetkongressens första dag antog kongressen den av Lenin skrivna appellen ”Till arbetarna, soldaterna och bönderna!”

”Stödd på den väldiga arbetar-, soldat- och bondemajoritetens vilja”, sades det i kongressens beslut, ”stödd på arbetarnas och garnisonens segerrika uppror i Petrograd, tar kongressen makten i sina händer ...

Kongressen beslutar: All makt ute i landet övergår till arbetar-, soldat- och bondedeputerades sovjeter, vilka måste säkerställa en verklig revolutionär ordning” (Valda verk, b. II,1, s. 330 f.).

Arbetarna och de fattiga bönderna hade störtat bourgeoisins diktatur och upprättat proletariats diktatur.

Den 25 oktober (7 november) 1917 har gått till historien som den dag, då den stora socialistiska Oktoberrevolutionen segrade i Ryssland.

På kongressens andra sammanträde den 26 oktober höll Lenin två tal. Det första rörde fredsfrågan. Kongressen antog enhälligt Dekret om freden, vari förklarades att sovjetregeringen

helt tog avstånd från alla erövringsfördrag och föreslog alla krigförande folk och deras regeringar att genast uppta förhandlingar om en allmän, rättvis, demokratisk fred. Det folk, som tagit makten i sina händer, tog först upp kampen för fred och inspirerade hela mänskligheten genom sitt föredöme.

Dekretet om freden förklarade kriget ”vara den största förbrytelsen mot mänskligheten” och försäkrade högtidligt beredvillighet att genast sluta fred på för alla folk utan undantag lika rättvisa villkor, utan annexioner och skadestånd.

För första gången i historien proklamerades de nya principer för de internationella relationerna, som fördömde kriget som medel att lösa tvistefrågor och gjorde freden till grundvalen för den socialistiska statens utrikespolitik. Redan i det första sovjetdekretet proklamerades den leninistiska idén om möjligheten av samlevnad mellan två system med olika samhällsskick.

Till Lenins andra referat antog kongressen Dekret om jorden, vari förklarades att all godsägarjord konfiskerades utan ersättning och att all jord övergick i folkets händer.

Bolsjevikpartiet uppfyllde de löften det gett folket i sitt program. Genom Dekret om jorden infriades böndernas sekelgamla förhoppningar. För första gången i historien befriades bönderna från skuld för jord. Enbart i Bondebanken hade bönderna skulder på nära 1,5 miljarder rubel. Därtill kom privata skulder till godsägare, ockrare och kulaker. Dekretet om jorden befriade bönderna från årliga arrenden och utgifter för jordköp, vilka uppgick till 700 miljoner guld-rubel. På detta sätt genomfördes nationaliseringen av jorden. Jorden blev allmän statsegendom.

I Dekretet om jorden infördes ett bondevalprogram, som uppställt av socialistrevolutionärerna på basis av 242 lokala bondevalprogram. Då socialistrevolutionärerna satt vid makten hade de inte gjort någonting för att omsätta sitt valprogram i praktiken. Redan första dagen för bolsjevikernas makttillträde förvandlade de bondevalprogrammet till lag. Jämte kravet på att privatägarätten till jorden skulle avskaffas och godsägarjorden konfiskeras utan ersättning, proklamerade valprogrammet att jordens utnyttjande måste vara lika, vilket stred mot bolsjevikpartiets uppfattning. När Lenin vände sig mot dem, som anklagade partiet för att det antagit valprogrammet, sade han: ”... Som demokratisk regering kan vi likväl inte kringgå ett beslut av folkmassorna, även om vi inte är ense med dem. Då bönderna börjar att i praktiken tillämpa detta beslut, att genomföra det hemma hos sig, skall de själva i levande verklighet inse var sanningen finns” (Valda verk, b. II, 1, s. 346).

Partiets klokhet, dess smidiga taktik, dess förmåga att ta hänsyn till massornas intressen och den djupa tron på att bönderna helt skulle stödja bolsjevikernas linje i jordfrågan kom till uttryck i denna handling.

Den 26 oktober bildade andra sovjetkongressen också Folkkommisariernas råd med V. I. Uljanov-Lenin som ledare.⁹ Folket anförtrodde landets ledning åt bolsjevikpartiet.

Efter Petrograd upprättades sovjetmakten också i Moskva efter några dagars strider och därefter i hela landet.

På en rad platser försvårades kampen för sovjetmaktens upprättande av vitgardisternas och den borgerliga nationalistiska kontrarevolutionens aktioner (centrala radan i Ukraina, hetmanen Kaledin vid Don, hetmanen Dutov i Orenburg).

Men trots de växlande förhållandena i landet (graden av bolsjevikpartiets inflytande, de stora skillnaderna i den industriella utvecklingen och i proletariats storlek, de nationella säregen-

⁹ Lägga märke till att man nämner inte vilka som ingick i denna den första revolutionära regeringen, det var Lenin, Miljutin, Sjljapnikov, Antonov-Ovsejenko, Krylenko, Dybenko, Nogin, Lunatjarskij, Stepanov, Trotskij, Lomov, Teodorovitj, Avilov och Stalin. Orsaken är nog återigen att de flesta av dem senare hamnade i ”onåd”.

heterna osv) upprättades sovjetmakten på relativt kort tid över hela Rysslands väldiga territorium.

6. Orsakerna till revolutionens seger — Den stora socialistiska Oktoberrevolutionens internationella betydelse

1. Huvudorsaken till den socialistiska Oktoberrevolutionens seger var att Rysslands arbetarklass stod i dess spets. Så väldiga erfarenheter, som samlats under en historiskt sett mycket kort tid, hade ingen annan kontingent i arbetets internationella armé. Före alla andra klasser bildade Rysslands proletariat under Lenins ledning sitt eget parti. Arbetarklassen framträdde som ledare av hela folkets kamp mot självhärskardömet, mot bourgeoisins diktatur. Övriga skikt av det arbetande folket blev övertygade om att de i proletariatet har en kämpe för hela det lidande folkets intressen under godsägarnas och bourgeoisins förtryck. Rysslands proletariat var den viktigaste drivkraften i landets hela sociala och politiska utveckling.

2. Oktoberrevolutionen segrade därför att det i Ryssland skapats en samhällskraft, nämligen proletariatets och böndernas förbund, vilket slog de bortdöende klassernas motstånd i spillror. Under revolutionen avslöjade bolsjevikerna förrädarna mot arbetarklassens sak, opportunisterna, som påstod att proletariatet kunde ta och behålla makten endast, där den utgjorde majoriteten av befolkningen. Det ryska proletariatet stöddes helt av de fattiga bönderna, som utgjorde majoriteten av landsbygdsbefolkningen i Ryssland eller nästan två tredjedelar. Genom egna erfarenheter och genom bolsjevikpartiets stora arbete förstod de breda bonde-massorna, att de endast under proletariatets ledning kunde få jord, fred, bröd och frihet. Genom att bolsjevikerna vann majoriteten av de arbetande bönderna över på proletariatets sida, berövade de bourgeoisin dess bondereserver.

3. Oktoberrevolutionen skilde sig från alla andra revolutioner genom nom att arbetarna skapade sina egna maktorgan. Hos det ryska proletariatet uppstod den revolutionära maktens nya form, nämligen arbetardeputerades sovjeter. Arbetar-, soldat- och bondedeputerades sovjeter var organ för förbundet mellan proletariatet och bönderna, den organisationsform, som gestaltar arbetarnas och böndernas förbund under arbetarnas ledning.

”Därest de revolutionära klassernas folkliga skaparkraft inte bildat sovjeterna”, skrev Lenin, ”vore den proletära revolutionen i Ryssland en hopplös sak ...” (Skrifter i urval, b. 11, s. 172).

4. Oktoberrevolutionen segrade därför att den hade att göra med en så relativt svag motståndare som den ryska bourgeoisin. Den ryska kapitalismens hela historiska utveckling, dess efterblivenhet jämfört med kapitalismen i de mera framskridna kapitalistiska länderna och dess beroende av utländskt kapital var orsaken till den ryska bourgeoisins förfall, feghet och otillräckliga erfarenheter. Klassarbetspolitikerna, dvs socialistrevolutionärerna och mensjevikerna, hade heller inte kraft att stödja bourgeoisin. Under många års kamp avslöjade bolsjevikerna dem som bourgeoisins agenter. Dessa partier övergick före Oktoberrevolutionen öppet till kontrarevolutionens läger och försvarade det kapitalistiska systemet.

5. Den avgörande förutsättningen för revolutionen var att bolsjevikernas beprövade, kampdugliga och revolutionära parti stod i spetsen för folkmassorna. Partiet lät sig ledas av arbetarklassens ledande teori, marxismen-leninismen.

Under den period, då revolutionen förbereddes och genomfördes, utförde partiet ett mycket stort teoretiskt arbete och berikade marxismen med nya lärosatser. I aprilkonferensens och sjätte partikongressens resolutioner, i centralkommitténs beslut och direktiv och framför allt i Lenins verk gavs den teoretiska motiveringen och den konkreta planen för den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i den socialistiska.

I kampen mot opportunisterna utarbetade och försvarade partiet läran om möjligheten av socialismens seger i Ryssland, varvid det visade att kapitalismens utveckling i detta land

skapat objektiva förutsättningar för att genomföra socialismen och framhöll den särskilda skärpa i motsättningarna, som gjorde Ryssland till den svagaste länken i imperialismens kedja. Lenin utvecklade den marxistiska teorin om den socialistiska revolutionen, upptäckte och belyste den proletära diktaturens politiska form, nämligen sovjetrepubliken, samt utarbetade ytterligare de marxistiska teserna om det väpnade upproret och utvecklade dem till en lära om upproret.

Den stora socialistiska Oktoberrevolutionen är ett mönster för tillämpningen i praktiken och genomförandet av den leninska teorin om den socialistiska revolutionen.

De arbetande massorna hade sett alla andra partier sitta vid makten, antingen var för sig eller i olika kombinationer. De hade sett kadeterna, som representerade hela bourgeoisin. De hade genom egna erfarenheter lärt känna den makt, som utövades av kadeternas, socialistrevolutionärernas och mensjevikernas koalition. De hade prövat socialistrevolutionärerna och mensjevikerna efter deras handlingar, då de hade majoriteten i sovjeterna. Under revolutionen led alla borgerliga partier och klassarbetspartier bankrutt och avslöjade sin kontrarevolutionära karaktär. Det arbetande folket vände sig från de partier, som gick in för samverkan med bourgeoisin, började utnyttja sin återkallningsrätt och från sovjeterna driva ut de deputerade, som inte infriade förtroendet samt valde i deras ställe bolsjeviker, som i handling bevisat, att de konsekvent försvarade folkets intressen, att de verkligen kämpade för frihet och oberoende. På så sätt blev mensjevikerna och socialistrevolutionärerna isolerade från massorna. Bolsjevikpartiet var det enda partiet, som helt och fullt ledde proletariatets och alla arbetande människors revolutionära kamp.

Bolsjevikpartiet förmådde förena alla revolutionära rörelser och inrikta dem mot ett gemensamt mål, störtandet av imperialismen. I en enda revolutionär ström förenade partiet hela folkets rörelse för fred, böndernas kamp för jord och mot godsägarnas våldsregemente, den nationella frihetskampen av Rysslands förtryckta folk mot det nationella förtrycket och kampen av samhällets ledande kraft, proletariatet, för socialismen. Under bolsjevikpartiets ledning störtade arbetarna och de fattiga bönderna bourgeoisins regering och upprättade sovjetmakten.

Detta är de viktigaste inrikespolitiska orsaker, som tryggade revolutionens framgång.

Till de internationella orsaker, som tryggade den stora socialistiska Oktoberrevolutionens framgång, hör den omständigheten, att revolutionen ägde rum under det imperialistiska världskriget. Varken det engelsk-franska eller det tyska blocket kunde ge direkt väpnad hjälp åt den ryska bourgeoisin. De hjälpte den materiellt och genom att organisera sammansvärjningar, men de kunde inte avdela några mer betydande stridskrafter till dess undsättning. Den ryska bourgeoisin, som stod ensam öga mot öga med det ryska proletariatet, som ledde hela det arbetande folket, kunde inte hålla stånd mot massornas anstormning.

Också det internationella proletariatets stöd hade en mycket stor betydelse för revolutionen. Under Oktoberrevolutionens inflytande intensifierades den revolutionära massrörelsen i alla kapitalistiska länder. Det internationella proletariatets aktioner band imperialisternas händer och underlättade därigenom den stora Oktoberrevolutionens segertåg inom landet.

När Lenin fastställde den stora socialistiska Oktoberrevolutionens internationella betydelse, skrev han, att den kommer till uttryck i två former: i inflytandet över den revolutionära rörelsen i andra länder och i den oundvikliga upprepningen av den ryska revolutionens viktigaste drag i internationell måttstock.

Alla grundläggande frågor för den stora socialistiska Oktoberrevolutionen har internationell betydelse i detta ords stora innebörd. Under Oktoberrevolutionens direkta inflytande kom alla exploaterade och av imperialismen förtryckta människor i rörelse. En rad revolutioner, i Tyskland, Österrike-Ungern m. fl. länder, och arbetarnas revolutionära massaktioner i Europa

och Amerika skakade den kapitalistiska världen i dess grundvalar. De förslavade folken i kolonialländerna kom i rörelse. Den ryska revolutionen lade grunden till föreningen av arbetarnas revolutionära aktioner och den nationella frihetsrörelsen till en enda kraft i stånd att störta imperialismen.

Oktoberrevolutionen var den tydligaste yttringen av skärpningen i kapitalismens allmänna kris. Den ryska revolutionen bröt imperialismens kedja och gjorde det möjligt att skapa ett nytt, socialistiskt samhälle. Det blev slut på imperialismens odelade herravälde. På en sjättedel av jordens yta höjdes socialismens fana. Världen splittrades i två läger: den döende kapitalismens läger och den framväxande socialismens läger. Oktoberrevolutionen inledde en ny epok för mänskligheten, den epok då alla former av exploatering avskaffas och kommunismen segrar.

Oktoberrevolutionens mycket stora internationella betydelse består inte blott däri, att den förde hela världshistorien framåt utan också i att den visade, att det är oundvikligt att dess grundläggande drag upprepas i varje lands socialistiska revolution. Den visade att socialismens seger är omöjlig utan förbund mellan proletariatet och bönderna under arbetarnas ledning, utan proletariatets diktatur som det speciella klassförbundet mellan proletariatet och bönderna. Oktoberrevolutionen utgjorde ett klassiskt förverkligande i Ryssland av Lenins tes om proletariatets diktatur. Lenin talade om proletariatets diktatur som de ryska arbetarnas förbund inte bara med de ryska bönderna utan också med det arbetande folket inom Rysslands alla nationaliteter, som förbundet mellan proletariatet i ett framskridet land och koloniernas förtryckta folk. Dessa den leninska teorins huvudteser om den socialistiska revolutionen är tillämpliga för alla länder.

Oktoberrevolutionens största internationella betydelse är, att den var den första revolution i världen, som gav folket inte bara politiska rättigheter utan också de materiella betingelserna för ett liv i välstånd.

Det socialistiska uppbygget i Sovjetunionen, som inleddes efter den stora socialistiska Oktoberrevolutionens seger, har enorm teoretisk och praktisk betydelse för det internationella proletariatet. Det blev sovjetlandets uppgift att först bana väg för övergången från kapitalismen till socialismen.

Oktoberrevolutionen visade hela världen, framför allt de beroende och koloniala folken, som utgjorde över hälften av mänskligheten, den enda riktiga vägen till den nationella frågans lösning.

Den socialistiska revolutionens seger i Ryssland bekräftade klart och tydligt styrkan i marxism-leninismens idéer samt riktigheten i det bolsjevikiska partiets strategi och taktik och underlättade därigenom alla arbetande människors kamp för fred, demokrati och socialism.

Resumé

Oktoberrevolutionen 1917 visade alla arbetande människor, att endast bolsjevikernas parti var en kraft, som kunde avveckla det kapitalistiska systemet, förhindra en nationell katastrof och föra in landet på den självständiga utvecklingens väg. I Lenins aprilteser och i sjunde allryska konferensens beslut gav partiet folket en konkret plan för övergången från den borgerligt demokratiska revolutionen till den socialistiska och manade massorna till kamp för hela maktens överlämnande till sovjeterna, som kunde åstadkomma fred, bröd, jord och frihet. I sovjeterna upptäckte Lenin den proletära diktaturens statsform.

När partiet ställde parollen "All makt åt sovjeterna!" utgick det från möjligheten av revolutionens fredliga utveckling, hela maktens oblodiga övergång till sovjeterna, att proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur på fredlig väg skulle växa över till

proletariatets socialistiska diktatur.

Men efter julihändelserna, då den kontrarevolutionära bourgeoisin lyckades få hela makten, blev den fredliga vägen omöjlig. Parollen ”All makt åt sovjeterna!” sköts på sjätte partikongressen temporärt åt sidan, ty mensjevikerna och socialistrevolutionärerna förvandlade sovjeterna till den kontrarevolutionära provisoriska regeringens bihang. Mensjevikerna och socialistrevolutionärerna övergick definitivt till den kontrarevolutionära bourgeoisins sida.

På basis av det nya revolutionära uppsvinget i samband med kontrarevolutionen och dess krossande levde sovjeterna upp och förvandlades till kampdugliga, revolutionära massorgan. Sovjeternas bolsjevisering inleddes. Partiet ställde på nytt parollen ”All makt åt sovjeterna!”, men denna gång innebar den en uppmaning till uppror mot bourgeoisins diktatur och till upprättande av proletariatets diktatur.

Genom sitt självupppoffrande arbete bland massorna och sin smidiga taktik, som tog hänsyn till den konkreta situationen, sammansvetsade partiet proletariatet under sin fana, förmådde övertyga folkmassorna om sina idéers riktighet och resa folket till den avgörande drabbningen med den provisoriska regeringen. Kommunistiska partiet inträdde i revolutionen som det arbetande folkets kloka och beprövade ledare, som skickligt ledde alla former av det arbetande folkets kamp på den enda riktiga vägen till erövrandet av frihet och det klasslösa samhället.

Socialistrevolutionärerna och mensjevikerna kunde inte rädda den provisoriska regeringen. Dessa partier löpte linan ut och förvandlades före Oktoberrevolutionen till öppna försvarare av kontrarevolutionen och det kapitalistiska systemet. Under revolutionen och under inflytande av bolsjevikernas upplysningsarbete förstod folkmassorna socialistrevolutionärernas och mensjevikernas kontrarevolutionära karaktär. Massorna blev övertygade om att endast hos bolsjevikernas parti är ord och handling ett, att endast det skulle avskaffa alla former av exploatering och rädda landet från en katastrof. Arbetarna, de arbetande bönderna och soldaterna blev övertygade om att partiet var hängivet folkmassornas intressen, om dess medlemmars hjältemod, om att kommunisterna var beredda att gå i döden för att den socialistiska revolutionen skulle triumfera. Folkmassorna överlämnade sitt öde till den enda revolutionära och alltigenom konsekventa försvararen av deras intressen, bolsjevikernas parti. På dess maning störtade de den borgerliga provisoriska regeringen och upprättade den socialistiska sovjetrepubliken.

Den socialistiska Oktoberrevolutionen var en folkrevolution. Den krossade exploatörernas förtryck. Den genomförde proletariatets diktatur, som med de fattiga böndernas stöd började lägga grunden till det kommunistiska samhället. Oktoberrevolutionen inledde en ny era i mänsklighetens historia, eran av socialismens och kommunismens triumf.